

श्री संतराम सौरभ

श्री संतराम स्तोत्र दर्शन - भाग-१०

लेखक

प.पू. महंत श्री रामदासजी महाराज

श्री संतराम मंदिर, नडीआद.

લેખક	: પ.પૂ. મહંત શ્રી રામદાસજી મહારાજ શ્રી સંતરામ મંદિર, નડીઆદ.
ગ્રંથ સેવા સહાયક	: શ્રી ગીતાબેન મકવાણા શ્રી જયંતીભાઈ દેસાઈ (દાસ) શ્રી હરિશભાઈ ભટ્ટ શ્રી સંતરામ ભક્ત સમાજ પોસ્ટ બોક્સ નં. ૩૨૧૫૫ નેવાર્ક, ન્યુ જર્સી ૦૭૧૦૨ (યુ.એસ.એ.) Web site : www.santram.info E-mail : jaymaharaj@santram.info
પ્રકાશક	: શ્રી સંતરામ સમાધિ સ્થાન, નડીઆદ.
પ્રકાશન વર્ષ	: વૈશાખ વદ-૧૪, ૨૦૭૫ પ.પૂજ્ય શ્રી લક્ષ્મણદાસજી મહારાજની સાર્ધ શતાબ્દી-૧૫૦મી સમાધિ તિથિ નિમિત્તે
પ્રાપ્તિસ્થાન	: શ્રી સંતરામ મંદિર, નડીઆદ તેમજ શાખા મંદિરો
પ્રત	: ૨૫૦૦
મૂલ્ય	: ગુરુ સેવા ભક્તિ
આવરણ ડિઝાઈન	: હર્ષદભાઈ પ્રજાપતિ તથા આશિષભાઈ દવે
મુદ્રક	: કિષ્ના ઓફસેટ પ્રિન્ટર્સ, નડીઆદ.

જય મહારાજ

આપને પ્રસાદીનું ભેટ આપેલ પુસ્તકનો ઉપયોગ થઈ ગયા પછી અન્યને વાંચવા આપવું અથવા મંદિરમાં પરત કરવું જરૂરી છે. આ પ્રસાદીનું પુસ્તક પસ્તીમાં વેચવા માટે નથી.

આત્મશોધ

યેનાયં બલુ સંતરામ વપુષા યોગશ્ચ વિસ્તારિતો ।

યેનાપ્યત્ર ચ નાશિતં ભવભયં શ્રી લક્ષ્મણોદ્દર્પહત્ ॥

અજ્ઞાનં ચ નિહત્ય વેદવચસા દીપ પ્રકાશઃ કૃતઃ ।

તં નૌમિ પ્રતિ પાલકં શરણદં દત્તં હરિં પ્રાંજલિઃ ॥

સત્સંગ માટે શંકરાચાર્યજી એ પણ મણિરત્નમાળામાં બહુ સરસ વાક્ય કહ્યું છે “સત્સંગતી બ્રહ્મ વિચાર તોષા સત્સંગ પરબ્રહ્મ આત્મતત્વના વિચારોને પોષણ આપે છે લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ સ્વયં મહારાજશ્રીને સંબોધન કરે છે, આપે વેદવાક્યોથી અમને જાગ્રત કર્યા છે. અમારા અંતઃકરણમાં આપે જ્ઞાનનો દિવો પ્રગટાવ્યો છે.” “વેદ વચસા દીપ પ્રકાશઃ કૃતઃ” ચાર વેદ વાક્યો કયાં ? લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે સંબોધનમાં બહુ જ સરસ ઉપયોગ કર્યો છે.

“પ્રજ્ઞાનં બ્રહ્મ”, “તત્ત્વમસિ” જેને આત્મતત્વને સમજવો છે એના માટે “તત્ત્વમસિ,” પ્રિતમદાસજીએ બહુ સરસ સમજાવ્યું છે તત્પદ ત્વંપદ ત્યાગીને અસિ પદમાં ચિત્ત ધાર આ શ્લોક વેદવાક્ય છે “તત્ત્વમસિ.” પણ એનું એનાલિસિસ કર્યું તત્પદ ત્વંપદ ત્યાગી દો. માત્ર હું જ છું. આ શરીર પણ હું નથી, માત્ર હું જ છું. “વેદ વચસા દીપ પ્રકાશઃ કૃતઃ” એમ

વેદનાં વાક્યો વડે જ્ઞાનનો દીવો આપણામાં પ્રગટાવ્યો. જેના વડે આપણે પોતે હું શું છું ? કેવો છું ? કોણ છું ? કે જેને આત્મનિરીક્ષણ કહી પોતાને ઓળખીને આપણા સ્વરૂપનું સાચું ભાન કરાવ્યું.

શ્રી સંતરામ સૌરભ પુસ્તકના દસ ભાગ થયા છે, એમાં જે કંઈ તત્ત્વ આપ્યું છે એમાં એક સંતે બહુ સરસ વાત કરી છે પદ સંગ્રહની જ વાત છે. પદ સંગ્રહ માત્ર પદ સંગ્રહ નથી “પદોપનિષદ” છે. ઉપનિષદમાં જે સંદેશાઓ છે એ આપણા પદ સંગ્રહમાં સંતો પાસેથી મળે છે. ત્યાં પણ એક સરસ પંક્તિ છે જે કંઈ પ્રાપ્ત કર્યું છે જે ઉપલબ્ધ થયું છે તે ક્યાંથી આવ્યું ?

“મારી હૃદય ગુફામાં ઉતર્યા....” સદગુરૂ મહારાજ, હું નથી બોલતો. આપ સ્વયં મારી વાણીમાં ઉતરીને અભિવ્યક્ત થયા છો. ભાગવતની અંદર જુઓ, ત્યાં પણ ભગવાન આ જ વાત કરે છે. “યો અંતઃ પ્રવિષ્ય મમ વાય...” હે ભગવાન, જય મહારાજ, આપનો જ મારામાં આવિર્ભાવ થયો છે. આ કંઈ છે તે આપ જ બોલાવી રહ્યા છો, આ કેટલો સુંદર ભાવ છે. જે આપણા ધર્મગ્રંથોમાં ઉપનિષદોમાં છે એની એ જ વાતો આપણને આપણા સંતોએ સરળ ભાષામાં કહી છે. નરસિંહ મહેતા, મીરાંબાઈ, વગેરેને યાદ કરીએ. એ આપણા વર્તમાન કવિઓ છે. એ માત્ર વર્તમાન નથી ભુતકાળના જે વેદના ઋષિઓ છે એ વેદના ઋષિઓ વેદના

તત્વ અને વેદની ભાષાને ગુજરાતીમાં સરળ રીતે સમજાવવા માટે ફરીથી આપણી વચ્ચે આવ્યા છે. જ્યારે આપણે વેદની ભાષા ના સમજાએ ત્યારે નરસિંહ મહેતા પોતાની રચનામાં આપણને કહી જાય “જ્યાં લગી આત્મા તત્વ ચીન્યો નહિં, ત્યાં સુધી સાધના સર્વ જૂઠી.” તત્વમસિ તે તું છું “શિષ્યાનૂસંબોધયન્તમ્” “તત્વમસ્યાદિવાક્યૈઃ” નો રોજ પાઠ કરીએ છીએ આપણે. હે પ્રભુ, આપ તત્વમસ્યાદિ વાક્ય વડે શિષ્યોને જ્ઞાનનો બોધ આપી રહ્યા છો. આ જે મહારાજના શ્રીમુખથી લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને જે પ્રાપ્ત થયું તે આપણને પણ શ્રી સંતરામ સૌરભના માધ્યમથી પ્રાપ્ત થઈ રહ્યું છે.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ પોતે બોલ્યા છે “અજ્ઞાનં ચ નિહાત્ય વેદ વચસા”, “શ્રી લક્ષ્મણોદર્પહૃત્” મારું જે કંઈ અજ્ઞાન હતું, મારા પોતાની અંદર જે કંઈ નકામું હતું એને આપે “દીપ પ્રકાશઃ”, જ્ઞાન દીપ પ્રગટાવીને આપે દૂર કરી નાખ્યું છે.

કલેશહંતાસિભોત્વં “શરણાગત જન શરણે આવેલાના કષ્ટોને દૂર કરવાવાળા છો, તો મા-બાપ તરીકે તો પોતાના બાળકની સંભાળ લેવાનું ઉત્તરદાયિત્વ છે તો કલેશો અમારા આપ દૂર કરો, અમે આપને શરણે આવેલા છીએ, આપે જ સંભાળી લેવાનું છે. મારો અધિકાર કેટલો? બસ શરણે

આવ્યો એ જ મારો અધિકાર છે, મને કશું આવડતું નથી. મારી પાસે કોઈ જ્ઞાન નથી, પણ આપને શરણે આવ્યો છું. એટલા માટે “અધિકારી કેમ હટે પાછો, આવ્યો શરણ તમારે તે સાચો.”

મારો બીજો કોઈ અધિકાર નથી. આપને શરણે આવ્યો છું. બસ એ જ મારો એકમાત્ર અધિકાર છે. “દર્પહૃત્” અને જે કલેશહંતાસિભોત્વં કહ્યું દૈહિક, દૈવિક, ભૌતિક... ત્રણે દરેક વ્યક્તિના જીવનમાં માનસિક કલેશ, શારીરિક રોગોનો કલેશ અને વ્યવહારોનો કલેશ બધી જ રીતે એના જીવનને સ્પર્શ કરતો જ રહે છે. એ બધા કલેશ આપ દૂર કરો. પાંચ પ્રકારના કલેશ કયા? જીવનને નિર્મળ બનાવવું છે, પોતાના આત્મતત્વને સમજવું છે. શંકરાચાર્યજીએ કહ્યું કે સત્સંગતી બ્રહ્મ વિચાર, બસ પોતાના આત્માસ્વરૂપને સમજવાની જરૂર છે. સત્સંગને આંગણે જવું પડશે, સત્સંગ એ જ આપણા પોતાનું એક સાચું સાધન હશે.

છેલ્લા ૧૩ વર્ષથી રાત્રિના આઠથી સાડા આઠ દરમ્યાન સત્સંગની સરવાણી વહે છે, એમાંથી જ આ પુષ્પો ખીલે છે. નવ પુષ્પો તો આપણા હાથમાં મૂકાઈ ગયા, ૧૦મું પુષ્પ હજી બાકી છે, પૂર્ણાહુતિ સ્વરૂપે આપને પ્રાપ્ત થશે. આપણા સૌના માટે એમાંથી સાર પ્રાપ્ત થશે, આટલો સરસ ભાવ વ્યક્ત કરાયો, જય મહારાજ સ્વયં હૃદયમાં, અંતઃકરણમાં પ્રવેશીને અમને નિર્મળ બનાવો. રોજ એ જ

પ્રાર્થના કરું છું કે પ્રભુ, આપે સમાધિ લઈ લીધી છે પણ સૂક્ષ્મ ભાવથી આ સ્થાનની અંદર આપ વિદ્યમાન રહ્યા છો. તો આ શરીરમાં પ્રવેશી ને જે કંઈ આપના તરફથી આપવાનું હોય તે અમને પ્રાપ્ત થાઓ. આપની દિવ્ય ચેતનાના પ્રકાશમાં અમારું આ પંચતત્વનું શરીર પ્રકાશમય બનો. અમે અમારા બનીએ એટલું જ પ્રાર્થીએ. “સદાય સાથે રહેજો અને સાથે રાખજો.”

॥ જય મહારાજ ॥

ॐ

॥ श्री संतराम महाराज सत्ये ॥

प्रज्ञानं ब्रह्म

आ महावाक्य ऋग्वेदना अतरेय उपनिषदना द्वितीय अध्यायना प्रथम षंडना त्रींश मंत्रमां आवेल छे.

“प्रज्ञानरूप आत्मा ज परस्पर ब्रह्म छे, ते ज ईंद्र, अग्नि आदि समस्त देवता छे.” पृथ्वी, वायु, आकाश, जण अने तेज आ पंचभूत छे. आ ज शुद्ध जिवोनी साथे तेमनां बीज अने अन्य अंडज: जरायुज, स्वेदज, उद्भिज, अश्व, गौ, मनुष्य, हाथी अने जे पाण जंगम, वृक्ष, आदि, स्थावर, पक्षी आ बघा ज प्रज्ञानेत्त छे.

प्रज्ञान शब्दनो अर्थ यथार्थ ज्ञान यैतन्य मात्र छे. जेना द्वारा प्रज्ञान जव जुवे, सांभणे, बोले, स्वाद-अस्वादने जाणे छे ते ज साक्षी स्वरूप यैतन्य ज प्रज्ञानघन छे. अर्थात् जे ज्ञान माटे कोईपाण साधननी मदद ना लेवी पडे ते ज प्रज्ञानघन छे. रूपज्ञान माटे नेत्र, शब्दज्ञान माटे कान, सुगंधी-दुर्गंधी माटे नाक, रसज्ञान माटे जलवा अने गरमी-ठंडी माटे त्वयानी मदद लेवी पडे छे पाण आ बघा ज्ञान जे यैतन्य ज्योतिरूप ज्ञाननी अपेक्षा राभे छे ते ज प्रज्ञान ज्ञान छे.

संसारना समस्त जिवोनी विशुद्ध जाणकारीने ज

પ્રજ્ઞાન કહેવામાં આવે છે પણ જ્યારે આ જાણકારી સંસારના કોઈપણ પદાર્થથી જોડાઈ જાય છે ત્યારે એને જીવ યા ઈશ્વર કહીએ છીએ. પણ સાસ્વત જાણકારીમાં જીવભાવ અને ઈશ્વરભાવ માત્ર કલ્પિત છે જે અવિદ્યા અને માયાનો ચમત્કાર છે. પણ ચૈતન્ય પોતાના સ્વભાવથી બિલકુલ નિર્લુપ્ત છે અને આ જ નિર્લુપ્ત તત્વ પરમાત્મા છે એને જ પ્રજ્ઞાન કહેવામાં આવે છે.

આ પ્રજ્ઞાન જ્ઞાનની ગમ્યતાથી અલગ છે અને બધા જ માં મુક્ત સ્વરૂપ અવિનાશી તત્વ છે તે જ સત્ય જ્ઞાન અને સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે. આ મહા તેજસ્વી દેવનું ધ્યાન કરીને આપણે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરી શકીએ છીએ. આ પરમાત્મા બધા જ પ્રાણીઓમાં જીવરૂપથી વિદ્યમાન છે અને સર્વત્ર અખંડ વિગ્રહ રૂપ છે. આ અમારા ચિત્ત અને અહંકાર પર સદૈવ નિયંત્રણ કરનારું છે.

અહંબ્રહ્માસ્મિ બ્રહ્મમાંથી ઉત્પન્ન થયેલ પ્રાણી-પદાર્થોનું બ્રહ્મપણું શાસ્વત છે. બ્રહ્મમય જ છે. એમાં “અહમ્” પણ નથી, “બ્રહ્મ” પણ નથી માત્ર “છે” અને તે માત્ર “હું છું” પણ નથી. નહિ તો હું બોલનાર ભેદ-દ્વૈત ભેદ થાય. અહીંયાં તો માત્ર અભેદ જ છે. સર્વત્ર માત્ર બ્રહ્મ સિવાય અન્ય કાંઈ નહિ. તે માત્ર હું બ્રહ્મ.

॥ જય મહારાજ ॥

ॐ

॥ श्री संतराम महाराज सत्य છે ॥

‘અભિષ્ટદં નિત્યમીડે’

શ્રી સંતરામ સ્તોત્રનો વિસ્તાર આ સંતરામ સૌરભ ગ્રંથમાં ખૂબ જ વિસ્તારથી વર્ણવાયેલ આપણને પ્રાપ્ત થયેલ છે. આપણે સૌ જય મહારાજના સત્સંગી સેવકો ભાગ્યશાળી છીએ. “અભિષ્ટદં નિત્યમીડે” પૂજ્ય લક્ષ્મણદાસજી મહારાજશ્રીએ “ઈડે” સંબોધન કરીને આપણને વેદોની યાદ અપાવી છે.

વેદના આરંભમાં “અગ્નિમીડેપુરોહિતમ્” યજ્ઞકર્તા પુરોહિત અગ્નિ સ્તવન કરે છે-અર્ચન કરે છે. એ જ વૈદિક સંબોધનનું અનુસંધાન કરી શ્રી લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે “ઈડે” અદ્ભૂત વૈદિક શબ્દ પ્રયોગ કર્યો છે. એ વિશિષ્ટતા દર્શાવે છે. પુરોહિતજ્યારે અગ્નિકુંડમાં આહુતિ આપતા હોય ત્યારે અગ્નિનારાયણનું સ્તવન યજન કરે છે, ત્યારે આ સંબોધન યજ્ઞ નારાયણને થયેલું છે. એવા જ ભાવથી જય મહારાજના સાધકોને વંદન, નમન, પ્રણામ કરતાં ભક્તજનોને “ઈડે” શબ્દના વૈદિક ભાવ સાથે આદર આપેલ છે. આ સંતરામ સ્તોત્ર દ્વારા સ્તુતિ કરનાર ઉપાસક, સત્સંગી સેવકો દ્વારા નિત્યસ્તવન થતાં સૌના મનોરથોને પૂર્ણ કરનાર શાંત મૂર્તિ યોગિરાજ પરમ અવધૂત, સૌનું પરમ કલ્યાણ કરવાવાળા જય મહારાજની આ પ્રાર્થના આત્મકલ્યાણ કરનાર છે.

‘મનોભિષ્ટદં’ આ સંબોધન કર્યું છે. એનો સામાન્ય અર્થ થાય મનોવાંછિત એટલે માનવ બુદ્ધિથી મનથી ઈચ્છેલું પરંતુ માનવ મનથી ઈચ્છેલું કદાચ કલ્યાણકારી હોય કે ન પણ હોય. એટલે મનોવાંછિત કદાચ, અજ્ઞાનયુક્ત, વાસનાયુક્ત વિકૃત પણ હોઈ શકે. ક્યારેક કદાચ મનને માગતાં પણ ન આવડે એટલે ‘અભિષ્ટદં’ કલ્યાણકારી કે જે જય મહારાજ પ્રસન્ન થઈને સામેથી આપે. માગવા કરતાં પોતાના તરફથી ગુરુભગવાન તેમની મરજીથી આપે તે ઘણું જ ઉત્તમ અને કલ્યાણકારી હોય જ. એટલે કલ્યાણકારી મેળવવું એ વધારે લાભદાયક છે જાતે જ મનથી માગ્યા કરતાં.

॥ જય મહારાજ ॥

ॐ

॥ श्री संतराम महाराज सत्य છે ॥

સત્સંગનું મહત્વ શું છે એનું વર્ણન આ પ્રમાણે આપવામાં આવ્યું છે. એકવાર ચૈતન્ય મહાપ્રભુ અને વલ્લભાચાર્યનું મિલન થયું સત્સંગમાં એકે કહ્યું “ગાયના શિંગડાની ટોચ ઉપર રાઈનો દાણો જેટલો સમય રહે તેટલો સમય પણ સત્સંગ થાય તો જીવનો ઉદ્ધાર થઈ જાય.” બીજા આચાર્યે કહ્યું, “ગાયના શિંગડાની ટોચ ઉપર રાઈનો દાણો જેટલો સમય રહે તેટલો સમય કુસંગ થાય તો પણ જીવની અદ્યોગતિ થાય.”

મહાભારત, તુલસીકૃત, રામાયણ, વાલ્મિકી રામાયણ, શ્રીમદ્ ભગવદ્-ગીતા. આ બધા ગ્રંથોમાંથી જુદા જુદા સંદર્ભથી પોતાના જ્ઞાન પર સત્સંગ કરેલ છે. એક જ સ્તોત્ર પર નવ-નવ-પુષ્પમાં-૨૧૦ પ્રકરણ સુધી વિશદ્ વિસ્તરણ કરેલ છે. જે પ્રતિભા શ્રી સંતરામ મહારાજની કૃપાથી મહંતશ્રી રામદાસ મહારાજમાં વિકસિત થયેલી છે.

વેદના ઋષિઓનું આ મોટામાં મોટું ચિંતન શ્રી સંતરામ સૌરભમાં દૃષ્ટિગોચર થાય છે. વિશ્વના વૈજ્ઞાનિકો અને અધ્યાત્મવાદીઓ પણ સ્વીકારે છે કે આપણા વેદો-ઉપનિષદો નું દર્શન સમસ્ત વિશ્વની કોઈ જ ફિલોસાફીમાં નથી.

વિદેહી રાજા જનકને એક સ્વપ્ન આવ્યું. એનું રાજપાટ

લૂંટાઈ ગયું, જંગલમાં ઝાડ નીચે સૂઈ ગયા. નીંદમાં કોઈએ માથામાં ડંડો માર્યો. નીચે પડી ગયા. આંખ ઊઘડી ગઈ.

સવારે દરબારમાં જનક રાજાએ પ્રશ્ન કર્યો, “આ સાયું કે તે સાયું?” દરબારીઓ વિચાર કરવા લાગ્યા. રાજાને શું થયું. બધા જ મૂંગા થઈ ગયા. અષ્ટાવક્રજી પધાર્યા. માન-સમ્માનથી સ્વાગત કર્યું. અષ્ટાવક્રજીને પ્રશ્ન કર્યો, “આ સાયું કે તે સાયું.” અષ્ટાવક્રજી ત્રિકાળદર્શી હતા. તેમણે કહ્યું બંને ખોટું. જનક રાજાને કંઈ સમજાયું નહિ. કહ્યું એટલે શું ?

જ્યારે તું રાજા છે ત્યારે તું ભિખારી એ વાત ખોટી. તું ભિખારી હતો તે હવે રાજા છે એ પણ ખોટું. અર્થાત્ જાગ્રતમાં સ્વપ્ન ખોટું છે અને સ્વપ્નમાં જાગ્રત ખોટું છે. આમ બંને ખોટું છે. ઉદાહરણનો સંદેશ એટલો જ હતો. અંદર જાગ્યા પછી સાયું જાગવાનું છે.

મહારાજશ્રીએ કહ્યું છે કે નિરાકારમાં મન સ્થિર થાય ત્યાં સુધી કોઈ મૂર્તિ કે ગુરુને પોતાની સમક્ષ રાખવા જરૂરી છે. ગુરુના ચરણોનું ચિંતન કરશો તો શાંતિ મળશે. મુખનું ચિંતન કરશો તો આનંદ મળશે. ગુરુ અમારા સાક્ષાત્ ઈશ્વર-નારાયણ સ્વરૂપ છે. ગુરુ સ્મરણ દૃઢ થશે ત્યારે આપોઆપ તેનું મિલન થશે. નિર્ગુણ-નિરાકારનો સાક્ષાત્કાર થશે.

રામનવમીના દિવસે ‘તત્ત્વમસિ’ જેવો મહાન વેદ

સિદ્ધાન્તને સમજાવતો આ ગ્રંથ આપણને પ્રાપ્ત થયો છે એ આપણું સૌભાગ્ય છે. તમને સૌને આવો સત્સંગ હરંહમેશ મળતો રહે. એમની કૃપાથી આપણો ભવસાગર પાર થઈ જાય. અજ્ઞાનનાં અંધારાં આપણામાંથી દૂર થાય અને જીવનનો સાચો પ્રકાશ - આત્મતત્ત્વની ઓળખ થઈ જાય. ગુરુદેવની આપણા ઉપર કૃપા થઈ જાય. આપણે સૌ ગુરુમય થઈએ એ જ શ્રી ચરણોમાં અભ્યર્થના સાથે સૌને વંદન.

શ્રી ગૌતમભાઈ પટેલ

॥ જય મહારાજ ॥

॥ જય મહારાજ ॥

અનુક્રમણિકા

પ્રકરણ	વિગત	પેજ નં.
૨૧૧	સ્મર્તુગામી જય મહારાજ	૧
૨૧૨	અગોચરીમાં રામજી મળ્યા	૮
૨૧૩	પ્રસાદતુ પ્રસન્નતા	૧૬
૨૧૪	તમસો મા જ્યોતિર્ગમય	૨૪
૨૧૫	ગુરુદેવ પરબ્રહ્મ	૩૧
૨૧૬	ક્લેશપંચાદિહારમ્	૪૦
૨૧૭	અલાખ ઘણી માંહે વસે	૪૫
૨૧૮	સેવનીયં શુભાંગમ્	૫૪
૨૧૯	ગુરુદેવો મહેશ્વર:	૬૨
૨૨૦	બ્રહ્મ ખુમારી	૭૦
૨૨૧	પરમ હિતકારી જય મહારાજ	૭૬
૨૨૨	ત્રિગુણાતિત સર્વથી ન્યારો	૮૫
૨૨૩	વિરરામ ગુરોરગ્રે	૯૨
૨૨૪	યદિ પ્રસન્નો યોગીશ	૧૦૦
૨૨૫	યત્તે મનસિ વર્તતે	૧૦૯
૨૨૬	બ્રહ્માર્પણં બ્રહ્મ	૧૧૮
૨૨૭	બડે હી ઉદાર હૈ	૧૨૮
૨૨૮	યાગજ્ઞાનં ભવિષ્યતિ	૧૩૬
	દરેક પ્રકારની સંક્ષિપ્ત સમજૂતી	૧૪૫

સ્મર્તુગામી જય મહારાજ

અન્નાદૈ:.....

પ્રજ્ઞાનમ્ બુદ્ધરૂપમ્ જય મહારાજના સ્વરૂપને લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ તત્ત્વના વેદાંતની ચરમ સીમા ઉપર સ્થાપિત કરે છે, આપણને દર્શન કરાવ્યું છે.

આપની પ્રજ્ઞા બ્રહ્મ સ્વરૂપ બની ચૂકેલી છે. આપ સ્વયં બ્રહ્મ સ્વરૂપ જ છો. આ સમગ્ર સૃષ્ટિનું જે આદિ કારણ છે એ બ્રહ્મ આપ છો, આપ પરમાત્માનું સ્વરૂપ છો, જેનો અમે અંશ છીએ. સ્તુતિના અંત ભાગમાં જ્ઞાનની-તત્ત્વની ચરમસીમા છે જે આપણને પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મ સુધી લઈ જાય છે. જય મહારાજ સમગ્ર સૃષ્ટિનું જે ચેતનાત્મક તત્ત્વ છે એ પોતે જ છે. આ સૃષ્ટિ સ્વરૂપે પોતે છે જેમાંથી આ સૃષ્ટિનું સર્જન થયું છે.

‘શ્રુતિશત પઠિતમ્’ એ આનંદ પરબ્રહ્મ સ્વરૂપ છે. અન્ય કશું જ નથી. એ અવસ્થા કેવી હોય? ભયમુક્ત-નિર્ભય હોય.

‘રામનામ જો હૃદયે ધરે’

જે આત્મારામને પામી ચૂકેલો છે. એની પાસેથી શું લેવાનું હોય? સરકાર કયો ટેક્સ લે? ભિક્ષા માગીને નિર્વાહ કરતા હોય એને કોઈ પણ શું કરી શકવાનો હતો?

કોઈપણ જાતની સહેજપણ પીડા નહીં. નહીં તો માણસને કેટલી બધી પીડા હોય છે. શારીરિક, માનસિક, આર્થિક, કૌટુંબિક, સામાજિક જે માણસને આખોને આખો ખાઈ જાય. આ કલેશો માણસના સામાન્ય જીવનની સાથે વણાઈ ગયેલા છે. અમારે પણ આવું છે, તમારે એકલાંને થોડું છે? આજગતની સ્થિતિ છે.

જય મહારાજ જ્યારે અહીં બિરાજતા ત્યારે એક ખેતમજૂર ક્યારેક ક્યારેક ટોણો મારતો જાય કે વાહ બાપજી! તમારે તો નિરાંત છે. બેઠા બેઠા ખાવાનું. કશું કામ કાજ કરવાનું નહીં. એક દિવસ બાપજીએ કહ્યું, આવ દીકરા, અહીં બેસ. શું કામ કરે છે? તો કહે કે મજૂરી કરું છું. કેટલું આપે? આખા દાહડાની પાયલી મળે. બાપજી કહે, તું અહીં બેસીજા. હું તને એક રૂપિયો અપાવી દઈશ. પેલાને થયું કે ચાર દહાડાની મજૂરી એક દહાડામાં મળે. બેસી જવા દે. બેઠો. અડધો કલાક થયો. પોણો કલાક થયો. પછી ઊંચો નીચો, આઘો પાછો થવા માંડ્યો. માંડ કલાક પૂરો થયો. બાપજી આંખો બંધ કરીને બેઠાં હતા ને પેલો ધીમે રહીને ઊઠીને નાસવા માંડ્યો. બાપજીએ કહ્યું, ઊભો રહે, પાછો આવ. તો

કહેવા લાગ્યો, ના બાપજી આ બેસવાનું કામ અમારું નહીં. તમારો રૂપિયો તમારી પાસે રાખો. મારે તો પાયલીની કમાઈ ભલી. મારે નથી જોઈતો. મારાથી નહીં બેસાય. મારી પાયલી કમાઈ ખાઈશ.

કલેશાતિત એમ ને એમ નથી થવાતું. બેઠા બેઠા નથી મળી જતું. એમાં તપ છે. કલેશાતિતની અવસ્થા સામાન્ય માણસને તો પચે પણ નહીં. બિલાડી ખીર ખાય તો ઊલટી જ થઈ જાય ને! એવી માણસની પણ સ્થિતિ લાવી દે.

કોઈપણ કાર્યના આરંભમાં એની અંદર દુઃખ, અશાંતિ હોય, હોય, ને હોય જ. ભગવાને ગીતામાં કહ્યું,

‘સર્વારંભાહિ દોષેણ’ કોઈપણ ક્રિયાનો આરંભ કરો એમાં દોષ તો રહેવાનો જ. તુલસીજીએ કહ્યું, ‘જડ ચેતન ગુણદોષમય’ ગુણદોષથી ભરેલી આ સૃષ્ટિ છે. કયાંય પણ શુદ્ધ અવસ્થા તો મળશે જ નહીં. એ તો કોઈ દિવ્ય ચેતના, વિભૂતિ હોય તો જ દર્શન થાય. ‘કલેશાતિતમ્’ આ સ્થિતિ ક્યારે આવે? સંકલ્પ કરો કે કોઈપણ ઇચ્છા નહીં કરવાની, કોઈપણ માગણી નહીં કરવાની. માત્ર સાહજિક અવસ્થા. ઇચ્છા માત્ર દુઃખનું કારણ છે. જય મહારાજ તો પરિપૂર્ણ છે. કશી જ ખોટ નથી. કશી જ જરૂરત નથી. સંકલ્પ માત્ર દુઃખનું કારણ છે. જય મહારાજે પોતાના શ્રીમુખથી કહ્યું છે કે ‘ઇચ્છા કરવાની જ નહીં.’

એવા ઘણા પ્રસંગો છે. બનેલી બીનાઓ છે. આજથી ૪૫ વર્ષ પહેલા લક્ષ્મણદાસજી મહારાજની શતાબ્દી હતી. સાંજે મહારાજશ્રી અંદરથી અગરબત્તી, દીવા કરીને નીકળ્યા અને પછી કહ્યું કે સવાર માટે અગરબત્તી નથી. મંદિર વધાવીને મહારાજશ્રી બહાર ઊભા રહ્યા ત્યારે અગરબત્તીવાળા એક શેઠ કે જે ક્યારેય ના આવે તે આટલો મોટો અગરબત્તીનો ભારો લઈને આવીને ઊભા રહ્યા. મહારાજશ્રી, આ લો. સેવા માટે. ઇચ્છા થઈ, વિચાર આવ્યો કે અગરબત્તી નથી.

એ શતાબ્દી વખતે ખાંડનું નિયંત્રણ, રેશનિંગ ચાલતું હતું. મોટો ઉત્સવ હતો. ૧૫૦૦ તો સાધુઓ હતા. બીજા યાત્રીઓ, મેળો, કથાવાળા વગેરે તો જુદા, આ બધાને જમાડવાના. ૧૫-૧૫ દિવસ સુધી ચાલનારો પ્રસંગ હતો. એટલે બધી ગણતરી પ્રમાણે ખાંડ, સીધું-સામાન તેલ, ઘી, લોટ બધું જ ભરી દીધેલું. ચાલુ ઉત્સવ પ્રસંગે ખાંડની બે લારીઓ આવી, ૩૭ ગુણો હતી. મેળ વગરનો આંકડો હતો. ઉતરાવી, કોને ત્યાંથી આવી? કોણે મોકલી? કંઈ જ ખબર નહીં. આખો ઉત્સવ પતી ગયો પછી કોઠારમાં જોયું કે હવે કેમ છે? તો જોયું કે બધી જ ખાંડ વપરાઈ ગયેલી. પેલી પાણ. એક અડધી ગુણ જ બાકી રહેલી. મહારાજશ્રી આપણને કહે કે પેલી ૩૭ ગુણ એટલે જ આવી હતી કે તમે બધા ક્યાં અટવાશો. આ રેશનિંગમાં ક્યાં લેવા જશો?

કરમસદમાં ઠંડીના દિવસોમાં આપણે પાટ ઉપર બેઠા હતા. માથે ટોપી ઓઢી બેઠા'તા, ત્યાં એક સંત આવ્યા. મહારાજ, ઠંડ બહોત લગ રહી છે. એક ટોપી ચાહિયે. બીજી ક્યાં લેવા જઈએ? માથા પર હતી તે ઉતારીને આપી દીધી. ત્યાં જ એક લ્પ ની ઉંમરના એક સાકરકાકા આવીને બેઠા. થેલીમાંથી ટોપી કાઢી, મહારાજ આ ટોપી અમેરિકાથી મારા દીકરાએ તમારા માટે જ મોકલી છે. તરત જ પહેરી લીધી. એટલે સાહજિકતાથી જે મળે એનો આનંદ આવે. એ અગરબત્તી આવી, ખાંડ આવી, ટોપી આવી પણ ક્યારેય એના માટે ઇચ્છા નહીં કરવાની. શું કરીશ? કોણ મને આપશે? કોને કહીશ ? કોઈ વાત નહીં કરવાની જય મહારાજ સ્મર્તૃગામી છે. બધું જાણે છે.

અયાચકવૃત્તિ સાહજિકતાથી જીવન ચાલે એનું નામ જ અયાચકવૃત્તિ. નહીં કોઈ ફંડ, નહીં કોઈની પાસે માગવાનું. જે કંઈ આવ્યું એનાથી ચલાવી લઈએ. સૌને ખવડાવીને એમાંથી ટુકડો રોટલો ખાવાનો. ખાઈને ખવડાવાનું એમ નહીં, પણ કોઈને ખવડાવીને ખાવ.

‘રામે દીધો છે રૂડો રોટલો’

સૌરાષ્ટ્રમાં ૩ વર્ષ દુકાળ પડ્યો હતો ત્યારે મહારાજશ્રીએ ૧૩ કેટલ કેમ્પ ખોલ્યા હતા. જેમાં ગાયો, ભેંસો, બળદો માટે ઘાસ પણ મોકલવાનું. ખેડૂતોને, મજૂરોને

અનાજ પણ વહેંચવાનું. વિચાર કરો. આટલા બધા ખર્ચને કેવી રીતે પહોંચી વળાય ! મહારાજશ્રીએ પ્રાર્થના કરી કે દેવું કરી લઈશું, કારણ કે ખેડૂતો આપણને વર્ષોથી આપે છે. એમને પાછું આપવાનો આ અવસર આવ્યો છે. નડીયાદની કોઓપરેટિવ બેન્કોને ખબર પડી તો સામેથી તૈયારી બતાવી કે મહારાજશ્રીને જેટલા જોઈતા હોય એટલા સેવામાં વગર વ્યાજે આપીશું. કામ ચાલ્યા કર્યું. જય મહારાજની જ પ્રેરણા થતી હશે કે આવતી કાલનો જે ખર્ચ હોય તે સાંજ સુધીમાં આવી જાય. એમ આખો દુકાળ પૂરો થઈ ગયો. મહારાજશ્રીને કોઈના ઉછીના લેવા પડ્યા નથી કોઈને કોઈ આવી જાય કે મારે ત્યાંથી આવતી કાલ માટે દુષ્કાળની સેવા છે. અયાચક્રવૃત્તિ તે દિવસોમાં અનાજ વહેંચેલા તેનાં ખાલી બારદાન વેચેલાં એના જ ૫૬,૦૦૦/- રૂા. થયેલા. કરમસદમાંથી તે ૧ લાખ રૂા. ખર્ચેલા. બાપજી કહે આ પૈસા લઈ જા. આપણે કહ્યું, મહારાજ જે દહોડે જોઈશે એ દહોડે લઈ જઈશ. કશું જુદું થોડું છે? એ કાર્ય પણ મહારાજનું ને આ કાર્ય પણ મહારાજનું. ઈચ્છા માત્ર દુઃખનું કારણ છે. આજય મહારાજનો આદેશ છે. કોઈની પાસે માગ્યું ને ન લાવે તો? ને માગ્યું હોય કંઈક ને લાવે કંઈક તો? મનમાં થોડો કલેશ થાય. પણ કલેશને સ્થાન જ આપવાનું નહીં.

આપણે એક વખત કરમસદમાં મોરારીબાપુની કથા રાખી હતી. બાપુ આગળ ઘકેલ ઘકેલ કરે. એક વર્ષ થયું, બે વર્ષ થયા ત્યાંની સ્થિતિ પ્રમાણે આપણે થોડીક બચત કરી

રાખી હતી. બીજે વર્ષેય ના પાડી તો આપણે મકાનમાં ખર્ચો નાંખ્યું. ત્રીજે વર્ષે બાપુ કહે કે આ વર્ષે ચોકકસ કથા કરીશું. આપણી પાસે કશુંય ના મળે. એટલી મોટી કથા માટે કંઈક તો જોઈએ ને! ૭૮-૭૯ની સાલ શું થશે! પછી વિચાર્યું, સૂઈ જા છાનો માનો. મહારાજનું કામ છે ભગવાન કરશે તને શું ચિંતા?

બીજે દિવસે અમેરિકાથી પત્ર મળ્યો કે “મહારાજશ્રી મારા માતૃશ્રીના નિમિત્તે નેત્રયજ્ઞ કર્યો હતો તે બહુ જ સરસ થયો. યજમાનને પૂજાની વિધિમાં બેસાડવા માટે આપે કહેલું. તો મોરારીબાપુની કથા અમે સાંભળી છે અને એનો કેટલો ખર્ચો થાય એની ગણતરી કરી રાખજો. હું ૩૧ ઓગષ્ટે આવું છું. એ આવ્યા પછી આપણે કહ્યું કે આટલો ખર્ચો થશે ૬૫,૦૦૦/- ની વાત કરી તો તેઓ ૮૫,૦૦૦/- આપીને ગયા. એ દિવસોમાં આ બહુ મોટી રકમ ગણાય. અવસર સારી રીતે પતી ગયો. એમને હિસાબ આપ્યો તો કહે કે આમાં તમે પૂનમનો તો હિસાબ મૂક્યો નથી.” આપણે કહ્યું કે ‘તમે કથા કરાવી તો પૂનમનો હિસાબ તમારામાં થોડો મુકાય?’ તો કહે ના એનું પણ કહી દો. એ જમાનામાં ૨ લાખ રૂા. એમ ને એમ મૂકી દીધા. પૂનમનો, કથાનો જે ખર્ચો હતો તે બધો આપી દીધો. સંકલ્પ વગર થઈ ગયું.

મહારાજશ્રીની જે કલેશાતિત અવસ્થા છે એ પોતાના સ્વજનને, આશ્રિતને પણ ક્યારેય કલેશ થવા જ ના દે.

અગોચરીમાં રામજી મળ્યા

પ્રજ્ઞા એટલે ઠરેલ સમજણ શક્તિ
માત્ર બુદ્ધિ જ નહિં પણ પ્રજ્ઞા-સ્થિર
સમજણ શક્તિ જેને સ્થિત પ્રજ્ઞ કહે છે તે

પ્રજ્ઞાનંબ્રહ્મરૂપ....

પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મ કે જે કલેશાતિત સચ્ચિદાનંદ બ્રહ્મ
સ્વરૂપ છે. જય મહારાજ પ્રજ્ઞાન સ્વરૂપ છે. બ્રહ્મ સ્વરૂપ છે.
કલેશાતિત છે. સચ્ચિદાનંદ છે.

જે બ્રહ્મ ચૈતન્ય છે, જેને બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ પણ
પ્રાર્થના કરે છે. એ બ્રહ્મપદ કેવું હશે? એ બ્રાહ્મી અવસ્થા કેવી
ઊંચી હશે કે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને શિવ પણ એને પ્રાર્થે. !

ત્રૈલોક્યં વિશ્વમેતત્ સુરવરમુનિભિઃ પ્રાર્થ્યમાનં યદ્દંગં,

બ્રહ્મની સ્થિતિ એટલે આ જગતની સર્વોપરી સ્થિતિ.
એવી વિભૂતિઓ, દિવ્ય ચેતનાઓ, તપસ્વીઓ હોય કે જેમણે
પોતાની વૃત્તિઓને સીધી જ બ્રહ્માકારની અંદર મૂકી દીધી
હોય, સ્થિત કરી દીધી હોય. સમગ્ર સૃષ્ટિની અંદર જે કંઈ પરમ

તત્ત્વ છે એ જ બ્રહ્મ. એ જ બ્રાહ્મી સ્થિતિ.

કલેશાતીતં કજેશાદિભિરપિ સતતં પ્રાર્થ્યમાનં સુરેશૈઃ

આ બ્રાહ્મી સ્થિતિ પ્રાપ્ત થયા પછી મન ક્યાંય ભટકતું નથી. મોહ માયામાં ક્યાંય આસકત થતું નથી. કોઈપણ વસ્તુસ્થિતિ કે પરિસ્થિતિને જોયા પછી સહેજ પણ લોભાતું નથી. એ સ્થિતિમાં એ વિભૂતિ જ્યારે સ્થિર થઈ જાય. તો એમાં કંઈ જ બાકી ના રહે. પોતાના સ્વરૂપમાં, પોતાની બ્રાહ્મી સ્થિતિમાં એવી દશા આવી ગઈ હોય કે એને પોતાને એમ થાય કે હવે પરમની પ્રાપ્તિ કરી લીધી. જેમ કોઈ પરમ ગતિ પામે એટલે પૂર્ણાહુતિ થઈ ગઈ. જ્યારે આ તો જીવિત અવસ્થાની અંદર પરમની પ્રાપ્તિ અને પૂર્ણતા મળી જાય જેને કહેવાય બ્રાહ્મી સ્થિતિ. સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપની અંદર સદાયને માટે સમાઈ જાય એને કોઈ ગતિ ના હોય. એને ક્યાંય આવવા-જવાનું ના હોય. બ્રાહ્મી સ્થિતિ એટલે પોતાની અંદર જ પોતે સ્થિર થઈ જાય. મન, ઇન્દ્રિયો, વૃત્તિઓ ક્યાંય ભટકે નહીં એની પરંપરા પણ છે. જો એ ભટકી ગયો તો શું થાય એ સ્થિતિ પણ બ્રાહ્મી સ્થિતિમાં બતાવી દીધી છે.

સંગાત્સંજાયતે કામઃ કામાત્કોઘોભિજાયતે,

કોઘાદ્ભવતિ સંમોહઃ સંમોહાત્સ્મૃતિવિભ્રમ.

સ્મૃતિભ્રંશાદ્બુદ્ધિનાશો બુદ્ધિનાશાત્ પ્રણશ્યતિ.

એનું પતન થઈ ગયું. એ બ્રાહ્મી સ્થિતિથી વિરુદ્ધમાં લઈ જાય છે. પતન તો સામાન્ય માણસનું વિચારે વિચારે થઈ જાય છે. કોઈપણ વિચાર એને પતનના ખાડામાં જઈને ફેંકી આવે. જ્યારે બ્રાહ્મી સ્થિતિમાં તો એની ઉર્ધ્વગતિ જ હોય એની ઉન્નતિ જ હોય.

જય મહારાજના એ સ્વરૂપને પ્રાર્થતાં લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે કહ્યું કે આપ કલેશાતિત સચ્ચિદાનંદ બ્રહ્મ સ્વરૂપ છો. આ માત્ર સ્તુતિ નહીં, માત્ર ગુણગાન કે પ્રાર્થના નહીં પણ વાસ્તવિકતા છે. ‘પાર્થમાનં સુરેશૈઃ’ દેવો અને ઇન્દ્રો પણ જેને સતત પ્રાર્થે છે કે આપ અમારા ઇષ્ટ છો. આપ અમારા સર્જનહાર છો. એ ચૈતન્ય બ્રહ્મને જ સતત પ્રાર્થે અને એ રીતે પોતે ચૈતન્ય છે. ચૈતન્ય ક્યાં બેસતું હશે? ક્યાંથી મળશે? એ આપણા સોની વચ્ચે આપણને પ્રાપ્ત થયેલા છે.

અંદર બધું જ છે છતાંય નથી જાણતા. આત્મા છે ખરો શરીરમાં, પણ એ અગોચર છે. સૂક્ષ્મ છે. સર્જન અંદરથી હૃદયને કાઢીને જોઈ શકશે પણ આત્માને નથી જોઈ શકવાનો. આત્માની અનુભૂતિ પણ થવાની. ‘અગોચરીમાં રામજી મળ્યા’ જ્યાં ઇન્દ્રિયો ફરી જ ના શકે. રામજી એટલે આત્મારામ. ગમે તેટલી શોધો પણ આત્મચેતના ક્યાંથી દેખાવાની છે ? એની તો અનુભૂતિ કરવાની છે. બાકી ડૉક્ટરનો વિષય સર્જરીનો છે. તત્ત્વ નો નહીં.

મહાપુરુષોએ કહ્યું ‘અગોચરી’ તમારી આંખો તો ઇન્દ્રિયો છે ને ગોચરી છે. તે ક્યાંથી જોઈ શકવાની હતી? આત્મા તો અગોચર છે. પોતાની અંદર ‘સ્વ’ની અંદર વૃત્તિઓને સ્થાપિત કરીને પોતાના સૂક્ષ્મ અવ્યક્ત આત્માની અનુભૂતિ કરવાની છે. એ કંઈ હાથમાં નથી આવવાનો કે હાથ, નાક, આંગળીની જેમ પકડી શકાય. એ અગોચર છે. વિચરે છે પણ ખરો પણ એ ઇન્દ્રિયોનો વિષય જ નથી. ઇન્દ્રિયોનો વિષય તો આ સંસાર છે, એને જોયા કરે, ભોગવ્યા કરે. અને મહાલ્યા કરે. ઉપનિષદના ઋષિઓએ તો કહ્યું કે ‘ઇન્દ્રિયાણી બર્હિમુખી’ ઇન્દ્રિયો બહારની આખી દુનિયા જોઈ શકે છે. પણ અંદર દીવા નીચે અંધારું. બહાર આખી દુનિયાની સાથે વ્યવહારો થતા હોય, વિચારો થતા હોય પણ અંદર તો કશું જાણતા નથી કેમ કે ઇન્દ્રિયો બહારનું જુએ છે. બહારનું અંધારું દેખાય છે પણ અંદરનું અજવાળું દેખાતું નથી.

અંદર તો અંધારું છે જ નહીં. અંદર તો અજવાળું જ છે કે જેના લીધે આખું શરીર પ્રકાશે છે. પણ આપણે અંદર અજવાળાને ના જોતાં દુનિયાના અંધારામાં ભટક્યા કરીએ છીએ. ઠોકરો ખાઈએ છીએ.

ચાચરીને નર તે વળ્યા, ખેચરીએ આવીને ચઢ્યા.

જ્ઞાનથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય. કોઈ હોશિયારી, સાધનથી પ્રાપ્ત નહીં થાય.

કાયાગઢ પર ગિરનારી મળ્યા.

જેમ ગિરનારના પહાડ પર ભગવાન દત્તાત્રેય બિરાજે છે એમ આ કાયાની અંદર પણ એ જ બિરાજે છે. ‘ત્યાં આપ્યો તારકમંત્ર’ તમને એમાંથી બહાર કાઢવા માટે તત્ત્વમસિ નો મંત્ર આપ્યો. પછી અમરમંત્ર આપ્યો. તારકમંત્ર અને અમરમંત્રની વચ્ચે બધી મુદ્રાઓ છે. અમરમંત્ર છે ઝંકાર. સતત એનું અનુસંધાન વૃત્તિઓને અંતર્મુખ બનાવ્યા પછી થઈ શકશે. આત્માનુસંધાન કરવાનો બીજો કોઈ ઊપાય નથી. એકાંતમાં વૃત્તિઓને સ્થિર કરી અંતર્મુખ બનાવો. ઇન્દ્રિયોથી આંખ, નાક, કાન, હાથપગ વડે અંતર્મુખ બની જુઓ, છેક ઉપરથી નીચે અંદર ફરો. એકવાર અંતર્મુખ થવા માટે પણ ઓહમ્ સોહમ્ના ભાવથી સતત અંદર ને અંદર પગથી માથા સુધી વિચરો. બહાર નહીં જવાનું. ધીરે ધીરે અભ્યાસ વડે અંતર્મુખતા આવશે. સતત એનો અભ્યાસ કરવો પડશે. જે બહાર જોઈએ છીએ, ફરીએ છીએ એને બદલે અંદર જોવાનું, અંદર ફરવાનું. આંખો માત્ર નહિ નજર ફેરવવાની અને વૃત્તિઓને સતત શરીરના એક એક અંગમાં, એક એક કોષની અંદર ફરતી જોવાની.

દુનિયામાં તો બહુ ફર્યા, ઘણીબધી વાતો કરી, ઘણાં બધાં દૃશ્યો જોયા. હવે અંદરનાં દૃશ્યો જુઓ, એટલે કહ્યું ‘ચૈતન્યમ્ શિષ્યમધ્યે’ એ જે પરમ ચૈતન્ય, સૃષ્ટિનું આદિબ્રહ્મ

છે એ જ આપણા પોતાનામાં જય મહારાજ સ્વરૂપે આવીને બેઠેલા છે.

આવી સ્થિતિ નિરંતર બની રહે. પોતાના સ્વ સ્વરૂપના અનુસંધાનની એ અવસ્થાને અંતર્મુખતા કહેવાય. એ અંતર્મુખતા આપણામાં રહેલી ચેતનાની અનુભૂતિ કરાવશે. એ જ આત્મસાક્ષાત્કાર. જેમ કરંટ દેખાતો નથી, પકડાતો નથી પણ એનો અનુભવ કરાવડાવે કે લે આ વાયરથી અનુભવ કર. તને ખબર પડે કે કરંટ છે. નથી દેખાતો તોય છે. આપણા શરીરમાં એ ચેતના અવ્યક્ત સ્વરૂપે છે, એ ઉર્જા છે. એ ઉર્જાની અનુભૂતિ આપણામાં રહેલી હોય તો એનો એટલો બધો સ્પષ્ટ અનુભવ થાય કે સામો માણસ કદાચ એને એડે તો એને પણ ઝાટકો લાગે.

આમ આત્મસ્થિતિ માટે સતત એની અંદર અભ્યાસ કરવો પડે. સતત એની અંદર રમ્યા કરવું પડે.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ સ્તુતિના આધારે કહે છે કે માત્ર હું જ નથી કહેતો, શાસ્ત્રો ને સારસ્વતો બધા કહે છે કે આ જ વસ્તુ સત્ય છે. એ જ પરમ તત્ત્વ છે. આવા સુંદર ભાવપૂર્વક આપણા પોતાની અંદર જ આત્માનુભૂતિ કરાવી આપતા હોય એનું નામ છે સદ્ગુરુ. સદ્ગુરુ કયાંય દૂર નહીં લઈ જાય. પોતાનામાં જ પોતાની અનુભૂતિ કરાવી દેશે 'પોતે રહ્યા પોતાને સાથ.' આપણે પોતે જ પોતાની અંદર. 'એ રામનામ જે હૃદયે ધરે.' કોઈ એને કશું

નુકશાન, ભય, કે પતન પણ ના કરાવી શકે. કારણ પોતે એ સ્થિતિએ પહોંચી ગયો છે. દેહાતિત થઈ ગયો છે.

જેણે પોતાનો આત્મસંયમ કેળવ્યો, પોતાના આત્માનું બળ કેળવી લીધું. એ કોઈનાથી ના બંધીવે. મૃત્યુથી પણ નહીં. મોટામાં મોટો ભય તો મૃત્યુનો હોય છે. કેમ કે મને તો કૃષ્ણ પોતે મળી ગયા છે. કોનાથી જુદા પડવાનું? ભલે શરીર રહે કે ના રહે પણ મારો કૃષ્ણ તો મારી જોડે છે ને! મીરાએ કેટલી અદ્ભુત વાત કરી છે. એ કૃષ્ણાત્વ ક્યાં જવાનું હતું? ચૈતન્ય મહાપ્રભુ નામ સંકીર્તન કરતાં કરતાં ભગવાન જગન્નાથની અંદર સદેહે સમાઈ ગયા. શરીર શોધ્યે ના જડે. બધાએ શોધ્યા પણ મળ્યા જ નહીં. મીરાં દ્વારકાના સ્વરૂપની અંદર સમાઈ ગયાં. બસ એ પોતે આત્મતત્ત્વ, પરબ્રહ્મની અંદર વિલીન થઈ ગયાં. પછી આ શરીરને ક્યાં ભય લાગવાનો?

‘કલેશાતિતમ્’ આવા સુંદર ભાવસ્વરૂપ જય મહારાજ આપ બિરાજો છો. અમને પ્રાપ્ત થયા છો. અભિષ્ટદમ્ નિત્યમીડે. જય મહારાજ તો આપવા જ ઈચ્છે છે. આપણી અનેક માગણીઓ હશે પણ અભિષ્ટની નહીં હોય. લૌકિકની હશે, વ્યવહારની હશે બાપજી, આ નહીં આ આપોને, મને મારું રમકડું આપોને, છોકારાં માગે તો બહુ આપો મહારાજ. પણ વૃદ્ધો કહેશે, મહારાજ આશીર્વાદ આપો. કંઈક સાધનભજન આપો.

આમ, પોતાનું મનવાંચ્છિત લેવાની ઇચ્છાવાળા વ્યવહારિક રીતે પણ લઈ શકે છે. અને આધ્યાત્મિક રીતે પણ જય મહારાજ પાસેથી મેળવી શકે છે.

॥ જય મહારાજ ॥

પ્રસાદતુ પ્રસન્નતા

શોભાઢ્યાચ્છ્રીમહેશાત્ પ્રતિચિદિશિગતં મંદિરંભાતિ યસ્ય.

વિપ્રાદૈશ્વાપિ યુકતાચ્છતપથનિપુણાત્ પત્નાત્નક્ટ સંજ્ઞાત્.

પરમબ્રહ્મ સ્વરૂપ આદ્યબ્રહ્મ જે સ્વયં જ્યોતરૂપે પ્રકાશી રહ્યા છે. સંતરામ નામનો વિગ્રહ ધારણ કરીને જે દિવ્યબ્રહ્મ આ જગતમાં પ્રગટ્યું, જેમણે પોતાના પ્રાગટ્ય વડે જગતને બ્રહ્મનું દર્શન કરાવ્યું. બ્રહ્મ ઓળખાવ્યો.

મારી જાત જણાવીરે, સોહમ્ બ્રહ્મરૂપ તારું.

પાંચ ભૌતિક વિગ્રહના આશ્રયે, એના માધ્યમે જય મહારાજે બ્રાહ્મી સ્થિતિનાં દર્શન કરાવ્યાં. મારું આપ ઓળખાવ્યું. ત્રિવિધિનાં તાપ ટળ્યાં. ત્રણ પ્રકારની ઉપાધિ- 'આધિ, વ્યાધિ ને ઉપાધિ' એમાંથી પોતે તો મુક્ત છે જ. પણ આપે ભક્તોને પણ એ જ સ્થિતિ, એ જ અવસ્થા પ્રાપ્ત કરાવી. આવી દિવ્ય ચેતના, દિવ્ય સ્વરૂપ આપણા સૌના હૃદયમાં વસે છે.

બીજું કશું છે જ નહીં. જે આદિબ્રહ્મ છે એમાંથી જ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશની ઉત્પત્તિ છે. એ જ શક્તિઓ છે. બ્રહ્મ એક જ છે. એની શક્તિઓનાં જુદાં જુદાં નામ છે. એ બધાનો આવિર્ભાવ-પરબ્રહ્મનો, આદિબ્રહ્મનો છે. એ જ સૌના શરીરમાં, સૌના હૃદયમાં આશ્રય કરી રહ્યો છે, નિવાસ કરી રહ્યો છે એ સર્વત્ર છે, સર્વજ્ઞ છે.

ચૈતન્યં શિષ્યમધ્યે નિગમગતિગિરાકથ્યતેયદ્ બ્રુવંતં.

ઇશ્વર સર્વવ્યાપક છે. એટલું સમજાવવા માટે બધાં જ ધર્મશાસ્ત્રો એક સાથે કહે છે. અન્ય બીજું કશું છે જ નહીં. ‘ઇશ્વરસર્વભૂતાનામ્’ ભગવાને ગીતામાં પાણ એ જ કહ્યું, ‘હે અર્જુન બધાના હૃદયની અંદર હું જ છું.’ એ જ રીતે ઉપનિષદોની અંદર ઋષિઓએ પાણ એ જ કહ્યું.

**રૂપમ્ રૂપમ્ પ્રતિરૂપમ્ બભૂવ અગ્નિમયથેકો ભૂવન પ્રવિષ્ઠ
સ્યઈદમ્ સર્વમ્**

ઇશાવાસ્ય મીદં સર્વમ યત્ કિંચિત જગત્યાંમ જગત્ ।

બધાની અંદર પરમાત્માનો વાસ છે. બસ, એને જ સમજણાપૂર્વક માણો. એને તપસ્યાથી, ત્યાગથી અનુભવો, જગતની અંદર પરમાત્મા તત્ત્વ એક જ છે. સર્વવ્યાપક છે, સર્વમાં છે. ‘યેન ત્યક્તેન ભૂંજીથા’ એને ત્યાગ કરીને ભોગવી જાણો.

બધાં જ શાસ્ત્રોમાં જે છે એ જ જય મહારાજમાં છે જય મહારાજના 'પદસંગ્રહ' - પદોપનિષદ ઉપનિષદમાં છે એ બધે જ છે. એટલે પદ એ માત્ર પદ નથી, ઉપનિષદ છે. જય મહારાજની વાણી અને જય મહારાજના સંતોએ, આત્માની અનુભૂતિ કરાવી છે. ઉપનિષદો પણ આત્માની અનુભૂતિ માટે છે. પદસંગ્રહ એ જય મહારાજના સંતોની અનુભૂતિની વાણી છે. એ આપણને સૌને વારસામાં મળી છે. સત્સંગમાં મળી છે. આવો આનંદ અને આવું તત્ત્વ આપણને બીજે ક્યાંથી મળવાનું હતું?

બધાં જ શાસ્ત્રો, બધા જ ઋષિઓ એક જ વાત કરે છે. ચૈતન્યમ્ શિષ્યમધ્યે. સર્વત્ર પરમાત્મા બિરાજેલા છે, સર્વવ્યાપક છે. જઠરાગ્નિ સ્વરૂપે પણ એ જ છે. 'પ્રાણાપાનસમાયુક્તઃ પચામ્યન્નં ચતુર્વિધમ્' જે કંઈ પ્રાણીમાત્ર ખાય છે એના જઠરાગ્નિમાં હું જ બેઠેલો છું અને બધું હું જ પચાવું છું.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે જય મહારાજની અનુભૂતિનાં દર્શન આપણને કરાવ્યાં. જય મહારાજ ચરાચર વ્યાપક છે. ઉચ્ચ સ્થિતિ, ઉચ્ચ અવસ્થાનું દર્શન આપણને જય મહારાજના સાનિધ્યમાં મળ્યા જ કરે. પણ એ સમજવું પડે, વાગોળવું પડે, પચાવવું પડે. ત્યારે જ એમાંથી સાર મળે.

તત્ત્વમસિ કલ્પા અને છેલ્લે સર્વવ્યાપક, સર્વની અંદર હું જ છું. એક વ્યાપક દૃષ્ટિ કે સર્વની અંદર હું પોતે જ બેઠેલો છું

એવું ભગવાને કહ્યું. આવી સુંદર અવસ્થાની અનુભૂતિ જય મહારાજે લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને કરાવી.

આવી ઉચ્ચ સ્થિતિ સદ્ગુરુ ભગવાન પોતાના શિષ્યને પ્રસાદીમાં આપે છે. પ્રસાદીમાં આપે એટલે પોતાની પ્રસન્નતાથી આપી દે. ‘યદિ પ્રસન્ન યોગીશઃ’ જય મહારાજની આટલી સ્તુતિ કર્યા પછી કહ્યું, ‘જો આપ રાજી હો, આપવા ઈચ્છતા હો તો બીજું કશું નથી જોઈતું. મારી બધી વૃત્તિઓ અંતર્મુખ રહ્યા કરે. મારે બહાર ક્યાંય જવું નથી. કશું જોવું પણ નથી. જોઈતું પણ નથી. બસ, સ્વરૂપની ઝાંખી સતત થયા કરે. આપના સ્વરૂપનાં દર્શન આપે કરાવ્યાં, આપનાં સાનિધ્યનું સુખ આપ્યું. આતમસુખ આપ્યું પછી ક્યું સુખ જોઈએ? આતમસુખ સર્વોપરી સુખ છે. આતમસુખ જેવું બીજું કશું સુખ છે જ નહીં. આત્મામાં જ બ્રહ્મનાં દર્શન થશે. આત્મામાં જ પરમાત્માનાં દર્શન થશે. આમ સર્વતોમુખી ભાવ જય મહારાજના અંદરથી જ પ્રાપ્ત થાય. આપણને એમ થાય કે આટલી પ્રસાદી જય મહારાજ આપણને આપે.

પ્રસાદ કોને કહેવાય તે ખબર છે? જે પ્રસન્ન થઈને આપે એને પ્રસાદ કહેવાય. ‘પ્રસાદતુ પ્રસન્નતા!’ આપણે કેવા રાજી થઈને બધાને પ્રસાદ વહેંચીએ છીએ. એ પ્રસન્નતા છે. પ્રસન્નતાનું બીજું નામ છે પ્રસાદ, જ્યારે પ્રસાદ વહેંચાતો હોય, મળતો હોય તો બે હાથથી લઈ લેવાનો કે આ તો કૃપા છે. આ

પ્રસન્નતા છે. ખાવાની વસ્તુ તો ઘરમાં ઘણી બધી પડેલી હોય છે. એની કંઈ ભૂખ હોતી નથી પણ અહીંયા તો આટલો જ પ્રસાદ મળતો હોય તો બે હાથ ધરીને લઈએ. કેમ કે જય મહારાજ, આપની પ્રસન્નતાની અમને ખૂબ જરૂર છે. વહેંચાતા પ્રસાદને કોઈ દિવસ નાન પાડશો. એમાં આ સત્સંગનો ભાવ આવી ગયો.

કેટલા રાજી થઈને, ઉત્સાહથી પદસંગ્રહનાં ભજન ગાઈએ છીએ! કેવો આનંદ આવે છે! અને પછી પ્રસન્નતામાં ને પ્રસન્નતામાં પ્રસાદ વહેંચાય. આપે કેટલો? જરા જેટલો ચપટી આપણા ઘરમાં એટલાની ખોટ છે ખરી? ઘણું બધું ભગવાને આપ્યું છે છતાંય આ તો જય મહારાજનો પ્રસાદ છે. લેવો જ પડે. એનું નામ પ્રસન્નતા. લેનારને પ્રસન્નતા થાય. આપનાર પણ પ્રસન્ન થાય એવા ભાવે જે કંઈ મળે એ સદ્ગુરુની પ્રસાદી કહેવાય. એવા પ્રસાદીના ભાવની અંદર અંતર્મુખતા પણ મળી જાય. એ પ્રસાદમાં સાત્વિકતા હોય. એવો ભાવ હોય કે પ્રસન્નતાની અનુભૂતિ કરાવે. ‘જેવું અન્ન તેવો ઓડકાર.’ આવો પવિત્ર પ્રસાદ લઈશું તો અંદરથી પણ કંઈક સારું ઊગશે.

બહારથી આવ્યા છો. જમી લો. તો કહે, ના મહારાજ, હોટલમાં જમીશું. અરે, ગમે તેવી લુખીસૂકી દાળરોટી પણ પ્રસાદની દાળરોટી કહેવાય. એમાં સાત્વિકતા

હોય. એ ખાઈને એમાંથી ભજન થાય. ભલે શેઠીયાઓ ગમે તેટલું આપી જાય પણ જે ખેડૂત એના પાકને એના ખેતરમાં પકવી, એનું પોટલું માથે મૂકી પરસેવે રેબઝેબ થઈને અહીં લઈને આવે એની પરસેવાની કમાણી કહેવાય. એના પરસેવાની કમાણીનો જે રોટલો ખાવ એમાંથી જ તમને સાત્વિકતા મળે કારણ કે એ શુદ્ધ અન્ન છે, પવિત્ર અન્ન છે. કેટલી શ્રદ્ધા અને સદ્ભાવના સાથે પરસેવે રેબઝેબ થઈને લઈને આવ્યો હોય. કોઈ લેવા આવે તો કહે કે ‘હમણાં ઊભો રહે. એને અડીશ નહીં. પહેલાં બાપજીની સન્મુખ થાય, પછી મહારાજ આગળ ઊભો રહે. એમની નજર પડે કે હારું પહોંચ્યું. પાછું માથેથી ઉતારવા પણ ના દે. એ જે ભાવથી લઈને આવ્યો હોય એના સ્પંદનો સ્પર્શ કર્યા વગર ના રહે.

અને હોટલમાં જાવ અને ખાવ એટલે એના જે સ્પંદનો છે એ સ્પર્શ્યા વગર ના રહે. તમને ઉલટીઓ પણ કરાવડાવે, ગુસ્સો પણ કરાવડાવે. એટલે મનને સાચવવા માટે પણ લગભગ બને ત્યાં સુધી બહાર હોટલની કોઈપણ ચીજવસ્તુ ખાવી નહીં. ઘરમાં બનાવેલી વસ્તુઓ પવિત્ર હોય, શુદ્ધ હોય, માનો પ્રેમ હોય, સદ્ભાવ હોય, એની અંદર હૃદયની લાગણીઓ પણ હોય. એ અન્ન ખાઈું હશે તો આપણને પ્રસન્ન રાખશે. અને એમાંથી જ સાત્વિક ભાવ પ્રગટ થશે.

જય મહારાજની પ્રસન્નતાનો પ્રસાદ, બ્રાહ્મીભાવનો પ્રસાદ થોડો આપે તો પણ બસ છે. પ્રસાદ તો ઘણો બધો

બનાવ્યો હોય. પણ આપણે કેટલો લેવાનો? બહુ થઈ ગયો આ તો. કૃતાર્થ થઈ ગયા. મને તો મહારાજ મળી ગયા જય મહારાજની પ્રસન્નતા મળી હવે મારે બીજું શું જોઈએ? આ તો જમ્યા બરાબર થઈ ગયું. એ જે અંદરના ભાવો છે એ વિચારને, વર્તનને વ્યવહારને બધાને પવિત્ર કરશે. પણ અન્ન શુદ્ધ હોવું જોઈએ. અન્નમાં સહેજ પણ વિકૃતિ ના હોવી જોઈએ. એ અન્ન ઘણો જ સંયમ આપશે. સદાચાર આપશે.

આપણા ઘરના અન્નને પણ એમ ને એમ ના ખાશો. થાળી પીરસાઈ જાય ત્યાર પછી ૫, ૧૦, ૧૫ સેકન્ડ જે કંઈ નામ-જપ, મંત્ર સ્મરણ કરી અન્નશુદ્ધિ કરી એવા ભાવથી જમીએ કે બાપજી આપનો પ્રસાદ લઉં છું. એનાથી સાત્વિકતા, અંતર્મુખતા મળે મનથી સંકલ્પ કરો. જય મહારાજ અંદર બેઠેલા જ છે પણ જે મંત્ર છે. એની ભાવના અંદર શક્તિશાળી પ્રકાશ નાખે છે ગમે તેવું ભિક્ષાનું અન્ન લઈને આવ્યા હોય. પણ ઘરે આવી સંતો ભિક્ષા લેવા બેસે એટલે

ૐ બ્રહ્માર્પણં બ્રહ્મૃદવિબ્રહ્માન્નોબ્રહ્મણા હુતમ્,

બ્રહ્મૈવ તેન ગન્તવ્યમ્ બ્રહ્મકર્મસમાધિના.

અન્નપૂર્ણો સદાપૂર્ણો શંકરપ્રાણ વલ્લભે,

જ્ઞાન વૈરાગ્ય સીધ્યર્થમ્ ભિક્ષામદેહી ચ પાર્વતિ ૐ

સમાનાય અપાનાય સ્વાહા, પ્રાણાય સ્વાહા, ઉદાનાય સ્વાહા.

આપનો પ્રસાદ છે, અમે લઈએ છીએ... બસ, એ જય મહારાજનો પ્રસાદ થઈ ગયો. પ્રસાદ લો એટલે એ સાત્ત્વિક થઈ જાય. એ ગમે તેવું અન્ન હોય તો પણ એ અન્નની શુદ્ધિ થઈ જાય. એમાં આપણી શ્રદ્ધા કામ કરશે.

એટલે જય મહારાજની પ્રસન્નતાની પ્રાપ્તિ પણ થાય. એમના સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય. એમ કહીએ કે બાપજી પ્રસાદ આપવા ઇચ્છો છો તો અંતર્મુખતાનો પ્રસાદ આપો. એ ભાવે એ શાંત સ્વરૂપ, પરબ્રહ્મને ચરણે આપણે પ્રસાદીની અરજ કરીએ. એ આપણને કેવી રીતે આપશે? અભિષ્ટદમ્ નિત્યમીડે. મહારાજનાં દર્શન કરો છો બસ, પ્રાર્થના કરવાની તો એ આપી દેશે.

॥ જય મહારાજ ॥

તમસો મા જ્યોતિર્ગમય

પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મરૂપં

શરીરભાવ અને આત્મભાવ. જીવ જ્યારે પરમાત્મા તત્ત્વનું અનુસંધાન કરે છે ત્યારે આત્મભાવ જાગ્રત થાય છે. દુનિયાના વ્યવહારકિ સંબંધોમાં મન જાય છે ત્યારે એ મન દેહાધ્યાસી બની જાય છે.

સ્વમાન દરેકને પ્રિય હોય છે. મહાપુરુષો તત્ત્વ વડે પોતાના સ્વસ્વરૂપની અંદર સ્વાભિમાન-માનપૂર્વક જીવતા શીખવે છે. કોઈનું પણ ઓશિયાળું ના થવું. કોઈને પરાધીન જીવન ના સ્વીકારવું. એ તત્ત્વમસિધી બતાવે છે.

ચૈતન્યમ્ શિષ્યમધ્યે.

તું સ્વયં પરિપૂર્ણ છું. સુખ સ્વરૂપે પણ તું પરિપૂર્ણ છું. સુખ મેળવવા માટે કોઈની પાસે ભીખ માગીશ નહીં. જેને ખુમારી કહેવાય. આત્મસુખ એ ઊંચામાં ઊંચું સુખ છે. શરીર સાથેના સંબંધોમાં જે લૌકિક સુખ છે એ સુખ પરાવલંબી છે.

ક્યાંક ને ક્યાંક ઓશિયાળા થવું પડે. જ્યારે આત્મસુખ એ સ્વાવલંબી છે. આપણા પોતાના શરીર ઉપર પણ આશા રાખવી એ પણ પરાધીનતા છે. શરીર આખરે લૌકિક છે. દુન્યવી વ્યવહાર અને સુખોની પાછળ દોડવાનું જ છે એટલે એ નિરાશ પણ કરે અને સ્વમાન પણ નહીં સાચવવા દે. અપમાનિત પણ થશે. એટલે આત્મસુખ એ એક જ માત્ર સ્વાવલંબી છે. આપણું પોતાનું છે. આત્મસુખને માટે ક્યાંય કોઈની પાસે ઓશિયાળું થવું જ ના પડે. ભીખ માગવી જ ના પડે કે મને સુખ આપો ને!

આત્મભાવમાં પણ એટલી જ સમજણ જોઈએ. આપણા વિચારો અને વ્યવહારની એટલી જ ઊંચાઈ જોઈએ. જેટલા પણ પરાવલંબન, પરાધીનતાથી ઉપર ઊઠીશું એટલા જ સુખી થઈશું. કોઈપણ વ્યક્તિ માંદો પડે અને પરાધીનતા આવી જાય એને પોતાને એમ થાય કે હું કેવું જીવું છું? આ રીતે પરાધીનતાથી જીવવાનું? એમાં ખાવું-પીવું, નહાવું-ઘોવું બધું જ આવી જાય. પરાધીનતા મનમાં ખટકે.

જય મહારાજનું શરણ આપણને પોતાને જ સ્વમાનપૂર્વક જીવો કે તું તત્ત્વમસિ છું. તું પોતે આ શરીર નથી, શરીરમાં રહેવાવાળો છું. આપણા શરીરની અંદર કેટલી પરાધીનતા છે? પાપી પેટના લીધે કેટલાં ફાંફાં મારવાં પડે છે? પરાધીનતા ખરી કે નહીં? સવાર સાંજ પાપ કે પુણ્ય કરીને ગમે ત્યાંથી વેઠ કરીને પણ લાવવું પડે. આ શરીરની પરાધીનતા

છે.

સ્વાવલંબન એકમાત્ર તત્ત્વમસિ છે. તું સામાન્ય નથી, તું શરીર નથી. આત્મા એ તારું સ્વરૂપ છે. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ ગુરુ મહારાજના શરણમાં લઈ જઈને આપણને આ સમજણ આપે છે કે આવો, નિત્ય પાઠ કરીએ. નિત્ય સ્તુતિથી લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ આપણને જય મહારાજની સમીપમાં લઈ જાય. જય મહારાજ આપણને આત્મગૌરવ શીખવે. કે તમારામાં હું જ બેઠો છું. પછી લાચારી કોની? આવી ઊંચામા ઊંચી માનસિક અવસ્થા માણસ જ્યાં પણ જીવતો હોય ત્યાં રાખવી.

તું તત્ત્વ છું. જાગ, જાગ, જાગ. એ જગાડવા માટે કેટલી બધી વાતો આવા દિવ્ય મહાપુરુષો, દિવ્ય વિભૂતિઓ, પરમાત્મા સ્વરૂપે આવીને કહેતા હોય, કે જો, વૃત્તિઓ એવી છે, દુનિયાનો વ્યવહાર એવો છે કે જબરદસ્તીથી ખેંચે.

શબ્દરૂપી સીડીએ ચડતાં, માયાએ નાખ્યો તાણી કહું છું રૂડા રામને ભજી લેને જાણી.

રામને ભજી લે, નહીં તો વૃત્તિઓ, શરીરના ભાવો, વ્યવહારો તમે જ્યાં હશો ત્યાંથી ખેંચી નાખશે. પગ પકડીને નીચે પછાડશે. મનને ચંચળ થતાં વાર નહીં લાગે. ભાગવતમાં ભગવાન દત્તાત્રેય અને કૃષ્ણ ભગવાને વાત કરી કે આ વિષયનાં રોડાં રસ્તામાં એટલા બધાં પડ્યાં છે કે ડગલે ને

પગલે ઠોકરે ચડે છે. જો અટકી ગયા તો ઠોકરો પાડી નાંખશે. એ બધામાંથી પાર નિકળવાનું છે. જ્યાં ને ત્યાં બેસો એટલે ઠોકરો તો લાગવાની જ છે. વિકૃતિઓની, વાસનાઓની, સ્વાર્થની ઠોકરો વાગી ને પડી ગયા એટલે પતી ગયું.

દરેકના જીવનના માર્ગમાં ઠોકરો નિશ્ચિત છે પણ ઠોકરોને સાચવીને નિકળીએ. હેરાન તો દરેકને કરશે પણ ઠોકરોમાંથી જાળવીને સાચવીને, અથડાતા, કુટાતા બહાર નિકળે જવાનું. જય મહારાજે આપણને આપણા સ્વરૂપની ઁંઘાણી બતાવી દીધી અને જે કહ્યું એ પ્રમાણે ચાલવાનું. પણ ના ચાલીએ તો ? આવી વિભૂતિઓ, મહાપુરૂષો તત્ત્વપદ દ્વારા જાગ્રત કરીને ખુમારીપૂર્વક જીવોડે. હું તો મારા સ્વરૂપમાં છું. મને દુનિયા સ્પર્શે જ નહીં, કશી અસર ના થાય.

તારામાં બેઠેલો હું જ છું. તું ક્યાં ઠોકરો ખાઉં છું? ક્યાં રખડું છું? ક્યાં ભટકું છું? પણ માણસ ગોથું ખાય છે. પોતાનામાં બેઠેલા પરમાત્માને-જય મહારાજને જાણતો નથી, અને આંખ આડા કાન કરે જાય છે.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે કહ્યું, ‘મારા બાપ’ મારા હૈયામાં બેઠેલા છે. ઘણી વાર કોઈ માણસ અહીંયા જ બેઠેલો હોય ને એના તરફ લક્ષ ના હોય એમ આપણે પોતે પણ આપણું લક્ષ્ય ચૂકીએ છીએ. મારા પોતાનામાં જ બેઠેલા છો છતાં હું આપને સમજી ના શક્યો. આપને હું અનુભવી ના

શક્યો, સાક્ષાત્કાર કરતા પહેલાં અનુભવાવું જોઈએ. જમતાં જમતાં એટલા બધા કોળિયા ખવાઈ ગયા કે બસ હવે હું ધરાઈ ગયો. એ જે તૃપ્તિ, સંતોષ આપણને થયો એનો અનુભવ થવો જોઈએ. ગરમીમાં પાણીના બે પ્યાલા પીધા. હાશ ! મારી તરસ છીપાઈ એમ જય મહારાજના તત્વને આપણા પોતાનામાં અંદરથી અનુભવવાનું છે. એનાથી તૃપ્તિ અનુભવવાની છે. જેમ આપણા શારીરિક વ્યવહારની અંદર આપણને સંતોષ અનુભવાય છે એમ મારામાં જય મહારાજ છે.

આવી ઊંચી અવસ્થાને સમજતાં વાર લાગે કોઈ મહાપુરુષનું શરણ મળે અને એ જગાડે, સમજાવે કે જુઓ આ વસ્તુ છે. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ દ્વારા આપણને જય મહારાજ મળ્યા છે. જય મહારાજનો સત્સંગ મળ્યો છે. એ સત્સંગ વડે જાગ્રત રહેવાનું છે. આપણી અંદર છે જ, બહાર શોધવા જશો નહીં. શાંતિથી બેસી જાવ. અનુભવ કરો મનને પણ કહો કે બહાર શોધવા જવાનું નથી. નકામાં ફાંફાં મારીને ઠોકરો ખાઈશ નહીં. જો, અહીંયાં આપણા ઘરમાં જ છે. આપણા પોતાનામાં જ છે. એમ ધીરે ધીરે અભ્યાસ થઈ જાય. શાંતિથી મનને પાછું ધીરે ધીરે વાળી લાવવાનું. ધીરે ધીરે અભ્યાસ થતાં એને ટેવ પડશે. મન-વૃત્તિઓ અંદર આવી જઈને નિરાંત અનુભવશે. પ્રાર્થના કરીએ કે જેમ બધી જ નદીઓ સમુદ્રમાં જાય છે એવી રીતે મારા જીવનની બધી જ વૃત્તિઓ મારા

પોતામાં અંદર આવી જાય.

વહો એવી નિત્યે મુજ જીવનની સર્વ ઝરણી

દયા ના પુણ્યોના તુજ પ્રભુ મહાસાગર મહીં.

જેમ નદીઓ વહે છે એમ આપણી વૃત્તિઓ પણ વહેતી જ હોય છે. વહેતી વૃત્તિઓને જ્યાં ત્યાં ભટકવા જવા દેવાને બદલે પ્રભુ મારામાં જ સ્થિર કરે.

તમસો મા જયોતિર્ગમય, અસતો મા સદ્ગમય, મૃત્યુર્મા અમૃતંગમય.

વૈદિક પ્રાર્થના વડે પણ આપણી વૃત્તિઓને ધીરે ધીરે આપણા પોતાનામાં સમાવવાની છે. આ બધા જ ચિંતન વડે ધીરે ધીરે આપણા પોતાનામાં પાછું આવવું, જેને કહેવાય 'અહં બ્રહ્માસ્મિ.' ઊં ઊં એ મારું સ્વરૂપ જ છે. જેમ કારકમંત્ર કહ્યો અને પછી આ રીતે પૂર્ણ મંત્ર આપ્યો. પૂર્ણમંત્ર એ ઊંકાર સ્વરૂપ છે ઊં એટલે જ હું.. ઓહમ એ અમરમંત્ર છે. હું પોતે જ આ હું એ મૂલમંત્ર છે. એકધારા પ્રવાહથી જય મહારાજ આપણને ઊંચી સ્થિતિ પર લઈ જાય છે. આ પ્રક્રિયા જીવભાવમાંથી આત્મભાવ તરફ જવાની છે. એનાથી 'મૃત્યુર્મા અમૃતંગમય.' જયા જ્ઞાન આવ્યું ત્યાં દેહાધ્યાસ રહેવાનો જ નથી. હું શરીર હું જ નહીં. પોતાની મસ્તીથી આનંદ કર્યા કરે. ભલે ને શરીરને જે થવાનું હોય તે થાય.

પોતાના શરીરભાવથી પણ ઉપર ઊઠી ગયા હોય એવી વિભૂતિઓ બહુ ઓછી છે. બાકી તો ગમે તેટલું જ્ઞાન હશે પણ જ્યારે શરીરની પીડા ઉપડશે ત્યારે બધું જ જ્ઞાન ભૂંસાઈને સાફ થઈ જશે. એ જ્ઞાન ક્યાંયનું ક્યાંય ખોવાઈ જાય, બાકી જ્ઞાનથી ઉપર ઊઠ્યા હોઈએ પણ શરીરની વ્યાધિ અને પીડા જ્યારે થાય ત્યારે ઉપર ઊઠેલો પણ શરીરભાવમાં પાછો બેસી જાય. પાછો હટી જાય.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે કહ્યું કે આપણે જય મહારાજથી જરાય વિખૂટા નથી. એમ એ આપણાથી વિખૂટા નથી. આપણામાં જ છે. આવા સ્વરૂપની અનુભૂતિ આપણને જય મહારાજ કરાવડાવે છે. ગુરૂ જ એ છે કે જે આ સંસાર નહીં પણ સંસારનાં બંધનો છોડાવે. દેહભાવનાં બંધનો છોડાવે અને પોતાના નિજ સ્વરૂપમાં બેસાડી દે. સદ્ગુરુ પોતાના નિજ સ્વરૂપમાં લાવીને સ્થાપી આપે.

॥ જય મહારાજ ॥

ગુરુદેવ પરબ્રહ્મ

પૂર્ણબ્રહ્મ સદ્ગુરુ ભગવાનના શરણોમાં કરોડો વંદન કરીયે. એમની દયા, એમનો ઉપકાર, એમની કૃપા આપણા માટે અમૂલ્ય છે. સદ્ગુરુનું નિર્વ્યાજ હેતુ એ જ શિષ્યનું કલ્યાણ છે. સદ્ગુરુ શિષ્ય પાસેથી ક્યારેય કોઈ અપેક્ષા ના રાખે. માત્ર શરણે આવેલા સદ્શિષ્યનું પરમ કલ્યાણ એ જ સદ્ગુરુનું કર્તવ્ય.

સદ્ગુરુ ભગવાન પાસેથી મેળવેલા સંસ્કારને ઉજાગર કરવા માટે, આપણી સાંસ્કૃતિક પરંપરામાં ગુરુપૂર્ણિમાનું પર્વ છે. ગુરુ પૂર્ણિમાની પૂર્વ સંધ્યાએ આજના સત્સંગમાં આપણે ગુરુવંદના કરીશું. સદ્ગુરુના ઉપકારને કેવી રીતે ભૂલાય? સદ્ગુરુએ જ શિષ્યને સાચુ જીવન જીવવાની દિશા આપી, એનો માર્ગ બતાવ્યો, એનો વિચાર આપ્યો કે જેના વડે શિષ્ય પોતાનું પરમ કલ્યાણ કરી શકે. સદ્ગુરુ હંમેશાં માર્ગ બતાવશે. તે આર્ષદ્રષ્ટા છે કે જેની પાસે જીવવના આદર્શો અને દિશા શીખવા માટે આપણે જઈએ છીએ. સદ્ગુરુ આપણા જીવનને

જાગ્રત કરે છે. શિષ્યને અજ્ઞાન, અભાન અવસ્થામાંથી ઊઠાડે છે.

ઉપનિષદના ઋષિઓ પણ ગુરુ તરીકે પોતાના શિષ્યોને આદેશ આપે છે.

उतिष्ठित जाग्रत प्राप्यतः वरान निबोधत

‘તને જે શ્રેષ્ઠ બોધ આપવામાં આવ્યો છે એના વડે તું ઊઠ, કમર કસ અને તારા જાગૃતિના માર્ગે ચાલવા માંડ.’”

જાગૃતિ કંઈ ? સમજણની અને ઊંઘ એટલે અજ્ઞાનની ઊંઘ. અજ્ઞાનની ઊંઘમાંથી જાગ્રત કરનાર સદ્ગુરુ છે. સદ્ગુરુના જ જ્ઞાન અંજન વડે સાચી દૃષ્ટિ ખુલશે, આંખ ઊઘડશે કે જો, અત્યાર સુધી તારી પાસે દૃષ્ટિ ન હતી. તું અત્યાર સુધી જે કંઈ જીવ્યો છું, તેની અંદર માત્ર નિમ્નતા સિવાય કંઈ જ નથી. જીવનને ઉન્નતિના માર્ગે લઈ જનાર સદ્ગુરુ છે. સદ્ગુરુ હમેશાં પોતાના શિષ્યનું પરમ કલ્યાણ ઇચ્છશે.

એકવાર ગુરુ શિષ્ય વનમાંથી પસાર થઈ રહ્યા હતા. રાત પડી ગઈ. સંધ્યાકાળે તેઓએ એક જગ્યાએ પોતાની સંધ્યા, નિત્યક્રમ કર્યો અને વૃક્ષ નીચે વિશ્રામ કર્યો. થાકને લીધે શિષ્ય ઊંઘી ગયો. ગુરુ અવસ્થાવાળા હતા એટલે જાગતા હતા. એમણે એક સર્પ આવતો જોયો. એ શિષ્ય સૂતો હતો એ

તરફ જઈ રહ્યો હતો. ગુરુએ શિષ્યને જગાડ્યો નહીં કે થાકેલો છે, ભલે ઊંઘે પણ એમણે સર્પને રોક્યો કે તું આ શા માટે અહીં ફરું છું ? સર્પ કહે, આને કરડવા માટે આવ્યો છું. આનું મૃત્યુ નિશ્ચિત છે. ગુરુ કહે, આને ના કરડીશ, મને કરડી લે. કારણ કે એણે હજી સાધનભજન કર્યા નથી. એ મારા સુધી પહોંચ્યો નથી. એને હજી સદ્ગતિ અને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાનાં છે. મેં એ બધું પ્રાપ્ત કરી લીધું છે માટે મને કરડ. એટલે સર્પને થયું આપ એની પર દયા કરો છો માટે મૃત્યુ આપ સ્વીકારી લો છો ને? ગુરુજીએ કહ્યું, ‘હા, એને સન્માર્ગે લઈ જવો, સદ્વિચાર અને સદ્ગતિ આપવી એ ગુરુ તરીકેનું મારું કર્તવ્ય છે.’ સર્પ પાછો ફરી ગયો.

સદ્ગુરુ હંમેશાં શિષ્યનું પરમ હિત થતું હશે એ પ્રકારે જ વિચારશે. નહીંતર એવી કઈ વ્યક્તિ હોય કે જે મૃત્યુને સ્વીકારી લે? ગુરુને કોઈપણ પ્રકારનો લોભ ના હોવો જોઈએ. અપેક્ષા સિવાય સાહજિકતાથી જે મળે એ જુદી વસ્તુ છે પણ ક્યારેય લોભ, લાલચને ખાતર કોઈને સાધક, શિષ્ય બનાવીને એને ગુમરાહ ના કરવો. મહાપુરુષો, ઋષિઓએ તો સદ્ગુરુના કર્તવ્યને અમૃતનું કર્તવ્ય કહ્યું છે સદ્ગુરુ એ શિષ્યના જ શિલ્પી છે. સદ્ગુરુ જ શિષ્યને કંડારી શકે છે. જેમ એક શિલ્પી પથ્થર કોરીને મૂર્તિ કાઢે એમ સદ્ગુરુ માનવનું ઘડતર કરીને એને દેવ બનાવે છે. નરમાંથી નારાયણ બનાવી શકે છે.

પરમ હિત ઇચ્છનાર સદ્ગુરુનું સ્તર, એની ઊંચાઈ એટલી હોય કે એમના માટે શિષ્યને સમર્પિત થઈ જવાની ઇચ્છા થાય. સદ્ગુરુ માટે અંદરથી સાહજિકતાથી શ્રદ્ધા ભાવ પ્રગટ થાય. કોઈ કહે ને ગુરુ કરી લો એમ નહીં. સહજભાવથી એમના પ્રત્યે તિવ્ર, ભકિત જાગે, આપણું મન ઠરે. એમ થાય કે મારું જીવન આમને ચરાણે ધરીશ તો જરૂર મારું પરમ કલ્યાણ થશે. કારણ કે એને કોઈ જાતનો સ્વાર્થ નથી.

શંકરાચાર્યે ખૂબ સુંદર ગુરુ શિષ્યની વ્યાખ્યા આપી છે.

કોગુરુર્યોયોહિતોપદેકાષ્ટા ।

ગુરુ કોણ ? કે જે શિષ્યના હિતની જ વાત કરે, સ્વાર્થની નહીં. કોઈપણ ભેટ, પૂજા, સ્વાગતની નહીં. માત્ર તારું પરમ કલ્યાણ કેમ થાય? સાથે સાથે શિષ્યની પણ વ્યાખ્યા આપેલી છે.

શિષ્યવસ્તુકોયોગુરુભક્ત એવ

શિષ્ય કોને કહેવાય? એને ગુરુમાં પૂરેપૂરી શ્રદ્ધા હોવી જોઈએ. સમર્પિત થઈ ગયા પછીથી એમના પ્રત્યેની શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ અખૂટ અને અટલ રહે. કારણ કે સદ્ગુરુ ત્યાગી છે, વિરક્ત છે, જ્ઞાની પણ છે એને ક્ષોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠ કહેવામાં આવે છે. પોતાના સ્વસ્વરૂપની અંદર સદા સ્થિત હોય, અંતર્મુખી હોય. સદ્ગુરુમાં અંતર્મુખતાના ભાવના સ્પંદનો,

એનું વાતાવરણ સામેથી શિષ્યને ખેંચી લાવે. જેમ યદુ રાજાને અવધૂત તરીકે ભગવાન દત્તાત્રેયનું આકર્ષણ થયું. અરે ! આ વિભૂતિ કેવી ઓજસ્વી, તેજસ્વી, વિરકત છે ! કેટલું મહાન સુખ એની પાસે છે ? આવું જીવન સુખ તો મારા રાજમહેલના વૈભવમાં પણ નથી. અહીંયાં વૃક્ષ નીચે પથ્થરને અઢેલીને જે નિરાંતે સૂતા છે અને એનો જે આનંદ છે તે મેં રાજા તરીકે મારા જીવનમાં જોયો નથી. યદુ સમર્પિત થઈ જાય છે એમના ત્યાગમાં, તપના તેજમાં. આપ મને જ્ઞાન આપો. આમ યદુ રાજાએ ભગવાન દત્તાત્રેયને પોતાના સદ્ગુરુ તરીકે સ્વીકારી લીધા.

સદ્ગુરુ કેવા હોવા જોઈએ એ બાબતે શાસ્ત્રો આપણને માર્ગદર્શન આપે છે. સદ્ગુરુની અંદર શ્રદ્ધા કેવી હોવી જોઈએ એના માટે કહ્યું, સદ્ગુરુનો સેવક કેવો હોવો જોઈએ. ‘ગુરુભક્ત એવ’. બધા જ પ્રકારની સેવા, બધા જ પ્રકારની ભક્તિ એનામાં સંપૂર્ણ વિશ્વાસ સાથે હોવી જોઈએ. સેવાને ધારણ કરી લેવાની.

આમ સદ્ગુરુ અને સદ્શિષ્યના સંબંધો એ જ્ઞાનના સંબંધો છે. ‘યેનાતો જ્ઞાનબદ્ધ’ શિષ્યનો પ્રાદુર્ભાવ સદ્ગુરુમાંથી જ થાય છે. અને સદ્ગુરુનો પ્રાદુર્ભાવ સદ્શિષ્યમાંથી થાય છે. શિષ્ય એને સદ્ગુરુ તરીકે સ્વીકારે અને સદ્ગુરુ એને સદ્શિષ્ય તરીકે સ્વીકારે. ‘પરસ્પરમ્ ભાવયન્તઃ’ સદ્ગુરુ અને

સદ્શિષ્યનો પરસ્પરનો ભાવ પરમ કલ્યાણના માર્ગે લઈ જાય છે. શિષ્ય કે સદ્ગુરુ કોઈને પણ એકબીજા પ્રત્યે શંકા જાગે તો બેમાંથી કોઈનો પણ ઉદ્ધાર થતો નથી. બંનેનું પતન થાય. એટલે શિષ્યભાવથી જે કોઈ સેવા હોય એ મનથી સ્વીકારી લેવાની. આ તન અને મન એ જ શિષ્યનું ધન. તન અને મનથી સેવામાં સમર્પિત થઈ જાય. બીજું દાન નહીં.

ઉપનિષદના શિષ્યોએ માત્ર સેવા જ કરી છે અને જે કંઈ જ્ઞાન મળ્યું એમાંથી માત્ર સદ્ભાવ જ કેળવ્યો છે સદ્ગુરુ માટેનો સદ્ભાવ, પૂજ્યભાવ, આદરભાવ, ભક્તિભાવ, જેમાં જરીકે શંકા નહીં.

ઉપનિષદના આશ્રમમાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓને સદ્ગુરુ સમાવર્તન સંસ્કાર કરે. સમાવર્તન સંસ્કાર એટલે અંગ્રેજીમાં **Convocation**. એને વિદ્યા આપે કે તું ભણી રહ્યો. તને આચાર્ય બનાવી દીધો. આ સમાવર્તન સંસ્કારની અંદર સદ્ગુરુ બહુ સ્પષ્ટ કહી દે કે “જુઓ, મારે ત્યાં તમે ભણવા આવ્યા હતા. સારું શિક્ષણ મેળવ્યું છે અને સરસ તૈયાર થઈને જઈ રહ્યા છો, પણ જે સમય દરમિયાન આપણે બધા ગુરુ શિષ્ય તરીકે આશ્રમમાં સાથે રહ્યા, ત્યારે કદાચ અમારા જીવનની અંદર કંઈ ઉણપ દેખાઈ હોય, કોઈ ક્ષતિ માલૂમ પડી હોય તો એને અહીંયા મૂકીને જજો એને સાથે લઈને ના જશો.”

ગુરુજનો પણ આવા સ્પષ્ટ હતા. અમારામાં કોઈ ભૂલ

દેખાઈ હોય, કંઈક છિદ્ર દેખાયું હોય તો એને સાથે લઈને ના જશો. આ સદ્ગુરુ ! સ્વભાવિક છે. વ્યવહાર છે અને વ્યવહારમાં ક્યારેય કોઈને ઠપકો આપવો પડે, કંઈક વાત કરવી પડે તો એ બધી વાતો, કડવાશને સાથે લઈને ના જશો. આશ્રમમાં ભાણ્યા તે સમયની જે કંઈ સદ્ભાવના છે, મિઠાશ છે એ જીવનમાં સંગ્રહી રાખજો, કટુતાને ક્યારેય પણ સાથે ના લઈ જશો. આ ઋષિઓની પરંપરા કે શિષ્યને સન્માર્ગે કેવી રીતે વાળવો. શિષ્યનું પરમ કલ્યાણ કેવી રીતે સધાય? માત્ર એ જ લક્ષ્ય હોય કે મારા આશ્રમના મારા વિદ્યાર્થીઓ-શિષ્યોને મારે જ્ઞાન આપવાનું છે. સદ્ગુરુને કોઈના પ્રત્યે વેરોઆંતરો ન હોય. ‘દ્વંદ્વાતીતમ્’ રાગ દ્વેષ, સુખ દુઃખ, માન-અપમાનથી પર એને કહેવાય ‘દ્વંદ્વાતીતમ્’ દ્વંદ્વ એટલે બે, શત્રુ-મિત્ર રાગ-દ્વેષ, માન-અપમાન. દ્વંદ્વ ક્યારે થાય? જ્યારે બે સામસામા ઘર્ષણ થાય ત્યારે. દ્વંદ્વથી એને મુક્ત રાખે. જીવનમાં ઘર્ષણ થવા ના દેવું, એવો ભાવ આપે એ સદ્ગુરુ છે.

તો સદ્ગુરુના એ મૂર્ત શરીરને સ્વરૂપને આપણે નિહાળ્યું એનાં દર્શન કર્યાં. પરંતુ એમાં સદ્ગુણો કેવા કેવા રહેલા છે. જ્ઞાનમૂર્તિ, દ્વંદ્વવાદીતમ્, વ્યાપક, ઉદાર, ગગન સદૃશમ્ આ બધા જ ભાવો સદ્શિષ્યના હૃદયની અંદર સ્થાપિત થાય. પ્રેમથી. હઠાગ્રહ કે જબરદસ્તીથી નહીં. એના દર્શન માત્રથી સાહજિકતાથી માથું ઝૂકી જાય. જેમ યદુને રથમાંથી ઉતરીને દત્તાત્રેયના ચરણમાં માથું મૂકવાનું

સાહજિકતાથી મન થયું. પગરખાં ઉતારીને, મુગટ કાઢી નાખીને. જ્યારે સદ્ગુરુની પાસે જવાનું થાય ત્યારે ખૂબ વિનય, વિવેકપૂર્વક જવાનું હોય. માથેથી અહંકાર પણ ઉતારવો પડે, પગનાં પગરખાં પણ ઉતારી નાખવાં પડે. બિલકુલ સરળતાથી સાહજિકતાથી સદ્ગુરુનું શરણું લેવાનું છે. એવા સદ્ગુરુના જીવનમાંથી કંઈક સાચું માર્ગદર્શન મળે છે. જીવનમાં દિશાભ્રમ થયેલો હોય, ગુમરાહ થયેલો હોય પણ જો વ્યક્તિ સદ્ગુરુનું શરણું સ્વીકારી લે તો સદ્ગુરુ એને સંભાળી લે. એને સન્માર્ગે લાવી દે. એની પાસે વ્યસનો પણ છોડાવે, દુરાચાર પણ એનો માગી લે. બધું જ ભિક્ષામાં માગી લે. શિષ્યની પાસે એના દુર્ગુણો, દુરાચારો છોડવી દઈ સદ્ગુરુ એને પોતે ભિક્ષામાં લઈ લે.

ઉપનિષદમાં લખ્યું છે કે શિષ્ય ક્યારેય પણ આશ્રમમાં જાય તો આશ્રમમાં જે ઉપયોગી હોય, લાકડાં, ફળ-ફુલ, ગાયો માટે ઘાસ, યજ્ઞ માટે જરૂરિયાતનાં છાણાં એવી વસ્તુઓ લઈને જાય. ‘ગચ્છેત્ સમીતપાણી’ હાથમાં સમિઘાઓ લઈને જાય. સદ્ગુરુની સેવાનો ક્રમ પહેલો છે. શરણે જતા પહેલાં સમર્પણ કરે. કે આ કોઈ સત્પુરૂષ છે કે જેની પાસેથી આપણને જીવનમાં કંઈક જ્ઞાન, સમજણ મળશે. ચાલ એની પાસે જાઉં. શિષ્યનો માત્ર આટલો જ સ્વાર્થ હોય. કે હું કંઈક મેળવવા જઈ રહ્યો છું. જ્ઞાન, સન્માર્ગ સિવાય બીજો કોઈ સ્વાર્થ ના હોય. સદ્ગુરુને પણ કોઈ સ્વાર્થ ના હોય. બસ, મારા શરણે

આવેલાને સાચી દિશા, સાચી સમજ, જીવન જીવવાનું જ્ઞાન મળે.

આવા સદ્ગુરુને માટે કેટલી બધી સ્તુતિઓ થઈ છે. સદ્ગુરુને બ્રહ્મા કહ્યા, વિષ્ણુ કહ્યા, મહેશ્વર પણ કહ્યા. શિષ્ય એટલે અનુશાસન સ્વીકારે તે, સદ્ગુરુનું અનુશાસન સ્વીકારે તે શિષ્ય. સદ્ગુરુ જે કંઈ સમજણ આપે, જે કંઈ છોડાવે તે બધું છોડવા માટેની તૈયારી રાખે. અને અનુશાસનને વળગી રહે. આપ જે આજ્ઞા કરશો, આપ મારી પર જે રીતે અનુશાસન કરશો, નિયંત્રિત કરશો એ પ્રમાણે થવા હું તૈયાર છું.

સદ્ગુરુને પણ નિઃસ્વાર્થભાવ હોય અને શિષ્ય પણ નિઃસ્વાર્થપણે સદ્ગુરુની સેવા અને ભક્તિની અંદર રહ્યો રહે.

સજાવો તેમ ગુરુજી સજીએ રે,
તજાવો તે ગુરુજી તજીએ રે,
ભજાવો તેમ ગુરુજી ભજીએ રે.

॥ જય મહારાજ ॥

કલેશપંચાદિહારમ્

પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મરૂપં

સત્ ચિત્ આનંદ અને પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મ એ જ આ જીવનની સાચી અવસ્થા છે. પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મ દ્વારા આદેશ આપ્યો કે જીવનમાં જે કંઈ સાધવાનું છે, જે કંઈ મેળવવાનું છે તે આ છે. સતચિત્ આનંદ એ આપણું પોતાનું સ્વરૂપ છે. એને સમજવાનું છે.

આપણે આપણા સત્ય સ્વરૂપ, આનંદસ્વરૂપને સમજતા જ નથી. શરીરને જ સમજીએ છીએ. શરીર સાથેનો વ્યવહાર છે પણ વ્યવહાર માટે શરીર સાધન પૂરતું છે. બાકી સાધ્ય તો સત્ ચિત્સ્વરૂપ પોતાનો આત્મા છે. જે હું પોતે છું. મારું પોતાનું સ્વરૂપ નહીં, હું પોતે જ છું. મારું અને કહેનાર એ બે જુદા પડી જાય છે. પણ હું જ છું એમ કહીએ તો કોઈ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો જ નથી. સદ્ગુરુ સદ્શિષ્યને જે જીવન જીવવાની સાચી સમજણ આપે છે એનું નામ છે જ્ઞાન. એ જ્ઞાન માત્ર સદ્ગુરુ જ આપી શકે. સદ્ગુરુ એની એટલી બધી

જવાબદારી ઉપાડે છે કે સદ્શિષ્યને સન્માર્ગે પહોંચાડવા માટે સીધો એક જ રસ્તો, એક જ લક્ષ્ય આપીને એને સતત એમાં ને એમાં રાખે છે. જીવનનું સાચું લક્ષ્ય બતાવનાર એકમાત્ર સદ્ગુરુ જ છે. માતાપિતા પણ નહીં. મા-બાપ એને લક્ષ્ય બતાવશે કે હવે તું ભણ, હવે કમાઈને પૈસા લાવ. બધી રીતે તૈયાર થઈ ગયો હોય પણ કમાતો ના હોય તો, ‘હવે તું જા ઘરની બહાર.’ આમ, સાચું લક્ષ્ય તો માતા-પિતા પણ નહીં બતાવી શકે. એ લક્ષ્ય બતાવશે સ્વાર્થનું, જરૂરિયાતનું. એકમાત્ર સદ્ગુરુ જ નિરપેક્ષ થઈને જીવનનો સાચો માર્ગ બતાવશે. જીવાત્માનું પરમકલ્યાણ એ સિવાય કોઈ જાતનો સહેજપણ સ્વાર્થ સદ્ગુરુને ના હોય.

જય મહારાજને ‘કલેશાતિત’ કહીને સંબોધ્યા છે. સંસારનો બધો જ વ્યવહાર કલેશ ભરેલો છે. સાચો કે ખોટો બધો જ કલેશ ભરેલો છે. ઘરમાં ઉત્સવ લઈને બેઠા હોઈએ, પત્રિકા લખીને મોકલી હોય કે મારે ઘેર સારો ઉત્સવ છે. બધા આ દિવસે પધારજો. એ ઉત્સવો પર બધાને બોલાવીએ પણ ખરા. પણ એમાં કેટલી બધી ઉપાધિયો. પ્રસંગ પૂરો ના થાય ત્યાં સુધી શાંતિ નહીં. અકળામણ થાય, થાક લાગે, વસ્તુ ખૂટે, મોઘવારી નડે એટલે કલેશ છે. પણ જય મહારાજ તો સારા કે નરસા બધા પ્રકારના કલેશો કાઢી નંખાવે છે. આપણને સારા કલેશો હોય તો સોનાની બેડી જેવા લાગે. જુઓ સોનાની લગડી પહેરી છે, બધાને બતાવવા જઈએ.

કલેશ ને કંટાળો હોય તો લોખંડની બેડીઓ સંતાડીને ચાલીયે. ઉપર કપડું ઢાંકીને ચાલીયે. પણ કલેશ તો ખરો જ.

જીવનની ઘણી બધી પરિસ્થિતિઓ છે કે ગમો-આણગમો, સારું-નરસું એ બે વિભાગ પડે. છોકરાં રમાડીએ, ઉછેરીએ, મોટાં કરીએ, આ તો અમારી ફરજ છે. પણ એની પાછળ કલેશ કેટલો? જય મહારાજ તો બધા જ પ્રકારના કલેશોને દૂર કરવાવાળા છે. એ અવસ્થા કે કલેશથી પર થઈને માત્ર પોતાના સ્વરૂપનો આનંદ માણવાનો, સ્વાર્થનો આનંદ નહીં હો ! એ સ્વરૂપનો આનંદ છે. સ્વરૂપના આનંદની અંદર બધા જ પ્રકારના આપણા કલેશો દૂર થઈ જાય. ભલે વ્યવહાર ઉપરછલ્લો રાખીએ, પણ એને અંદર ના ઘૂસવા દઈએ. પણ જો મૂળીયાં હૈયા સુધી નાખી દીધાં તો મૂળીયાં ખેંચાય ત્યારે હૈયું પણ ખેંચાય. મૂળીયાં હૈયામાં પેસી જાય ત્યારે બહુ મુશ્કેલી થાય.

આ બધા કલેશો જય મહારાજ દૂર રાખે છે. સંસારના લૌકિક વ્યવહારને ઉપલબ્ધ રહેવા દે, પણ અંદરથી સચ્ચિદાનંદ રૂપ હોય. પોતે બિલકુલ શાંત હોય, કોઈપણ પ્રકારની માનસિક તણાવની સ્થિતિ ના હોય, ભલે પરિસ્થિતિ ગમે તે આવીને ઊભી થાય, પણ માનસિક તણાવ થવા દેવાનો જ નહીં. ઘણાનો આવો સ્વભાવ હોય, ગમે તેટલી જવાબદારી આવે, ગમે તેટલી જવાબદારીની આંટીઘૂંટી હોય પણ માનસિક સ્થિતિ નહીં ગુમાવવાની. માનસિક તનાવ

સહેજેય નહીં થવા દેવાનો. હંમેશાં પોતાની સાથે વાતો કરતાં શીખવું. પોતાના સ્વરૂપને સમજતાં શીખવું. એવી રીતે જાતને કેળવીએ. જીવન આનંદમય હોય, આપણું જીવન આનંદમય સ્વરૂપની અંદર, સત્ય સ્વરૂપની અંદર સમજણપૂર્વકનું હોવું જોઈએ.

જેમ આપણે ગમે તેટલા દૂર ગયા હોઈએ. વેપાર ધંધે, કામ અર્થે કે ફરવા, પણ મારે મારું ઘર છે આટલા કિલોમીટર દૂર છે પણ મારું ઘર છે. કેટલી નિશાંત, કેટલો સંતોષ થાય. બધું પરવારીને ક્યાં જઈશું? એમ બધી જ વૃત્તિઓથી આપણે આપણા પોતાનામાં પહોંચી જવાનું. મારા પોતાનામાં હું છું હંમેશાં આપણી જાતનું નિયંત્રણ એ રીતે લાવી શકીશું, જે રીતે આપણને જય મહારાજે કહેલું. એ તો પોતે બેઠા જ છે. ‘કલેશપંચાદિહારમ્’ પાંચેય પ્રકારના કલેશ-આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિ, વ્યવહાર બધી જ ઉપાધિઓ દૂર કરવાવાળા છે, એ કરશે જ. પણ તમને આદેશ આપ્યો.

મારા ઈશ્વર છે, હું જેમને ભજું છું. દેવો પણ સદ્ગુરુ ભગવાનની પ્રાર્થના કરે છે. દેવોને પણ સદ્ગુરુ શોધવા પડે છે. ભગવાન રામ પણ વશિષ્ઠ ઋષિના આશ્રમમાં શિક્ષા લેવા ગયા હતા. શ્રીકૃષ્ણ પણ સાંદિપનિ ઋષિના આશ્રમમાં ગયા હતા. ગુરુની આવશ્યકતા દરેકને પડે છે. જીવનનો પાઠ ભણાવે ને સન્માર્ગ બતાવે એ સદ્ગુરુ. આજનું ભણતર ખરું પણ ફીવાળું.

એમાં ગુરુ શિષ્યની ભાવના જાગ્રત થાય જ નહીં. કદાચ શિક્ષકને માટે કંઈ બોલાઈ જાય પણ ખરું. જ્યારે સદ્ગુરુ પ્રત્યે સદ્ભાવ હોય, આત્મીયતા હોય. તેઓ નિર્વ્યાજ, નિર્લોભપણે ભણાવે. કોઈ અપેક્ષા નહીં. શિષ્ય સદ્ગુરુ પાસે માત્ર જ્ઞાનવિદ્યા સિવાય બીજું કંઈ ના ઇચ્છે. આવા સંબંધો હોય તો જ સદ્શિષ્ય અને સદ્ગુરુનો ઉદ્ધાર થાય. સદ્ગુરુ મળવા બહુ જ દુર્લભ છે. સદ્શિષ્ય મળવો એ તો એથી પણ દુર્લભ છે. જય મહારાજ સાથેનો આપણો નાતો આત્મકલ્યાણનો છે. પરમગતિનો એ માર્ગ છે. અધ્યાત્મ્યનો સંબંધ છે, કોઈ વ્યવહારિક સંબંધ નથી. એમાં માત્ર સત્યનું જ અસ્તિત્વ હોય. કોઈપણ પ્રપંચ ના હોય, કોઈ દંભ ના હોય, પ્રપંચ, દંભ ટકી શકે જ નહીં.

આજે વર્ષોથી આપણે ગુરૂપૂર્ણિમાના વ્રતને ઉજવીએ છીએ. સદ્ગુરુએ આપણને સાચું જ્ઞાન આપ્યું છે કે આ જીવનને સુધારવાનું છે. જીવનને ખૂબ સારી રીતે જીવી શકીએ તો અંતકાળને પણ સુધારી શકીએ. કલેશોથી દૂર કરી સાચી શાંતિ અપાવે તે સદ્ગુરુ.

॥ જય મહારાજ ॥

અલખ ધર્મી માંહે વસે

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે જય મહારાજના સ્વરૂપનાં દર્શન કર્યા પછી જય મહારાજના સૂક્ષ્મબ્રહ્મ, આત્મચૈતન્ય સ્વરૂપનું દર્શન કરાવ્યું. વેદવાક્યો વડે જે જીવનનું પરમતત્ત્વ છે, પરમ લક્ષ્ય છે એને ઉજાગર કરી ને જાગ્રત કર્યા.

‘પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મથ

આનંદમ્ બ્રહ્મ

ૐ અયમાત્માબ્રહ્મ

અહં બ્રહ્માસ્મિ

ચારવેદનાં ચાર મહાવાક્યો એ જ લક્ષ્યને સંપૂર્ણ રીતે વ્યક્ત કરાવે છે, સ્પષ્ટ કરાવે છે કે જીવનનું આ જ લક્ષ્ય છે. અન્ય બીજું કશું છે જ નહીં. પરબ્રહ્મની આ સર્વોપરિતા સ્થાપ્યા પછી જય મહારાજના સ્વરૂપમાં દર્શન કરી લીધાં. અને જય મહારાજના આદેશ આજ્ઞા મુજબ આપણને પણ એ જ જ્ઞાનનો

ભાવ આપ્યો. ‘તત્ત્વમસિ’ ઇશ્વરની પ્રાપ્તિ આ જગતમાં ક્યાંયથી પણ થવાની હોય તો એ માત્ર પોતાના અંતઃકરણમાં-હૃદયમાંથી જ થવાની છે. જે આપણું પોતાનું તત્ત્વ છે. આત્માનું સ્વરૂપ છે. પણ જ્યાં સુધી તત્ત્વ સુધી ના પહોંચાય ત્યાં સુધી તીર્થો, મંદિરો, મૂર્તિ એ પ્રવૃત્તિની અંદર સતત લાગેલા રહેવું. એમ જય મહારાજનો આદેશ છે. તત્ત્વ સુધી ના પહોંચાય ત્યાં સુધી ઇષ્ટદેવ, આરાધ્ય, સદ્ગુરુ ભગવાનની ઉપાસના કરવી પછી સદ્ગુરુ થકી આત્માનુભૂતિ થઈ જાય ત્યાર પછીથી બસ એ જ સ્વરૂપમાં વિલીન રહેવું.

‘પૂર્ણભક્ત્યા’ વ્યક્તિની આરાધના કરવાની એવો આદેશ આપેલો છે. સંપૂર્ણ રીતે પોતાના નિજ સ્વરૂપની અંદર સદાય અંતર્મુખ રહેવાનું. બધી જ વૃત્તિઓને આપણા પોતાનામાં સમાવી દેવાની. વૃત્તિઓને બીજે ક્યાંય જવા દેવાની નહીં. જીવનના વ્યવહારો પતી ગયા હોય, અવસ્થા પણ પૂરી કરી લીધી હોય, તો ત્યાર પછીના શેષ જીવનની અંદર માત્ર એક જ લક્ષ્ય રાખવું કે પોતાના નિજ સ્વરૂપની અંદર રહેવાનું છે. આ શરીરની અંદર ચેતના છે ત્યાં સુધી જ આ શરીર રહેવાનું છે. જે દિવસે આ શરીરની અંદર આપણું પોતાનું સ્વરૂપ નહીં હોય તે દિવસથી-તે ક્ષણથી એ કશા કામનું નથી. માત્ર અગ્નિને જ સોંપી દેવાનું. કોઈ બીજો ઉપયોગ નહીં. એને રાખી ન શકાય. જ્યાં સુધી એમાં આત્મચેતના છે ત્યાં સુધી જ એને બધી રીતે પાળી પોષી એની

સેવા કરીને સાચવવાનું છે. ત્યાં સુધી જ એની પાછળ જેટલું ખર્ચવું છે તેટલું ખર્ચી નાખવું. પણ જ્યારે એ ચૈતન્ય તત્ત્વ શરીરમાંથી બહાર નીકળી ગયું. ત્યાર પછી એ શરીર માટે કોઈ ભાવ નહીં. એના માટે કોઈ લાગણીઓ નહીં, બસ માત્ર એક અગ્નિ સંસ્કાર.

જ્યાં સુધી આપણે પોતે આ શરીરમાં છીએ ત્યાં સુધી જ બધું છે. પછી તો સંપૂર્ણ લાગણીઓનો અભાવ. આપણે છીએ તો શરીરમાં લાગણીઓ છે. આ સંસારનો અનુભવ પણ શરીરમાં આત્મચેતના છે ત્યાં સુધી જ છે. એકવાર આપણી આત્મચેતના ઊડી ગઈ પછી સંસાર પ્રત્યેનો કોઈ લગાવ, કોઈ ભાવ, કોઈપણ ભોગ એની આગળ ગમે તેટલા ગોઠવવામાં આવ્યા હશે તો પણ એનો કોઈપણ પ્રતિસાદ નહીં આપી શકે. કેમ કે અંદર આત્મચેતના જ નથી.

શરીરની અંદર આટલાં વર્ષોથી આપણે જેના થકી જીવીએ છીએ એનો આપણને સહેજ પણ અણસાર નથી. માત્ર શરીરને જ પ્રાધાન્ય આપ્યા કરીએ છીએ અને અતિશય પ્રાધાન્ય આપવાને કારણે જ મૃત્યુનો ભય લાગે છે. સ્વરૂપનો સાક્ષાત્કાર થતાં બીક લાગે તો બૂમ પડી જાય. પણ બીક તો કાલ્પનિક છે આત્મચેતના વાસ્તવિક છે.

આખી જીંદગી આ શરીરમાં રહ્યા હોઈએ તોય એના માટેનો ‘ક’ કે એકડોય ના આવડે. બિલકુલ ભોટ કહેવાઈએ,

અભણ કહેવાઈએ, આ આપણી સ્થિતિ છે.

સદ્ગુરુનું સાનિધ્ય આપણને આત્માનુસંધાન ને આત્મ શિક્ષણ આપે છે. કે તું શરીર નથી આત્મા છું. શરીર તો ગૌણ છે. Supplimentary છે. આત્મા એટલે Answerbook જો Answerbook ના હોય તો Supplimentary ને કોઈ નહીં સ્વીકારે. Main Answerbook આપણી પાસે હાજર હશે તો જ પરિણામ મળશે.

પણ આપણા બધા પાસે Main Answerbook હોતી નથી. પાછળની ચાર પાનાવાળી Supplimentary હોય છે. જેની કોઈ કિંમત હોતી નથી. એની કોઈ ગણતરી નથી. શરીર એ લક્ષ્ય નથી શરીર એ સાધન છે. આત્મચેતના એ જ આપણું વાસ્તવિક સ્વરૂપ છે. જેનાથી આ આયુષ્ય, આ જીવન ટકેલું છે. જેને ઓળખવાનું છે.

લાવો, એને ઓળખી એ તો ખરા! અનુભવીએ તો ખરા! એને સમજવાનો પ્રયત્ન તો કરીએ કે આપણું પોતાનું સ્વરૂપ આ છે! ભલે શરીરમાં અધ્યાસ ને આસકિત છે. તે છતાંય શોધીએ કે આ કયા આધારે છે? ટેકો ખસી જાય તો આ શરીર પડી જાય છે? એ તો સમજીએ? શરીર તો એવાં ને એવાં હોય છે પણ એ ટેકો ખસી ગયા પછીથી એની એક આંગળી ઊંચી રાખી હોય તોય તરત ઢળી પડશે. લબડી પડશે ગમે તેટલો પ્રયત્ન કરશો તોય. અત્યારે આ શરીરને

વ્યવસ્થિત ગોઠવવા માટે, ઊભા રહેવા માટે કોઈ ટેકાની જરૂર પડે છે? એ શું? એ કયો ટેકો?

ભક્તો, તત્ત્વચિંતકોનાં સરસ ભજનો છે. “અરે, આ મદુલી ટેકો નથી છતાંય ઊભી છે, આ ટેકો કોણે બનાવ્યો?”

આ શરીર માટે, આત્મા માટે કેટલી સરસ વિચારસરણી ભજનોની અંદર અંકિત કરેલી છે. ‘આ લાલપીળાબંગલાહો, નહોય તારાબાપના’

આ જે બધા છે એ આપણા નથી. આપણા બાપનાય નથી. કેવા ઊંચા સિદ્ધાંતો! સાચી સમજણ સામાન્ય ભક્તો, ઊપાસકોના ભજનોમાં છે. એ ભજનોમાંથી જ આવા ઉચ્ચ કોટિના જ્ઞાનની અનુભૂતિ થાય અને માર્ગદર્શન મળે. પણ સીધા ‘તત્ત્વમસિ’ નો ખ્યાલ નહીં આવે, શરીરની ક્ષણભંગુરતાનો એટલી જલદી ખ્યાલ નહીં આવે.

શરીરના ભાવોને આપણે જે રીતે સમજીએ છીએ અને જીવન જીવીએ છીએ એ સમસ્ત ભ્રાંતિ છે. માત્ર ભ્રાંતિ. આપણને પોતાને આવેલું સ્વપ્ન જ્યારે જાગીએ ત્યારે એમ કહીએ છીએ કે આ તો સપનું હતું. સાચું ન હતું. એમ આપણે બધા પણ ઈશ્વરનું સ્વપ્ન છીએ અને એમાં જ આખો વ્યવહાર કરીએ છીએ પણ એ સ્વપ્ન જ્યારે પુરું થાય ત્યારે લાગે કે આ તો મિથ્યા હતું.

આ ભાવો સતત બન્યા રહે એ માટે આત્મચિંતનની

આવશ્યકતા છે. આત્માનુસંધાન, આત્માનું ચિંતન અને આત્મ સ્મરણ આ ત્રણ કરવાનું છે. શરીર તો આટલા વર્ષો સુધી બહુ ભોગવ્યું. શરીરથી ઘણી પ્રવૃત્તિઓ કરી. ઘણા બધા કરવાનાં ને ના કરવાનાં કાર્યો કરી લીધાં. યાંત્રિકપણે શરીરને ભોગવી લીધું, પણ આત્માને સેવવાનો છે. આત્મસેવન કરો કે

મેરે રામજી તો મુઝમેં બેઠે હૈં

બસ, એ ભાવ સતત બન્યો રહે. એ રીતે પોતના સ્વરૂપ માટેની જાગૃતિ બની રહે. મહારાજ તો જાગ્રત કરે છે કે ક્યાં સુધી ઊંઘશો? ભજનોના શબ્દોમાં કશું એમ ને એમ નથી કહ્યું હોતું. એની અંદર અનુસંધાન કરવું પડે. સમજીશું તો એનો આનંદ આવશે. અંદર એટલા ડોલવા લાગશો કે વાત ના પૂછો.

‘જીરે ! આપ સંભાળો વીરા આપમાં

જીરે ! અલખ ઘણી માંહે વસે

બોલી નાખ્યું, સાંભળી લીધું પણ કંઈ સમજણ ના પડી. એની અનુભૂતિ કરે એ સમજે અલખ ઘણી એટલે શું? ‘અલખ’ જેનું લક્ષ્ય કરવાનું છે. જેને કહેવાનું છે, જેને મેળવવાનું છે. પણ એ લક્ષ્ય કર્યા છતાંય જેની અનુભૂતિ ના થાય એનું નામ અલખ. જેને અપરોક્ષાનુભૂતિ કહે છે.

સિદ્ધ સ્વરૂપમપરોક્ષ સુખાભિલીનમ્:

જય મહારાજ તો એ અપરોક્ષાનુભૂતિને પ્રાપ્ત થયેલા છે. એટલે ચૈતન્યબ્રહ્મ પોતે જ પોતાની અંદર રહેલા હોય. પ્રત્યક્ષ, પરોક્ષ અને અપરોક્ષ, આ બધું દેખાય છે. પરોક્ષ એટલે જે આપણે નથી જોયું, બીજાએ જોયું છે તે. પણ જે અપરોક્ષ છે એટલે ન દેખાવા છતાંય છે એની અનુભૂતિ કરવાની. આ કેવી રીતે? જે નથી દેખાતું એનો આકાર, પ્રકાર છે એવું કંઈ રીતે કહેવાય? પણ એનો અનુભવ તો થાય ને! કરંટ દેખાતો નથી પણ એનો અનુભવ તો કરીએ છીએ ને! ગુરૂત્વાકર્ષણ બળ દેખાય છે? પણ અનુભવ તો કરીએ છીએ તે ? દૂધમાં ઘી દેખાતું નથી પણ એની પ્રક્રિયા વડે એનો અનુભવ તો પ્રાપ્ત કરીએ છીએ ને ?

એમ આત્મચેતના પણ અપરોક્ષ છે. નથી દેખાતી, છતાંય છે. આત્મા શરીરની અંદર છે એની અનુભૂતિ કરવાની છે. એનું નામ જ આત્માનુંસંઘાન. અંદરની આત્મચેતના સિવાય કશાયની અનુભૂતિ કરી શકાશે નહીં. એટલે શરીરમાં જે ચૈતન્ય છે, એ પોતે જ હું છું, એ જ મારું સ્વરૂપ છે એનો ચિંતન વડે અનુભવ કરવાનો. કંઈ સાક્ષાત્કાર નથી થવાનો. સાક્ષાત્કાર એટલો જ કે આ શરીરમાં છે એટલે સાક્ષાત્કાર જ છે. શરીરમાં અનુભવાય છે એટલે છે એ તો નક્કી જ, પણ મૂતદેહની અંદર આત્મચેતના નથી હોતી.

ગાડી સરસ મજાની તૈયાર હોય, અંદર પેટ્રોલ પણ હોય પણ ચાલક અંદર ના બેસે ત્યાં સુધી ગાડી ચાલવાની નથી. શરીરમાં હૃદય છે, મગજ છે, બધું જ અંદર છે, પણ જ્યાં સુધી 'ચાલક આત્મા' ના બેસે ત્યાં સુધી? ચાલકને ઊઠાડીને બહાર કાઢી લો તો ગાડી ત્યાંને ત્યાં જ પડી રહેવાની છે. ગાડી ત્યાંથી ખસવાની જ નથી, પણ આત્મચેતના અંદર આવીને બેસી જાય તો ગાડી સરસ ચાલવા માંડશે.

આત્માનો અનુભવ કરવાનો છે. આત્માનો સાક્ષાત્કાર નહીં. આત્માનુભૂતિ કરવાની છે. અને આત્માનુભૂતિ પોતાનામાં પોતાના દ્વારા જ કરવાની છે કે શરીરમાં હું પોતે છું, અને આ બધું અનુભવું છું. જો હું આ શરીરમાં ના હોઉં તો આ બધો અનુભવ થઈ શકે નહીં. મન સહિતની પાંચેય ઈન્દ્રિયો કોઈ જાતની ક્રિયા કરી શકે જ નહીં. આ વિચારનું સાતત્ય બન્યું રહેવું જોઈએ. જેને કહ્યું

પૂર્ણભક્ત્યા ગૃણંત્વમ્

સતત એનું ચિંતન, સતત એની ચેતના બની રહેવી જોઈએ. એ ચિંતનનું સાતત્ય હશે તો જ આત્માની અનુભૂતિ થશે. એ રીતે પ્રાતઃકાળે એકાંતમાં ધ્યાનમાં બેઠા હોઈએ તો શરીરથી આપણી આત્માનુભૂતિ આપણે અલગ કરી શકીશું. પણ સતત એનો અભ્યાસ કરવો પડે. સતત અભ્યાસ રહે તો જ આ શક્ય છે.

તમે દેહી છતાં વિદેહી થયા

તમે ભેદભવારથ સૌને કહ્યા

છતે શરીરે વિદેહી થઈ જાય. શરીર અહીંયાં ને અહીંયાં રહે ને પોતાની ચેતના વડે આખા બ્રહ્માંડની અંદર જયાં જવું હોય ત્યાં જઈ શકે. કેવું ચિંતન હશે! કેવી અનુભૂતિ કરી હશે!

પ્રાણીનામ્ દેહમાશ્રીતમ્ એ અનુભૂતિ આપણે કરવાની છે. ચિંતન વડે એ અવસ્થા આવે કે આપણી જે આત્મચેતના છે એનાં સર્વત્ર દર્શન થાય, બધામાં દર્શન થાય.

ઉદ્યતપ્રતાપ સહિતમ્ શરણમ્ જનાનામ.

જય મહારાજે તો એ ઊંચામાં ઊંચી સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરેલી જ છે. પણ શરણ આવેલાઓનો પણ એ રીતે અભ્યુદય ઉદ્ધર્વગતિ થાય.

જીવનમાં આત્માનુભૂતિના રસ્તે આગળ ચાલવા માટે સદ્ગુરુની આવશ્યકતા છે. સદ્ગુરુ જ આત્માનો પરિચય આપશે. આત્માનુભૂતિની દિશા આપશે અને જરૂરથી આત્માનુભૂતિ કરાવશે.

॥ જય મહારાજ ॥

સેવનીયં શુભાંગમ્

શોભાઢ્યો

જય મહારાજનું સાનિધ્ય દેવો સંપૂર્ણ રીતે સ્વીકારી રહ્યા છે. બધા દેવો પણ જય મહારાજને પ્રાર્થી રહ્યા છે.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે આપણને બ્રહ્મસ્વરૂપ જય મહારાજનું દર્શન કરાવ્યું, કે જુઓ, બ્રહ્મને ક્યાં શોધવા જશો? જય મહારાજ જ પૂરણબ્રહ્મ ચરાચર વ્યાપક છે. બ્રહ્મની અનુભૂતિ જય મહારાજના દર્શનમાં જ આવી જાય. જેની લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે સ્તુતિ કરતાં કહ્યું, ‘ગુંફિતં બ્રહ્મરૂપમ્’ જેનું સ્વરૂપ બ્રહ્મની સાથે વાણાયેલું છે, ગૂંથાયેલું છે એ ગૂંથાયેલા બ્રહ્મ સ્વરૂપને આપણે સ્પષ્ટપણે માણી શકીએ છીએ. બાકી તો બ્રહ્મસ્વરૂપ જલ્દી પ્રાપ્ત થવું બહુ જ અઘરું છે.

પણ જય મહારાજમાં આપણે બ્રહ્મનાં દર્શન કરી લઈએ. ‘પ્રજ્ઞાનમ્ એટલે જેની પાસે પ્રથમ પ્રકારનું ઊંચામાં ઊંચું જ્ઞાન છે એ પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મ છે. પ્ર એ ઊપસર્ગ છે. જેની

પાસે વિશેષ પ્રકારનું જ્ઞાન છે. બ્રહ્મનું જ્ઞાન. ‘પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મ’ કે જેણે આવી અવસ્થા, આવી સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી લીધી છે. જેના જીવનમાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ સહજાવસ્થા પરિપૂર્ણ રીતે છે, એવા ભાવથી લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ કહે છે. ‘વંદેહમ્ સુખસાગરમ્’ એવા જય મહારાજને અમે વંદન કરીએ છીએ. ‘શ્રી સંતરામ મહારાજ’ જે હંમેશાં પ્રસન્નચિત્ત છે, શાંતિનું સ્વરૂપ છે, સૌના ઇચ્છિત મનોરથ પૂર્ણ કરનાર છે.

શોભાઢયાચ્છ્રીમહેશાત્ પ્રતિચિદ્દિશિગતં મંદિરંભાતિ યસ્ય,

જેની સન્મુખ ભગવાન ભોળાનાથ બેઠેલા છે. છાંગેશ્વર મહાદેવ સ્વરૂપે એમનું સરનામું, અમેનો પરિચય પણ આપી દીધો.

જ્યારે મહારાજશ્રી વિચરતા વિચરતા અહીંયાં, આ જગ્યાએ પધાર્યા ત્યારે શિવાલયની અંદર મહારાજશ્રીએ આજ્ઞા લીધી કે, ‘ભોળાનાથ આપની સમક્ષ, આપના સાન્નિધ્યમાં આજ્ઞા કરો.’ ભોળાનાથ કહે, હા પ્રભુ, રહોને આપણે બે વાતો કરશું બીજું છે કોણ? અંદર જય મહારાજ અને ભગવાન શિવનો સત્સંગ થતો.

અહીંયાં એકાંતમાં મહારાજશ્રી બિરાજયા હોય અને સામે મહાદેવજી બિરાજયા હોય. તળાવનો ભેંકાર કિનારો હતો. એટલે લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે સ્તુતિ કરી કે આપનું સરનામું મળી ગયું. ‘નડીયાદની દક્ષિણ દિશામાં ભોળાનાથની

પાડોશમાં મહાદેવ છે ત્યાં તળાવને કિનારે નટપુર ગામના નામ સાથે સરનામું આપી દીધું.’

આપ બિરાજો છો. ‘વિપ્રાદૈશ્વાપિ’ અનેક સેવકો, સંતો, વિપ્રો સહિત બધા જ સાથે આપ બિરાજો છો. બ્રાહ્મણો નહોતા એમ નહીં, તે સમયે મહારાજશ્રીના સાનિધ્યમાં બ્રાહ્મણો પણ હતા. પીપલગના ગોપાલજી પંડિત પણ મહારાજશ્રીના સાનિધ્યમાં આવતા. નડીયાદનાય કેટલાય વિદ્વાનો જય મહારાજના સાનિધ્યમાં આવીને બેસતા. આમ વિપ્રોનો ઉલ્લેખ કરીને કહ્યું કે બ્રાહ્મણો સહિત બધા જ વર્ણના લોકો જય મહારાજનું સાનિધ્ય પામી શકતા. આને બેસવાનું, આને નહીં બેસવાનું, આગળ નહીં આવવાનું એમ નહીં. આને જ જ્ઞાન મળે અને બીજાને જ્ઞાન ના મળે એમ નહીં.

જય મહારાજના સાનિધ્યમાં આવનાર બધાયને આશ્રય મળે છે. કોઈને આશ્રય ના મળે એમ નહીં. તું ના આવીશ, તું બ્રાહ્મણ નથી કે તું આવો છું એમ નહીં. સૌનો આશ્રય એટલે જય મહારાજ. જે, જે પ્રકારે આવે છે, તેને તે પ્રકારે જ્ઞાન આપવામાં આવતું અને જે જે ઉપાસક સાનિધ્યમાં આવે એની જેવી ઉપાસના એવાં જ એને દર્શન આપે.

વિપ્રાદૈશ્વાપિ યુક્તાચ્છતપથનિપુણાત્ પત્તનાન્નદ્વ? સંજ્ઞાત્.

પૂરેપૂરું સરનામું આપી દીધું. પત્તનાન્નદ્વ સંજ્ઞાત્. તે

વખતે નટપુર નામ હતું. એટલે નટપુર ગામે જય મહારાજ બિરાજેલા છે એમ પોતે પ્રાર્થનાની અંદર સંપૂર્ણ રીતે બતાવી દીધું, પૂરેપુરું સરનામું આપી દીધું. ‘કાષ્ટાવાચ્યાં વસંતં’ ક્યાં? નડીયાદની દક્ષિણ દિશામાં આપ વસી રહ્યા છો. સ્તુતિની અંદર પૂરેપુરું સરનામું આપી દીધું કે ભૂલા ન પડાય. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ કેવા વિચક્ષણ અને બુદ્ધિશાળી હશે?

કાષ્ટાવાચ્યાં વસંતં સુરનરમુનિભિઃ સેવનીયં શુભાંગં

સંજ્ઞા આપી દીધી. ત્યાં મનુષ્ય, ઋષિઓ, સંતો, દેવતાઓ શરીર ધારણ કરીને આવીને સેવા કરી રહ્યા છે. ‘સેવનીય’ સેવવાયોગ્ય છે જ. જય મહારાજના સુંદર વિગ્રહનાં દર્શન અને એની સાથે જય મહારાજની સેવા કરનારા છે. આવા પૂર્ણ સ્વરૂપ જય મહારાજનું સાનિધ્ય, એમનો સત્સંગ આપણને મળ્યો એ આપણા સૌનું સૌભાગ્ય છે, સદ્ભાગ્ય છે. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે સેવ્યા, પૂજાભાઈએ પણ સેવા કરી એમને સ્તવ્યા ત્યારે આપણે પામ્યા છીએ. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે જે ભાવથી સેવા કરી છે એ તો અનોખી સેવા છે. જેનાથી પોતે રીઝી ગયા કે આ શિષ્યે ખૂબ સારી સેવા કરી છે. એટલે જય મહારાજે એમને પૂર્ણ જ્ઞાન પણ આપ્યું છે.

તે વખતે જય મહારાજના સાનિધ્યમાં જે હતા, એમાંથી હરિરામજીને તો વડોદરા બેસાડી દીધા. રાઘવમુનિ

મહારાજને પાદરામાં બેસાડી દીધા. પણ અહીયા સંતો જય મહારાજના સાનિધ્યમાં હતા. ૨૭ વર્ષના ગાળામાં વિક્રમ સંવત ૧૮૬૦ થી ૧૮૮૭ સુધી આ મંત્ર મંદિર, પાર્ણ કુટિરની અંદર બિરાજયા છે. આ જ મંત્રકૂપ, આ જ મંત્ર મંદિર એ જ એમનું ૨૭ વર્ષનું સ્થાન. આ ૨૭ વર્ષની અંદર જય મહારાજનાં સાનિધ્યમા ભગવાનદાસજી મહારાજ, ગોરધનદાસજી મહારાજ, ગંગારામજી મહારાજ, ધ્યાનીજી મહારાજ, લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ વગેરેની શિષ્ય મંડળી હતી. જય મહારાજે આ જગ્યા ઉપર એમને યોગની દીક્ષા આપી, જ્ઞાન આપ્યું, ભક્તિ આપી, સાનિધ્ય આપ્યું. અને પોતાના એક સંત પરિવારની માફક અહીંયાં આટલા વર્ષો સુધી બિરાજયા.

મહારાજશ્રીના સાનિધ્યમાં જ વડોદરાના હરિરામજી મહારાજ, જે ઉંમરવાળા હતા એમનું સ્વાસ્થ્ય કથળતાં અહીંથી લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને ત્યાં સેવામાં મોકલ્યા. હરિરામજી મહારાજે સમાધિ લીધી પછી અહીંયા સાનિધ્યમાં ભગવાનદાસજી હતા એમને ત્યાં મોકલેલા. ભગવાનદાસજીની સમાધિ ત્યાં છે.

જય મહારાજ તો ચંદ્ર સ્વરૂપ છે. કેમ સૂર્ય સ્વરૂપ ના કહ્યા? સૂર્ય તો ખૂબ જયોર્તિમાન છે, પ્રકાશિત છે. એનું પોતાનું તેજ છે. સૂર્ય સમાન પણ ઊપમા આપી શકત. પણ ચંદ્ર સમાન કહ્યું, ‘ત્વનદાસુ વિદ્યુભં વ્યાપકં બોધદં’ ચંદ્ર કહ્યા:

ચંદ્રમાં સૌમ્યતા છે, શીતળતા છે. સદ્ગુરુમાં પણ સૌમ્યતા અને શીતળતા હોય. સદ્ગુરુ પોતે પરમાત્મામાંથી જ પ્રકાશ મેળવે છે જેમ ચંદ્ર સૂર્યમાંથી પ્રકાશ મેળવે છે. સૂર્યની સામે સીધું નહીં જોઈ શકાય. આંખ ગુમાવી દઈશું, દૃષ્ટિ ગુમાવી દઈશું. પણ ચંદ્રની સામે સીધી દૃષ્ટિ કરીશું તો શીતળતા મળશે, દૃષ્ટિ મળશે. જ્યારે સૂર્ય તો પ્રાજલ્યવાન છે. પરમાત્મા પણ અતિ તેજસ્વી છે. એમની સામે સીધા જવાનું હશે તો મુશ્કેલ પડશે. જેમ સૂર્ય સામે સીધું જોવું હોય તો ઘણું જ કઠણ પડે, પણ ચંદ્ર સામે, સદ્ગુરુ સામે જવામાં શરણાગતિ સ્વીકારવામાં વાંધો નહીં આવે. કેમ કે સદ્ગુરુ સૌમ્ય છે, શીતળ છે અને પરમાત્મા પાસેથી જ પ્રકાશ લઈ રહ્યા છે. અને પરમાત્માનો એ પ્રકાશ આપણને સૌમ્ય, શીતળ બનાવીને આપી રહ્યા છે. એટલે સદ્ગુરુને ચંદ્રનું સ્વરૂપ કહ્યું. અને એ ચંદ્ર સ્વરૂપે આપણા સૌના જ્ઞાનદાતા છે.

ચંદ્ર એ આપણા મનનું પ્રતિક છે. મનને શાંત અને શીતળ કરવાવાળા સદ્ગુરુ, જ્ઞાન આપવાવાળા છે. મનને નિયંત્રણમાં રાખવું હશે તો સદ્ગુરુને શરણે જવું જ પડશે. ગુરુપૂર્ણિમા અષાઠ સુદ પૂનમ, કેમ આસો સુદ પૂનમ ના કહી? ચંદ્ર તો પૂર્ણ ખીલે છે, ખૂબ તેજસ્વી હોય છે. શીતળ પણ હોય છે. પણ એ આકાશમાં એકલા ચંદ્ર સ્વરૂપે પ્રકાશિત હશે તો પણ નહીં શોભે.

એમ શિષ્ય વગર એકલા સદ્ગુરુ શું કરશે? અષાઢી પૂનમ એટલે સદ્ગુરુ શિષ્યરૂપી વાદળોથી ઘેરાયેલા જ હોય. અષાઢ સુદ પૂર્ણિમાને ગુરુપૂર્ણિમા કહે છે. શિષ્યો વગર આસો મહિનામાં એકલા સદ્ગુરુ કેમના શોભશે? પણ અત્યારે ચંદ્ર હોય વાદળો હોય અને સદ્ગુરુની પ્રેરણા થાય. ચંદ્ર એને પોષે. સદ્ગુરુ પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલાં એ અમી ઝરણાં વરસ્યા જ કરે.

અષાઢ સુદ પૂર્ણિમાને ગુરુપૂજનનો એક ઉત્સવ બનાવી દીધો. પણ એની પાછળ કેવું સરસ પ્રાકૃતિક લક્ષ્ય કહ્યું. વાદળોનો અંધકાર હોય, બધા વાદળોની વચ્ચે ચંદ્ર છવાઈ જાય, સર્વની વચ્ચે હોય, કાળા વાદળોને પ્રકાશ આપે, શ્યામ વાદળોને ઉજાગર કરે.

ચંદ્રરૂપે થઈ, રસપોષે નિરાધાર

સદ્ગુરુ મહારાજનું સાનિધ્ય સૌના જીવનને ઉજાગર કરનાર છે. સૌને જ્ઞાન આપનાર છે. એ પોતે જ્ઞાનનું સ્વરૂપ છે અને એમાંથી જ આપણને જ્ઞાન મળવાનું છે. એટલે પરમાત્માની સાથે અનુસંધાન કરવા માટે સદ્ગુરુની આવશ્યકતા છે. માટે જ અષાઢ મહિનો, આકાશની અંદર જ્ઞાન પ્રકાશ સ્વરૂપે ચંદ્રમાં હોય, શીતળ જ્ઞાન પ્રકાશ સ્વરૂપે હોય અને એ જ્ઞાન પ્રકાશ દ્વારા શિષ્યોના જીવનને પણ શીતળતા આપે, એને અમૃત આપે, જ્ઞાન આપે, એના જીવનને ઉજાગર કરે માટે અષાઢ સુદ પૂર્ણિમાને ગુરુ પૂર્ણિમા તરીકે

ઉજવીએ છીએ.

વ્યાસને પણ ગુરુની ઉપમા આપી છે. વ્યાસ સમગ્ર જગતના ગુરુ છે, અને વ્યાસનો જન્મ પણ ગુરુ પૂર્ણિમાના દિવસે થયેલો છે. માટે વ્યાસપૂજન કહ્યું, ગુરુપૂજન કહ્યું.

આવા બધા ભાવથી આપણી સંસ્કૃતિની પરંપરા અને એના સંસ્કારને આપણે બધા ઉજવી રહ્યા છીએ. અને એ વ્યાસપૂજને સૌને વ્યાપક બનાવ્યા. વેદોને વ્યાપક બનાવ્યા ઉપનિષદોને વ્યાપક બનાવ્યાં પુરાણોને પણ વ્યાપક બનાવ્યા. એટલે વ્યાસ શબ્દ છે એનો અર્થ છે વિસ્તાર કરવો. જેમ કથા વાચક હોય અને કથા વ્યાસ કહીએ છીએ. કેમ કે જે ગ્રંથ લઈને બેસે એ ગ્રંથનો વિસ્તાર કરે. એને ખૂબ સરસ દાખલા આપી સમજાવવામાં આવે. અને એનું વિસ્તૃતિકરણ કરે. એટલા માટે એ કથાવ્યાસ છે અને એ વ્યાસપૂજન આપણી બુદ્ધિને વિકસાવે. ભગવાન પ્રત્યેની આપણી સમજને સાચી રીતે સમજાવે.

એ સદ્ગુરુ છે સદ્ગુરુનો અર્થ જ છે કે શિષ્યના જીવનને જ્ઞાનથી, સાચી સમજણથી હંમેશાં ઉજાગર કરે. એને અંધકાર તરફ ક્યારેય ના જવા દે. જે વૃત્તિઓ વિકૃતિ તરફ જતી હોય અને અંધકાર થઈ જાય એના બદલે એ જ વૃત્તિઓને અંતર્મુખ બનાવી જ્ઞાનપરાયાણ, આત્મપરાયાણ, ભગવદપરાયાણ બનાવે. આત્મસુખની પ્રતીતિ કરાવે એ જ સાચા સદ્ગુરુ.

ગુરુદેવો મહેશ્વર:

શોભાઢ્યાચ્છ્રીમહેશાત્

ભગવાન ભોલાનાથના સાનિધ્યમાં જય મહારાજે નિવાસ કર્યો. એ વાત લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે આપણને પ્રાર્થનામાં જ બતાવી દીધી કે જય મહારાજ ક્યાં વસે છે? જય શિવ છે, શંકર છે.

શંનામ કલ્યાણમ્ કરોતી ઈતી શંકર

સર્વનું કલ્યાણ થાય એવા ભોળાનાથના સાનિધ્યમાં જય મહારાજ બિરાજયા. જય મહારાજની સાથે, જય મહારાજના સ્વરૂપમાં ભોળાનાથ પોતે અહીંયાં બિરાજી રહ્યા છે. ‘ગુરુ બ્રહ્મા ગુરુ વિષ્ણુ ગુરુદેવો મહેશ્વર:’ ગુરુ સ્વરૂપ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ મહેશ્વર ત્રણેય છે. ત્રણેયની શક્તિ એક સદ્ગુરુમાં આવિર્ભાવિત થયેલી છે. સદ્ગુરુ પોતાના સાનિધ્યમાં જ્ઞાનનો જન્મ કરાવે છે માટે એ બ્રહ્મા છે. સતત એને જાગ્રત રાખે, જ્ઞાનથી સંપન્ન બનાવે, જીવનની સાચી સમજણ એનામાં

ઉત્તરે, કાયમ કેળવાય એટલા માટે સદ્ગુરુ બ્રહ્મા છે જેમ મા-બાપ પોતાના બાળકને-સંતાનને જન્મ આપે એમ સદ્શિષ્યમાં સાચી સમજણનો જન્મ આપનાર સદ્ગુરુ છે. એ જે સમજણ આપશે એ વડે જ ઉદય થશે, જાગૃતિ આવશે. સદ્ગુરુને બ્રહ્મની શક્તિ પ્રાપ્ત થયેલી છે. આવેલા કોઈપણ શરણાગતમાં જ્ઞાનનો પ્રાદુર્ભાવ કરાવવો એ સદ્ગુરુનું કાર્ય છે.

એના પછી પાલન પોષણ આવે. જન્મ પછીનું પાલન કરનારા વિષ્ણુ સ્વરૂપે સતત જ્ઞાનથી જાગ્રત રાખે, સતત એને સંભાળે, જીવનપર્યંત સદાય એને પોષે. સદ્ગુણથી, સદાચારથી સદાય એનું પાલન કરે, એને સંપન્ન રાખે, સન્માર્ગે ચલાવે. બધા જ પ્રકારે એનું પાલન કરે, પોષણ કરે એ છે વિષ્ણુ. વિષ્ણુની શક્તિ પણ સદ્ગુરુમાં આવીભાવિત થયેલી છે. એટલે શિષ્યોને પોતાના સાનિધ્યમાં રાખી, એને સાચવે. જેનાથી એનામાં સદ્ગુણોનો સંચય થતો જાય. સાત્વિકતા સંચિત થતી જાય.

ગુરુ ગુરુ તમો ધામ

સદ્ગુરુ ઉત્તમમાં ઉત્તમ ધામ છે. જીવનપર્યંત પાલન કરનાર છે. પાલન કરે એટલે આશ્રય પણ આપે. સાનિધ્યના કારણે ગુરુ મહારાજના જે કંઈ સદ્ગુણો છે એનું સિંચન થયા કરે. જેના સાનિધ્યમાં રહીએ એના જેવા થઈએ. સદ્ગુરુ તો પૂરણ બ્રહ્મ છે. એમના સાનિધ્યમાં રહીશું તો ધીરેધીરે આપણને

પણ આત્મ પરખ, બ્રહ્મ પરખ બતાવશે. બ્રહ્મ શું છે? આત્મ ચેતના શું છે? એનું દર્શન કરાવશે. આમ સતત એની કાળજી રાખે, એનું સંવર્ધન કરે, એના જ્ઞાનની, જાગ્રતતાની, સંયમની, સદાચારની, સાત્વિકતાની સદાય ઉન્નતિ થાય એ માટે વિષ્ણુ ભગવાન સતત ગુરુના સ્વરૂપે એને સાનિધ્ય આપતા જ હોય.

ઉત્સાહવર્ધનમ્ મહંતુચતુઃ ફલાય.

જ્ઞાન પણ મળે, ધર્મ પણ મળે અને એંતે મોક્ષ પણ મળે એટલે ચર્તુફળાય ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ. મોક્ષની પૂર્તિ પણ ભગવાન શંકરના સ્વરૂપે સદ્ગુરુ જ કરાવે છે. મૃત્યુની, મોતની સાચી તૈયારીની સમજ સદ્ગુરુ આપશે. એટલે મૃત્યુનો ભય ક્યારેય નહીં લાગે.

સાચા સદ્ગુરુ જેને મળ્યા, તેને શો ભય છે!

કોઈપણ પ્રકારનો ભય ના રહે. છતાંય મૃત્યુની માટે સતર્ક, સજાગ રહે. કલ્યાણકારી શંકર ભગવાન સ્વરૂપ જય મહારાજ એને નિર્ભય બનાવી દે છે.

આથી આપણે એમને નવાજ્યા. આપણા જીવનમાં એમને સ્થાપિત કર્યા. ‘પ્રાર્થમાનમ્ સુરેશૈઃ’ બધા જ દેવો સહિત ઈન્દ્ર પણ જય મહારાજને પ્રાર્થી રહ્યા છે. જ્યાં શિવ હોય ત્યાં કલ્યાણ હોય. ત્યાં હંમેશાં જીવનની અંદર આપણો અભ્યુદય થાય, ઉત્થાન થાય, પતન ન થાય. છાંગેશ્વર મહાદેવના

સાનિધ્યમાં કોઈએ પછી કુટુંબ શોધવા જવું પડે? અવધૂત એકલા જ હતા પણ ભગવાન સદાશિવે કહ્યું કે ક્યાંય જશો નહિ. આપણે સાથે જ રહીએ. એકથી બે ભલા. સદાશિવ જય મહારાજને કહે છે કે આપણાં સ્વરૂપ ક્યાં જુદાં છે? ‘તું માં હું’ ને ‘હું માં તું’ ભળ્યું એમ શિવ સાનિધ્યમાં પોતાનું આસન ખૂબ પ્રેમથી સ્થાપ્યું. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે સ્તુતિમાં ગાયું કે આપ તો ભગવાન સદાશિવના સાનિધ્યમાં સ્વયં શંકર ભગવાન છો.

શોભાઢ્યાચ્છ્રીમહેશાત્ પ્રતિચિદિશિગતં

આપણી બધી ઉપાસનામાં જય મહારાજનાં દર્શન થાય. જય મહારાજ સર્વ સ્વરૂપ છે. બ્રહ્મસ્વરૂપ છે. બ્રહ્મમાંથી જ બધાં સ્વરૂપ પ્રગટ થયેલાં છે. બ્રહ્મથી કંઈપણ જુદું છે જ નહીં. લખચોરાશીમાં ફરતાં ફરતાં કોઈપણ ઉપાસના કરતાં કરતાં બધાએ ત્યાં જ પહોંચવાનું છે. લખચોરાશીમાં ભમતો જીવ એ પરમાત્માનો જ અંશ છે. એમાંથી જ પ્રગટ થયેલો છે અને જગતના લખચોરાશી ભવમાં ભટકી, ફરી તરંગોની જેમ ભટકાઈને ધીરે ધીરે મૂળ સ્વરૂપમાં આવી જાય છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્માથી જ આ સકળ સૃષ્ટિનું સર્જન છે. અને એમાં જ સદાશિવ તરીકે પરબ્રહ્મ જય મહારાજ બિરાજે છે.

વિપ્રાઘૈશ્વાપિયુક્તા

ઘણા બધાને જય મહારાજનો આશ્રય, સાનિધ્ય મળ્યું. કોઈ મહાપુરુષ જીવનમાં પ્રાપ્ત નહીં થાય ત્યાં સુધી જીવનની સાચી દિશા બતાવનાર કોઈ નહીં હોય. આપણે જય મહારાજની સાથે નાતો બાંધ્યો છે. જય મહારાજ પ્રેરણારૂપે આપણને ધીરેધીરે ત્યાં જ લઈ જશે. જે જગ્યાએ પહોંચવાનું છે એ માર્ગે અવશ્ય ચઢાવી દેશે. જય મહારાજના સાનિધ્યમાં લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે ખૂબ સરસ ભાવથી સ્તુતિની અંદર બધાયને આવરી લીધા છે. જે આ સ્તુતિ કરે એ બધાયને પ્રાપ્ત થાય. જય મહારાજના એ ભાવોને લક્ષ્મણદાસજીએ ઝીલ્યા અને સૌને માટે પ્રેરણારૂપ બન્યા.

વિપ્રાદૈ શ્વાપિ યુકતા. વિપ્રને આદ્ય ગણ્યા. ભલે ગૃહસ્થાશ્રમમાં જીવતા હોઈએ, રહેતા હોઈએ પણ કોઈ વિધિ કરવી હોય તો આપણા ઘરમાં બ્રાહ્મણને બોલાવવા પડશે. એટલે વિપ્ર સહિત બધા જય મહારાજના સાનિધ્યમાં પરમ કલ્યાણને માટે આવતા.

‘શોભાઢ્યાચ્છિમહેશાત્ પ્રતિચિદ્દિશિગતં મંદિરમ્ભાતિ યસ્ય’

દક્ષિણ દિશામાં જય મહારાજ બિરાજ્યા છે.

રમતા રમતારામજી આવ્યા નટપુર ગામ;

નગર બહાર દક્ષિણ દિશા, સંતે કર્યો મુકામ.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે સરનામું આપી દીધું કે જય મહારાજ ક્યાં બિરાજેલા છે. ભોળાનાથના સાનિધ્યમાં આવીને બિરાજ્યા. આપણા સૌના માટે પેઢીઓની પેઢીઓથી આવીને વસ્યા છે. જો ભોળાનાથના સાનિધ્યમાં આવીને ના વસ્યા હોત તો આ ભકિતભાવ, સત્સંગ, નિત્ય નિયમ, શાંતિ, આનંદ ક્યાંથી મળત? દુનિયામાં આટલા બધા લોકો બળી રહ્યા છે. પણ જય મહારાજે આપણને તો આ સંસારની બળતી આગમાંથી ખેંચી કાઢી બચાવી લીધા છે. જય મહારાજના સાનિધ્યને કારણે સંયમ, સદાચાર, સાત્વિકતા, સમજણ ઘણુંબધું મળ્યું છે. એમણે જ આપ્યું છે. આપણે તો ક્યાંથી લાવવાના હતા? બહાર લોકો કંઈક મિજાજમાં, કોઈક ખ્વાહિશમાં, વ્યસનમાં, રખડતા ફરે છે. આપણે જય મહારાજના શરણે આવ્યા છીએ તો બચ્યા છીએ. અને શાંતિથી સારી વાતો સાંભળીએ છીએ.

તમે આવ્યાતા જુગમાં ફરવા, ઘડયો ઘાટ બીબાસાં રસ ભરવા; લોહ લક્ષ્મણને પારસ કરવા. અમારા જેવા કેટલાય લોકોને આપે પારસ કરી દીધા.

ગુરુજીએ આપ સરીખા કરી દીધા

એટલે એમણે માત્ર અઘવચ્ચે શિષ્ય તરીકે જ નથી રાખ્યા. પોતાના સ્વરૂપમાં ભેળવી દીધા. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને પોતાનું સ્વરૂપ આપ્યું. સાથે સાથે શરણે આવેલાને

પણ સત્સંગની સાચી સમજણ વડે, સંયમ-સદાચાર વડે પોતાનામાં સમાવી દીધા. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે તો પહેલું જ આપણને સમજાવી દીધું કે બધાયમાં જય મહારાજ બેઠેલા છે. કેળવવા પડે. જય મહારાજને સમજવા પડે. ઓળખવા પડે. એમાં રાગદ્વેષ કાઢી નાખવો પડે. એકબીજાના, પરસ્પરના સંબંધોમાં માત્ર પ્રેમ, સદ્ભાવ જ રાખવાનો. જય મહારાજના સ્વરૂપમાં જ રહેવાનું. બધાય એકબીજાને મળીએ ત્યારે જય મહારાજ, જય મહારાજ કહીએ છીએ. એમાં જય મહારાજની ભક્તિ બેઠેલી છે. શ્રદ્ધા બેઠેલી છે. અને એ દેખાય છે માટે આપણે સામેવાળાને જય મહારાજ કહીએ છીએ. બધાયમાં જય મહારાજનાં દર્શન કરતાં શીખીએ.

ઉમા જે રામ ચરન રત, વિગત કામ મદ કોધ

નિજ પ્રભુમય દેખઈ જગત, કેહીસન કરો બિરોધ

સત્સંગમાં આવો છો તો કોઈની સાથે મનમાં કયાંય પણ કલેશ, ઈર્ષ્યા, દ્વેષ ના રાખશો. બધાય જય મહારાજના છીએ. બધા જ સત્સંગી કુટુંબી છીએ. એ કુટુંબભાવથી જ જય મહારાજનાં સાચાં દર્શન થશે. “જય મહારાજ” અમથા અમથા નથી કહેતા. કોઈ આવીને આપણને ‘જય મહારાજ’ કહે તો એને આપણામાં જય મહારાજનાં દર્શન થાય છે. માટે એ “જય મહારાજ” કહે છે.

જય મહારાજ આ બધાના વૈભવથી શોભી રહ્યા છે.
ગુરુ મહારાજ એકલા બેઠા હોય તો શોભે ખરા? શિષ્યો હોય,
સત્સંગીઓ હોય તો શોભે. અહીં કોઈ નાત-જાતનો ભેદ નથી
બધાય સમુદાયથી યુક્ત જય મહારાજ શોભી રહ્યા છે.

॥ જય મહારાજ ॥

બ્રહ્મ ખુમારી

શોભાઢયાચ્છ્રીમહેશાત્

ભગવાન સદાશિવના સાનિધ્યમાં જય મહારાજે પોતાનો નિવાસ સ્થિર કર્યો. અનેક સંતો, સત્સંગીઓ, શરણાર્થીઓ, ભક્તો જય મહારાજના સાનિધ્યનો આનંદ લઈ રહ્યા છે.

સદ્ગુરુ મહારાજને પ્રણામ કરીને લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે આ સ્તુતિ પૂરી કરી.

એવં સ્તુત્વા ગુરુર્ભક્ત્યા, લક્ષ્મણઃ પ્રીતમાનસઃ,

વિરરામ ગુરોરગ્રે બ્રહ્માનંદં ગતો યથા.

આ સ્તુતિ પૂરી કર્યા બાદ ગુરુ મહારાજના પરમ સેવક, પરમ ભક્ત એવા લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને એટલો બધો આનંદ થયો કે જે સમાતો નથી. ગુરુ ભગવાનના ચરણોમાં વિરામ પામ્યા, શરણે થઈ ગયા. સમર્પિત થઈ ગયા.

આ આનંદ સામાન્ય નથી. કોઈ લૌકિક, વ્યવહારિક આનંદ નથી ઓસરી જાય એવો આનંદ નથી. જય મહારાજ મળ્યા, એમનો પરિચય મળ્યો, સાનિધ્ય મળ્યું. એનાથી એ ખૂબ પ્રસન્નચિત્ત છે. વર્ષો સુધી સાથે બિરાજયા હશે આ વગડામાં પ્રસન્નચિત્ત છે. આપણે તો આપણું ઘર હોય તોય અમથો અમથોય ઉદ્વેગ આવી જાય. જ્યારે અહીં તો વગડામાં જ રહેવાનું છતાય કંટાળો નહીં. કંટાળાની ક્યાં વાત રહી? જય મહારાજના સાનિધ્યમાં જે કંઈ સેવા મળે એમાં માત્ર ઉત્સાહ ખુમારીથી માંડીને, સાફસૂફી, ભિક્ષા નિવાસ થી બધાની અંદર ઉત્સાહ હોય એમાં સહેજ પણ ઢીલ નહીં. સદાય સેવાની તત્પરતા હોય. આ બધી જ સેવાનો ઉત્સાહ દિન-રાત એટલો રહેતો કે ક્યારેય કંટાળો આવે જ નહીં ને!

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને આ સ્તુતિ કરતાં, સેવા કરતાં એટલો બધો આનંદ થયો કે ‘વિરરામગુરોરગ્રે’.

બસ પોતાની સ્તુતિ પૂરી કરીને જય મહારાજના ચરણોમાં વિશ્રાંતિ મેળવી લીધી. આશ્રય મેળવી લીધો. ત્યાં ને ત્યાં જ વિશ્રામ પામી ગયા કે બસ, મારું જે ગણો તે આપ સર્વસ્વ. આપે જે ઉપદેશ આપ્યો, જ્ઞાન આપ્યું જેનાથી માયા, આસક્તિનાં બંધનો છૂટી ગયાં. સ્થાનનો આશ્રય મળી ગયો. કોઈ વ્યક્તિ ભૂલ્યો ભટક્યો હોય એને જીવનનો સાચો આશ્રય મળી જાય તો કેવો આનંદ થાય! અહીં તો નિરાશ્રિતોને પણ

આશ્રય મળી જાય. ગુરુ મહારાજના સાનિધ્યમાં પૂરેપૂરો આશ્રય મળી ગયો. શરણ પ્રાપ્ત થઈ ગયું. જીવનની નિરાંત થઈ ગઈ. સંસારમાં જલ્દીથી નિરાંત નથી મળતી. આશ્રય કદાચ મળી જાય પણ નિરાંત ના મળે. પણ સદ્ગુરુના શરણે આશ્રય મળી જાય તો એના જેવી નિરાંત આ દુનિયામાં, આ સૃષ્ટિમાં ક્યાંય નહીં. સંસારની અંદર તો એટલા બધા સ્વાર્થના આટા-પાટા, ખેંચતાણ છે કે પરિવારની અંદર પણ શાંતિથી ના રહેવા દે. તુલસીદાસજી એ કહ્યું કે,

કુલગુરુ સમહિત માન બાપુ

સદ્ગુરુ જે હિત ને કલ્યાણ કરે એ તો મા-બાપ પણ નથી કરી શકતા. કદાચ તેઓ પણ પોતાનો સ્વાર્થ જોતાં હશે. જ્યારે સદ્ગુરુને હોય કે મારા આશ્રિતનું, મારા શિષ્યનું ભલું થાય, પ્રગતિ થાય, કલ્યાણ થાય. આ સિવાય બીજો કોઈપણ પ્રકારનો એને સ્વાર્થ ના હોય. નિસ્વાર્થભાવે શરણાર્થીને સન્માર્ગે લાવવો એ સદ્ગુરુનું કાર્ય છે. કોઈ એવી અપેક્ષા નહીં કે પૂર્ણાહુતિ થવાની છે તો આટલી દક્ષિણા આપજો. તમને ભલે સંકોચ થાય કે પૂર્ણાહુતિ થઈ એટલે કંઈક દક્ષિણા કરવી એવો ભાવ મનમાં જાગે પણ જય મહારાજમાં તો સંપૂર્ણ અર્કિયનતા છે.

કોટિ તીરથ ગુરુને ચરણે, ગુરુ સમાન નહીં કોઈ

જોગ, જગન, જપ, તપ, સર્વે ગુરુના વચન માંહી રે

જાત્રા કરવા જઈએ તો accident પણ થાય ને દુઃખી પણ થવું પડે પણ જય મહારાજ જ આટલા મોટાતીર્થસ્વરૂપ છે. બધાં જ તીર્થો મારા ગુરુના ચરણમાં છે એ ભાવ લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને પ્રાપ્ત થયો. હવે ક્યાંય ફરવું નથી, રખડવું નથી. બસ જય મહારાજનાં ચરણો એ જ મારો આશ્રય, મારો નિવાસ. ‘વિરરામ ગુરોરગ્રે અત્રે’ જય મહારાજનાં ચરણોની અંદર સમર્પિત થઈ ગયા. બદલામાં શું મળ્યું!

‘બ્રહ્માનંદમ્ ગતો યથા’ બ્રહ્મનો આનંદ મળ્યો. લૌકિક, સાંસારિક આનંદ ક્ષણિક હોય. જ્યારે બ્રહ્મનો આનંદ ક્યારેય ખૂટે જ નહીં. એ અખંડ આનંદ છે. આપણે ‘અખંડ આનંદ દેવ કી જય બોલીએ છીએ. એ શું છે? એ બ્રહ્મનો આનંદ છે. એની જય બોલવાની કે એ ક્યારેય વિક્ષિપ્ત ન થાય, એ ક્યારેય ખૂટે નહીં.

લાગી બ્રહ્મ ખુમારી..... ન ઉતરે

ખુમારી કોને કહેવાય? ઓશિયાળા થઈને જીવવું છે કે ખુમારીથી જીવવું છે એવું આપણે કહીએ છીએ. લૌકિક વ્યવહારની અંદર પણ માણસ નમાલો થઈને જીવવા નહીં ઈચ્છે. ખુમારીથી જ જીવવા ઈચ્છશે.

સ્વયં સ્વરૂપની અંદર, પોતાના આત્માના આનંદની અંદર રહેવું એ છે બ્રહ્માનંદ. બ્રહ્મનું સ્વરૂપ, બ્રહ્મનો અંશ હું જ છું. બ્રહ્માનંદ એ ઊર્જા છે. એનાથી જ આખું શરીર ચાલે

છે. એના વડે જ આત્માનુભૂતિ, આત્માનો આનંદ, મુક્તિનો આનંદ પ્રાપ્ત થાય. એને બીજા કશાયની જરૂર ના પડે. જેણે બ્રહ્માનંદનો આનંદ મેળવી લીધો એને પછી કોઈ સંબંધની કોઈ સુખની જરૂર ના રહે. બ્રહ્માનો આનંદ જ રાતદિવસ ચડ્યો રહે. ઉતરે જ નહીં.

લૌકિક વ્યવહારોનો આનંદ ક્ષણિક હશે. જેમ નશો કરનાર માણસ હોય. એક રાજાને એક રાત્રે નશો કરેલો માણસ મળ્યો. એ રાજાને કહે, તમારે રાજ મહેલ વેચવો છે? કેમકે એ એની ખુમારીમાં હતો. રાજાએ એને જેલમાં પુરાવી દીધો. સવારે એને બોલાવ્યો. બોલ ભાઈ, રાજ મહેલ ખરીદવો છે? એ માણસ કહે, સાહેબ હું તો બહુ સામાન્ય માણસ છું. રાજમહેલ ખરીદવાવાળો તો જતો રહ્યો. હું તો તમારી પ્રજા તમારો દાસ છું.

ભાંગ સુપારી ઘંતુરા પ્રભાત ઉતર જાયે

નામ ખુમારી નાનકા ચઢી રહે દિનરૈન

એ જે બ્રહ્મનો આનંદ છે એની ખુમારી, એનો નશો જીવનભર રહ્યા કરે, એકવાર પ્રાપ્ત થવો જોઈએ. રમાણ મહર્ષિ કહે છે કે એકવાર એ અવસ્થા પ્રાપ્ત થઈ જાય પછીથી એ ક્યારેય એમાંથી ભરમાતો નથી. એમાંથી બહાર પણ નથી નીકળતો. એમાં જ રહે છે.

દંડવત્ પ્રણિપત્યાહ આનંદાશ્રુપરિપ્લુતઃ

ગુરુ મહારાજના પરમભક્ત લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ સમર્પિત થઈને દંડવત્ કરી રહ્યા છે. તેમની આંખોમાંથી આંસુની ધારા વહ્યા જ કરે છે. અવિરત વહેતી રહે છે. દુઃખી નથી આનંદમાં છે, પ્રસન્ન છે; પરંતુ જે બ્રહ્મનો આનંદ પ્રાપ્ત થયો છે એના કારણે અશ્રૂધારા વહી રહી છે.

જીવન વ્યવહારમાંથી મુક્ત થઈ બહાર નીકળી ગયા. જય મહારાજના ચરણોની અંદર વિશ્રામ પામી ગયા. હા, બહાર તાપમાંથી જઈને ઘરમાં આવ્યા હોઈએ, પંખો ચલાવીએ, ઠંડુ પાણી પીએ તો કેવી હાશ થાય! એમ જીવનના, સમગ્ર સંસારના તાપમાંથી બહાર નીકળી જય મહારાજના ચરણોમાં આવીને બેસી જઈએ તો કેવી હાશ થાય. પાર ઉતરી ગયા. સંસાર સાગરમાંથી પાર ઉતરી, કિનારે આવી ગયા. ગુરુ મહારાજના ચરણોમાં હોવાથી હવે ડૂબવાનો ભય નથી. જેમ મીરાં કહે છે, 'રાંડવાનો ભય ટાળ્યો રે, મોહન પ્યારા'

અમને જીવનમાં એક કિનારો મળી ગયો. જય મહારાજનું શરણ મળી ગયું. પાર ઉતરી ગયા. ગુરુ મહારાજનાં ચરણો એ જ કિનારો. એ મેળવીને કૃતાર્થ થયા અને આ સ્તુતિ કરીને આપણને જય મહારાજનો સાક્ષાત્કાર કરાવ્યો.

॥ જય મહારાજ ॥

પરમ હિતકારી જય મહારાજ

શોભાઢયા...

ભગવાન સદાશિવના સાનિધ્યમાં જ્યાં પરમ કલ્યાણ નિવાસ કરતું હોય ત્યાં જ સાચો આનંદ આવે. જય મહારાજ પરમ કલ્યાણનું સ્વરૂપ છે તેઓ સદાશિવ પરમ કલ્યાણના સાનિધ્યમાં બિરાજયા છે. જેણે પોતાનું નિજ સ્વરૂપ, તત્ત્વ સ્વરૂપ-બ્રહ્મ સ્વરૂપ માણી લીધું છે એ હંમેશાં પરમ કલ્યાણના સાનિધ્યમાં જ રાચ્યા કરતો હોય છે. જય મહારાજે વર્ષો સુધી વિચરણ કર્યું. આ સ્થાનને તીર્થ બનાવ્યું. પરમ કલ્યાણના સાનિધ્યમાં બિરાજવાનો આનંદ મહારાજશ્રી અનુભવી રહ્યા છે. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે જય મહારાજના એ આનંદને અહીં વ્યક્ત કર્યો છે.

આપણા પોતાનામાં જ આપણો શિવ બેઠેલો છે. આપણું કલ્યાણ આપણા પોતાનામાં જ છે જો એનું સાનિધ્ય કરીએ, અનુસંધાન કરીએ તો જરૂર આપણું કલ્યાણ થઈ શકે છે. જેમ જય

મહારાજ આટલા પરમસિદ્ધ દિવ્ય ચેતનામય છે છતાંય ભગવાન સદાશિવના સાનિધ્યમાં બિરાજયા એમ આપણે પણ આપણી અંદર જે આત્મચેતના છે એનું અનુસંધાન કરવાનું છે. આપણામાં આપણું કલ્યાણ છે જ. પણ અર્ધજાગ્રત અવસ્થાની અંદર માણસ પોતાનામાં રહેલા પોતાના કલ્યાણ સ્વરૂપ શિવને ભૂલી જાય છે. જીવને શિવ થવાનું છે. આ જીવ શિવ થવા માટે જ આવ્યો છે. સદ્ગુરુના સાનિધ્યે જે કંઈ સત્સંગ મળે એના દ્વારા પોતાનામાં બિરાજેલા શિવની જાગૃતિ કરવાની છે. એ મહેશ છે. મહાન ઈશ્વર છે. એ મહાન ઈશ્વરના શરણમાં આપણને જે કંઈ સમય મળ્યો છે એનાથી આપણું પરમ કલ્યાણ કરવાનું છે. જેમ ભૂખ લાગે તો આપણે પોતે જ ખાવું પડે. તરસ લાગી હોય તો આપણા બદલે બીજો કોઈ પાણી પીવે તો આપણી તરસ છીપવાની નથી. એમ આપણું અનુસંધાન આપણે પોતે કરીશું તો જ આપણી ભૂખ ટળશે. કોઈક ભજન કરે અને મને સારું રહે. કોઈ જપ કરે અને હું સારો થાઉં એ શક્ય નથી. જે જેનું કર્તવ્ય હોય એ એણે જ કરવાનું હોય અને તો જ એનું કલ્યાણ થાય.

જય મહારાજનું અહીં બિરાજવું એ આપણા સૌનું કલ્યાણ છે. આપણા સૌનું સૌભાગ્ય છે કે નડિયાદની અંદર જય મહારાજ આવીને બિરાજયા. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે આ સ્તુતિ વડે આપણને જય મહારાજના અનેક રૂપોનાં દર્શન કરાવ્યાં છે. યોગી સ્વરૂપે પણ દર્શન કરાવ્યાં છે આત્મતત્ત્વનાં પણ દર્શન

કરાવ્યાં. ભજન સ્વરૂપે પણ દર્શન કરાવ્યાં. આ બધાં વૈવિધ્ય સભર સ્વરૂપો વડે આપણે જય મહારાજને પામી શક્યા. જય મહારાજનો સાચો પરિચય આટલાં વર્ષો પછી આપણને મળ્યો. જય મહારાજના માહાત્મ્યને આપણે પામી શક્યા. આ માત્ર સત્સંગનો પ્રતાપ છે. જય મહારાજના સ્વરૂપને આ સ્તુતિની અંદર ખૂબ જ સરસ રીતે દર્શાવ્યું છે. આપણને પહેલાં સમજાતું ન'હોતું.

રોજ પાઠ કરીએ પણ જેમ પાંજરાના પોપટને જેમ બોલાવો એમ બધું બોલી જાય પણ એને કશી સમજણ ના પડે કે હું આ શું બોલું છું? આનો અર્થ શું છે? એમ અત્યાર સુધી આપણે પણ પોપટ જેવા રહ્યા.એનો અર્થ, એનું સ્વરૂપ ના સમજાયું. એમાં આટલો આનંદ પણ ન આવ્યો. માત્ર પાઠ કર્યો.

પરંતુ આજે સત્સંગને પામ્યા, એ સત્સંગ થકી જય મહારાજના સ્વરૂપનો આનંદ આપણને મળ્યો. તેમનાં દર્શન થયાં. સહજ રીતે આપણને દર્શન થયાં. નહીંતર કેટલાં તપ કરીએ કેટલી યાત્રાઓ કરીએ ત્યારે દર્શન થાય. જ્યારે આપણને તો આપણા જીવનમાં સરસ મજાનું સાહજિક સાનિધ્ય મળ્યું છે. જેને શોધવાય ના જવું પડે. માગવાય ન જવું પડે.સહજરૂપે પ્રાપ્ત થયું છે. આપણે ભાગ્યશાળી છીએ. પુણ્યશાળી છીએ, કે જય મહારાજના સાનિધ્યમાં ને આ નગરમાં

જ આપણો જન્મ થયો. તો આપણે જાગ્રત બનીએ. જય મહારાજના સ્તોત્ર સુધી, નિત્ય નિયમ સુધી, એમના સત્સંગ સુધી પહોંચ્યા છીએ. આ સત્સંગ આપણા સૌ માટે ઉપકારી છે. અમૃતમય છે કે જે આપણને જાગ્રત કરે છે. જેણે જય મહારાજના સાનિધ્યમાં અમૃતતુલ્ય સ્વાદ ચાખી લીધો. જેણે જેણે જય મહારાજને સેવ્યા તેને તેને આ અમૃત પ્રાપ્ત થયું. જે બધાયને નથી મળતું. આ તો સત્સંગનું અમૃત છે. સ્વર્ગનું અમૃત માત્ર અમર કરાવશે, જ્યારે સત્સંગનું અમૃત સાચું જીવન આપશે, સાચી સમજણ આપશે, સાચી સદ્ગતિ આપશે. જય મહારાજ આપણને મળ્યા અને આપણને કૃતાર્થ કર્યા.

કૃતાર્થોહમ્ કૃતાર્થોમ્ કૃતાર્થોમ્ નાત્ર શંસય

બસ હવે મને કોઈ શંકા નથી રહી. હું તો કૃતાર્થ થઈ ગયો. સહેજ પણ શંસય હવે રહ્યો નથી. કેટલી શ્રદ્ધા હશે! કેટલો અડગ વિશ્વાસ હશે ! કે હવે સહેજેય શંકા રહી નથી.

રસોઈ કરીએ ત્યારે શંકા રહી જાય કે કંઈક ઓછું પડ્યું હશે! વધારે પડ્યું હશે! કાચું રહ્યું હશે. પછી બહાર કાઢીને દાણો દાબીએ. એમ જીવનની પરિપક્વતા જય મહારાજના સાનિધ્યમાં પ્રાપ્ત થઈ છે. એમાં શંકા જ ના રહે. જય મહારાજનું સાનિધ્ય એવું પરિપૂર્ણ પ્રાપ્ત થયું છે કે એમાં સહેજેય શંકા રહે નહીં. જો આટલી બધી શક્તિ, હિંમત,

ભરોસો આપતા હોય તો આપણાથી લક્ષ્મણદાસજી મહારાજનો ઉપકાર કેવી રીતે ભૂલી શકાય?

પ્રતિ ઉપકાર કરો કા તોંરા... સન્મુખ હોઈ ન સકત મન મોરા.

ભગવાન પોતે બોલ્યા છે કે કેવી રીતે બદલો વાળી શકું? થોડી લજજા પણ હોય, માથું પણ ઝૂકી જાય કે સામે નજર પણ ના કરી શકીએ.

જય મહારાજનું સાનિધ્ય આપણને લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે અપાવ્યું એ ઉપકાર કઈ રીતે ભૂલાય?

ચરણોની ઉપાસના એટલા વિશ્વાસથી થવી જોઈએ કે બસ, આ જ મને તારશે.

વિશ્વેશ પાદામ્બુજ દિર્ઘ નૌકા

ગુરુ ભગવાનનાં ચરણો એ જ આ સંસાર સાગર પાર ઉતરવા માટેની મોટામાં મોટી નૌકા છે. કેવી ભકિત હશે એ! કેવી શ્રદ્ધા હશે! કે પૂર્ણ વિશ્વાસથી સમર્પિત થઈ જવાનું. પછી મનમાં કોઈ જાતની શંકા-કુશંકા લાવવાની જ નહીં. માત્ર એક જ વિશ્વાસ કે મને મારા જય મહારાજ મળ્યા છે. મારું પરમ કલ્યાણ એમના સિવાય બીજે કયાંય છે જ નહીં.

‘ન આશ્રય અન્ય મળે જગમાં’

બળવત્તર, શકિતશાળી ભકિત હોય ત્યારે જ આટલો

બધો ભરોસો થઈ શકે. સામાન્ય માણસમાં આપણે આટલો બધો ભરોસો નથી મૂકતા. ઘરના સ્વજનો ઉપર ભરોસો મૂકીએ કેમ કે એ સ્વજન છે. પારકામાં નથી મૂકતા. અહીંયાં તો આખી જીંદગી આખા આયુષ્યનો બધો જ વિશ્વાસ જય મહારાજમાં મૂકી દીધો.

ગુરુ મહારાજનાં ચરણોમાં સમર્પિત થઈ ગયા. વિરામ પામી ગયા. બસ, હવે જીવનનું નાટક અહીંયાં જ પરિપૂર્ણ થઈ ગયું. આ જીવન નાટક છે. નાટકમાં, હસવાના, રડવાના બધા ખેલ ભજવવા પડે. પણ જય મહારાજના સાનિધ્યમાં આવી ગયા પછી એ કશુંય ના રહે. નાટક માત્ર ભૂંસાઈ ગયેલા જીવનની વાસ્તવિકતાનું દર્શન કરાવે. એ છે સદ્ગુરુ, જેમનામાં આપણને પ્રેમ છે, વિશ્વાસ છે, ભકિત છે. **સમર્પણ સિવાય પ્રેમ, ભકિત અને વિશ્વાસ ક્યારેય ના જાગે.** ક્યાંક ને ક્યાંક વ્યવહારની અંદર ભેદ લાગે એટલે વિશ્વાસ ડગી જાય. શ્રદ્ધા ન રહે.

પણ અહીં લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ કહે છે, મારા જે ગણો તે સર્વસ્વ આપ જ છો. શું બાકી રહ્યું? મારું તન, મન, ધન આપ જ છો. જુદાં ક્યાં રહ્યાં ? તત્ત્વમસિની વાત આવી ગઈ. પોતાના સ્વરૂપમાં જય મહારાજ બિરાજેલા છે. પોતાનાથી સહેજ પણ જુદા નથી. મારામાં જ છે. મારું સ્વરૂપ જય મહારાજનું જ છે. આવો અડગ ભાવ બની જાય અને એ

અડગ ભાવ દૃઢ થતાં થતાં પોતાની અલગતાને પણ ભૂલી જાય. બસ જય મહારાજ મારામાં જ બિરાજેલા છે. અદ્વૈત થઈ ગયું. પછીથી કોઈ ભેદ નહીં, વિચારભેદ નહીં, મન ભેદ નહીં, વ્યવહાર ભેદ નહીં. બધું જ સમાન. ભેદ હોય, દ્વૈત હોય તો કંઈ રાગદ્વેષ ઉત્પન્ન થાય ને!

‘દ્વંદ્વાતિતમ્’ બધા જ પ્રકારના દ્વંદ્વથી રહિત, સુખ-દુઃખ, રાગ-દ્વેષ, માન-અપમાન આ બધાથી પર થઈ જાય. શત્રુ-મિત્ર, વ્હાલા-દવલા બધા પ્રત્યે એક સરખી દૃષ્ટિ હોય. કોઈ ભેદ નહીં. દ્વંદ્વવાદ જ મનમાંથી નીકળી જાય.

માનાપમાનયોસ્તુલ્યો, સ્તુલ્યમિત્રારિપક્ષયો.

આ બધાથી પર થઈ જાય. અદ્વૈતનું સ્વરૂપ જય મહારાજ પાસેથી મળશે. તું જુદો છું જ નહીં. એટલે સુધી કે તારામાં ને મારામાં ભેદ છે જ નહીં.

વોલોહાકંચનકરે, વોકરેઆપસમાન.

સદ્ગુરુ પોતાના સ્વરૂપમાં, પોતાના શિષ્યને સમાન બનાવી દે છે. સદ્શિષ્યને, શરણાગતને એ અદ્વૈત સુધી લઈ જાય. સમર્પણ સુધી લઈ જાય. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે જય મહારાજની આગળ સમર્પિત થઈ જઈ દંડવત્ પ્રણામ કર્યાં. એટલે બધું જ જય મહારાજને સોંપી દીધું. કશું જ બાકી ના

રહ્યું. જે છે તે બધું જ જય મહારાજનું, મારું કશું જ નહીં. હું પોતે જ જય મહારાજનો છું. પછી મારું અલગ રહ્યું જ ક્યાં? એક સંપૂર્ણ સમર્પણનો ભાવ આવી ગયો. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે સાનિધ્યથી, સેવાથી જય મહારાજની આ સ્તુતિ કરીને, એમના સ્વરૂપને ઓળખીને જય મહારાજના સ્વરૂપને આત્મસાત કર્યું.

દંડવત્ એટલે પ્રભુ, મારું આ શરીર આ જીવન હવે આપને અર્પણ કરું છું આપને સોંપું છું. હવે હું, હું નથી. હવે હું આપનો છું. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને સેવા કરતાં એટલો બધો આનંદ પ્રાપ્ત થયો કે તેઓ પોતાના અસ્તિત્વને જ ભૂલી ગયા. સંપૂર્ણ સમર્પિત, રાત-દિવસ પોતાનું સુખ-દુઃખ, ભૂખ થાક, ઊંઘ કંઈ જ જોયું નથી માત્ર ને માત્ર સેવા બ્રહ્મનો જે આનંદ આવે એટલો આનંદ સેવામાંથી પ્રાપ્ત થયો.

જેને બ્રહ્માનંદનો આનંદ પ્રાપ્ત થાય એને શરીરના બધા જ ભાવો છૂટી જાય. એને કશુંય અનુભવાય જ નહીં એ જ રીતે જો સેવામાં તદ્દલીનતા હોય તો શરીરના કોઈ પણ ભાવો વ્યક્ત થાય જ નહીં. સેવામાં જ એકાગ્રતા હોય, મન પરોવાયેલું હોય. જેમ બ્રહ્મની અંદર લીન થઈ ગયા હોય એમ જય મહારાજની સેવામાં સંપૂર્ણ રીતે લીન થઈ ગયા. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ પોતાનું ભાન ભૂલી ગયા.

મને બધું મળી ગયું. સાક્ષાત્કાર થઈ ગયો. મારા

ભગવાન જ મારું સર્વસ્વ. જીવનની અંદર આવો ઊંચામાં
ઊંચો ખ્યાલ દઢ થાય ત્યારે જ સદ્ગુરુની પ્રાપ્તિ થઈ શકે હું
આપને શરણે આવેલો સામાન્ય માણસ છું. હવે આપ મારી
ઉપર કૃપા કરો.

॥ જય મહારાજ ॥

ત્રિગુણાતિત સર્વથી ન્યારો

એવમ્સ્તુત્વા ગુરુર્ભક્ત્યા

કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં આનંદ અનુભવાય ત્યારે કેવી મજા પડે? જ્યારે પણ જીવનમાં આનંદનો માહોલ અનુભવાય ત્યારે માણસ સુખી, પ્રકૃતિલત રહે છે. આજે ખૂબ મજા આવી. આનંદ આવ્યો. એમ કહેવાય કે શે'ર લોહી ચડ્યું.

આ બધી વ્યાવહારિક લૌકિક વાત થઈ. પરંતુ લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને જે અનુભૂતિ થઈ, આનંદ આવ્યો એ સાંસારિક આનંદ નહોતો. કોઈ ક્ષણિક આનંદ ન હતો. એ આનંદની ચરમસીમા ખૂબ ઊંચી હોય. જ્યારે સાંસારિક આનંદ છેક ઊંચે સુધી લઈ જાય અને પછી છેક દરિયામાં ફેંકી દે.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે અનુભવતૃપ્તિના અલૌકિક આનંદની વાત કરી. 'બ્રહ્માનંદમ્, ગતોયથા' જાણે બ્રહ્મનો આનંદ પ્રાપ્ત થયો. માત્ર સદ્ગુરુના સાનિધ્યમાં સદ્ગુરુની સેવા થકી જ આટલો બધો આનંદ મળે. બ્રહ્મ આનંદ બિલકુલ

નિર્દોષ હોય. નિખાલસ હોય. નિર્વ્યાજ હોય. માત્ર આનંદ જ આનંદ. કોઈ અપેક્ષા ન હોય. કોઈપણ જાતની ઈચ્છા આવે જ નહીં. વાસના પણ નહીં. જેને સાત્ત્વિક આનંદ કહેવાય. ભજનાનંદ કહેવાય.

વિરામ પામી જવું એટલે સંપૂર્ણ શાંત થઈ જવું. શરીર ઈન્દ્રિયો, મનની કોઈપણ વૃત્તિ કે હાલચાલ નહીં. માત્ર સ્થિરતા. જય મહારાજની સ્તુતિ-પ્રાર્થનામાં જ આટલો બધો આનંદ મળે. જો સ્તુતિ વડે આપણે પોતે જ આટલા રાજી થઈએ અને એટલો જ રાજીપો જય મહારાજનો મળે પછી જીવનમાં કોઈ ખાલીપો રહે ખરો? ખાલીપાની અનુભૂતિ ત્યારે થાય જ્યારે માણસ થાકી જાય. કંટાળી જાય. ત્રાસી જાય. પણ જય મહારાજનું સાનિધ્ય એવું મળ્યું કે એમ ને એમ બેસી રહ્યા હોય તો પણ સહેજ પણ ખાલીપો ના લાગે. સન્મુખ બેઠા હોઈએ, જય મહારાજનાં દર્શન થતાં હોય, સેવા થતી હોય, એવા વાતાવરણનો સ્પર્શ થતો હોય તો ખાલીપો ક્યાં? અહીં તો પ્રવૃત્તિ કર્યા સિવાયનો આનંદ મળે. બાકી આનંદ મેળવવા માટે તો પ્રવૃત્તિ કરવી પડે. જેને આપણે activity કહીએ છીએ. કોઈપણ પ્રવૃત્તિ કર્યા સિવાયનો આનંદ એટલે બ્રહ્માનંદ. જ્યાં કોઈ ખલેલ, વિક્ષેપ ના હોય એવી ઊંચી અવસ્થા. જેને અનાહત કહેવાય. કોઈપણ જાતના અવાજ વગર, કોઈપણ જાતના ઘર્ષણ વગર જે આનંદ થાય એને કહેવાય અનાહત. એ અનાહત, એટલે બ્રહ્માનંદ.

જેમ લાડુ બનાવ્યો હોય, શીરો બનાવ્યો હોય, શ્રીખંડ હોય તો બહુ ભાવે, સરસ લાગે પણ એ તો ૩-૪ વસ્તુ ભેગી કરી હોય ત્યારે ભાવે. જ્યારે ખાટું કે ગોળની જે સીધી જ મીઠાશ છે એને કહેવાય બ્રહ્માનંદ. શુદ્ધ આનંદ એમાં કોઈ ભેળસેળ નહીં.

જય મહારાજની આગળ શાંત થઈ ગયા, પણ પોતાની ઉસ્થિતિની જ અનુભૂતિ હું અનુભવી રહ્યો છું. એ પોતાના સ્વરૂપમાં આનંદનો જ અનુભવ કરે. સહજ સ્વરૂપ હોય. માત્ર વાણીથી નહીં મનથી પણ ચૂપ થઈ જાય. મનમાં કોઈ વિચાર નહીં, કોઈ શંકા નહીં, સંકલ્પ નહીં, વિકલ્પ નહીં. માત્રને માત્ર પોતાના આત્માની અનુભૂતિનો આનંદ અથવા તો પોતે જે કંઈ સેવા કરી છે, જે સ્તુતિ કરી છે એની અંદર જ વિરામ પામી જાય. બીજું કંઈ જ વિચારે નહીં સૂઝે જ નહીં.

સેવા કરે એને બ્રહ્મજ્ઞાન મેળવવાની જરૂર રહેતી નથી. માત્ર સેવા કરો, નિર્વ્યાજ સેવા કરો, એમાં જ આનંદ આવ્યા કરે. 'કેટલી સરસ સેવા થઈ!' વર્ષો સુધી એનો આનંદ આવ્યા કરે. એમાં મને શું મળ્યું એવું ન હોય. નોકરી કરવા જાવ એ સેવા ખરી પણ પગાર વધારો ના મળે તો! આને નોકરી કહેવાય. service સેવાના બદલામાં કોઈ આશા ના હોય. ઘરમાંય તમે જુઓ તો એકબીજા જોડે કંઈ ને કંઈ આશા હોય. છોકરા મોટા થશે તો આમ કરશે ને તેમ કરશે. આશાઓ હોય પણ સેવાના

આનંદની કોઈ કિંમત જ ના હોય. એ તો અમૂલ્ય હોય, માટે એને બ્રહ્મનો આનંદ કહેવામાં આવે છે.

બ્રહ્મનો આનંદ તો એવો અમૂલ્ય હોય કે જે ક્યારેય જીવનમાં ના જોયો હોય. કે આવો આનંદ ક્યાંય હોતો હશે? એવો આનંદ કે જ્યાં મર્યાદાઓ ના હોય. કેટલાક આનંદમાં તો મર્યાદાઓ રાખવી પડે. પણ બ્રહ્મના આનંદમાં કોઈ કરતાં કોઈ બંધન નહીં, મર્યાદા નહીં.

જે આ અવસ્થાએ પહોંચેલો હોય એ ત્રણ ગુણથી પર હોય. ત્રિગુણાતિત સર્વથી ન્યારો. એ અવસ્થા ને કોઈ વિધિનિષેધ ના લાગુ પડે કે આ થાય ને આ ન થાય. જે થાય એ સહજતાથી થતું હોય એ સ્થિતિને બ્રાહ્મી સ્થિતિ કહેવાય.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને જય મહારાજના સાનિધ્યમાં-સેવામાં બ્રહ્માનંદ પ્રાપ્ત થયો. એ આનંદ પ્રાપ્ત થયો કે જેની કોઈ અવધિ નહીં. એનું કોઈ પ્રમાણ કે પરિણામ નહીં. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે ખૂબ ઊંચામાં ઊંચી અનુભૂતિ ગુરુ ભગવાનના સાનિધ્યમાં કરી. તેમણે પોતે પોતાનું સર્વસ્વ જય મહારાજને સમર્પિત કરીને પોતાના અસ્તિત્વને પણ જય મહારાજમાં સમાવી દીધું. જય મહારાજના સ્મરણમાં, સેવામાં, સાનિધ્યમાં પછી બાકી શું રહ્યું? માણસને પોતાનો સ્વાર્થ હોય તો પોતાનું અલગ અસ્તિત્વ રહે, પણ અહીં તો અલગ અસ્તિત્વ રાખીને પણ કરવાનું શું? જેમ મીરાં,

નરસિંહ મહેતા ભગવાન શ્રીકૃષ્ણને સમર્પિત થઈ ગયા. ચૈતન્ય મહાપ્રભુ સમર્પિત થઈ ગયા. એમને કોઈ સ્વાર્થ નહીં. માત્ર ભગવદ્ પ્રેમનો જ આનંદ. બ્રહ્માનંદ.

આવો આનંદ લક્ષમણદાસજી મહારાજે અનુભવ્યો. આવો આનંદ આપણે પણ મેળવવો હોય તો શું કરવાનું? જે કંઈ પણ પ્રવૃત્તિ કરો, કલેશ વગર કરો. ભલે પરિવાર મારો, પણ પરિવાર પણ આપણો નથી. પરિવારની અંદર રહ્યા રહ્યા આપણાથી થાય એટલી સેવા અને સ્મરણ કર્યા કરવું. આપણે એવા કેટલાય જણ જોયા છે એમને પોતાને પણ સંતોષ થાય કે ભજન પણ કરે અને પોતાના પરિવારની સેવા મનમાં રાગ, દ્વેષ, કલેશ રાખ્યા વગર કરે. સ્વભાવ પણ સાત્વિક ને નિર્દોષ હોય, પરિવારમાં કોઈની સાથે ઊંચા સાદે વાત ન કરતા હોય. સાંસારિક અવસ્થાની અંદર પણ આનંદ મેળવવો હોય તો આ પ્રમાણે કરવું પડે. બધાથી ઉપર ઊઠી જવું પડે. પછી તો કુટુંબીજનો પણ ટેવાઈ જશે એકવાર અઘરું પડે પણ પછી ટેવાઈ જશે.

આપણે એકવાર નિયમ લીધેલો કે જમતી વખતે મૌન રહેવું. થોડા દિવસો કષ્ટ પડ્યું પણ પછી રસોઈઓ પણ ટેવાઈ ગયો. ૩-૪ વર્ષ આપણે જમતી વખતે મૌન રાખેલું. પછી સામેથી જ સહકાર મળતો ગયો. બધાયને અભ્યાસ થઈ ગયો. પરિવારમાં પણ ના થઈ શકે એવું નથી. થઈ શકે, શક્ય છે.

આપણે પોતાએ જે કંઈ સેવા જે કંઈ પ્રવૃત્તિ હોય એમાં સ્થિરતા, ગંભીરતા કેળવી લેવાની. સામો માણસ પોતાની જરૂરિયાત પૂરી થાય પછી કશુંય નહીં બોલે. નહીં તો જો આપણે પોતે જ આપણા પોતાના સ્વભાવમાં પરિવર્તન ના કરી શકીએ તો સુખ શાંતિ કે આનંદ જીવનમાં ક્યારેય નહીં મળે. પ્રતિકૂળતા પણ આપોઆપ પાછળ જતી રહેશે. નદીમાં નાવને ચલાવવી હોય તો હલેસાથી મહેનત તો કરવી જ પડે. પાણીને પાછળ ધકેલીએ એટલે એ પાછળ જતું રહેશે. અને ગતિ આગળ થઈ જશે. પ્રતિકૂળતા પાછળ જતી રહેશે. આપણી ગતિને સાનુકૂળતાથી દિશા મળી જશે.

‘વિરામ ગુરોરત્રે’ સંપૂર્ણ વિરામ પામી જવું, મારું સર્વસ્વ અહીંયાં જ છે. હવે બીજું કશું જ નથી. એમ કરીને પોતાની જાતને ત્યાં ને ત્યાં જ સ્થિર કરીને સમાવી છે. ગુરુ મહારાજની વર્ષો સુધી સેવા કરી. કંટાળો નહીં આવ્યો હોય? આપણા પોતાના ઘરમાં સેવા કરી હોય તોય કંટાળી જતા હોય છે. થાકી જતા હોય છે. બળાપો કાઢે. પોતાના પરવિાર માટે મનમાં આટલી સ્થિરતા ના રહેતી હોય તો આ તો સંતોની સેવા છે. સંતોની સેવામાં તો ક્યાંક આકરી કસોટી પણ થઈ જાય ગમે તે થઈ જાય. માર પણ ખાવો પડે. અપમાન પણ સહન કરવું પડે. બધી જ પરિસ્થિતિઓ સહન કરીને એમાંથી પાર ઉતરવું પડે.

ગિરભીં ગુરુણા પરુ સાક્ષરાભિ;

તિરસ્કૃતાયાન્તિ નરામહત્વમ

ગુરુજનોના સાનિધ્યમાં સેવા કરતાં કરતાં ભયંકરમાં ભયંકર તિરસ્કૃત પણ થવું પડે. કઠોરમાં કઠોર વચનો પણ સાંભળવા પડે. તમને ઠપકો આપે, ઊતારી પાડે પણ સેવામાં જરાય તિરાડ ના હોય.

॥ જય મહારાજ ॥

વિરરામ ગુરોરગ્રે

એવમં સ્તુત્વા ગુરુ ભક્ત્યા લક્ષ્મણ પ્રીતમાનસઃ

વિરરામ ગુરોરગ્રે બ્રહ્માનંદમ્ ગતોયથા

કેટલો પ્રેમ, કેટલો આનંદ થયો હશે કે આ સ્તુતિનો ભાવ જાગ્યો હશે. તે લૌકિક સમજથી પર બાબત છે. કારણ કે આ તો ગુરુ ઉપાસના છે, ગુરુ ભક્તિ છે. એમાં એટલો ભાવ છે કે એમાં પોતે જ એટલો પ્રેમ સંપાદન કરી લીધો કે લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ પોતે જ પોતાની જાતને નિયંત્રણમાં રાખી શક્યા નથી.

વિરરામ ગુરોરગ્રે, પોતે પોતાની જાતને સંભાળી ના શક્યા. આમ જોવા જઈએ તો સાચી વાત છે કે માણસ પોતે જ પોતાની જાતને સંયમમાં રાખી શકતો નથી. ક્રોધમાં, લોભમાં, વિકૃતિમાં, વાસનામાં, સંયમ ગુમાવી બેસે છે. એમાંથી એને કોણ બહાર કાઢે? કોણ એને નિયંત્રણમાં લાવે?

ગુરુ મહારાજ મળે તો આ બધી જ ઉપાધિમાંથી મુક્તિ

મળી જાય. નિરાંત થઈ જાય. આપણામાં જે કંઈ આવેગો, આવેશો, વિકૃતિઓ છે એની ઉપર નિયંત્રણ કરવાવાળા એક સાચા માર્ગદર્શક, સદ્ગુરુ પ્રાપ્ત થઈ ગયા ‘વિરરામ ગુરુરગ્રે અત્રે’ સંતોષપૂર્વક પોતાની જાતને જય મહારાજનાં ચરણોમાં સમર્પિત કરી દીધી.

ચરણોમાં સમર્પિત એટલે ‘દંડવત્ પ્રણીવાતેત્’ જ્યારે પ્રણામ કરીએ, માથું મૂકી દઈએ ગુરુના ચરણમા એટલે શું બાકી રહ્યું? જય મહારાજના ચરણમાં માથું મૂકી દીધું એટલે શરીરનો મોટો ભાગ તો આવી જ ગયો. મગજ, આંખ, નાક, કાન મોઢું પાંચેય ઇન્દ્રિયો આવી ગઈ. ચરણમાં માથું મૂકવાનો ભાવ શું છે? ચરણમાં માથું મૂક્યું એટલે બધી જ ઇન્દ્રિયો જય મહારાજના ચરણમાં સોંપી દીધી. પછી આખું શરીર ગમે ત્યાં ગયું પણ જ્યાં સદ્ગુરુ ભગવાનના ચરણમાં માથું અર્પણ કરી દીધું એટલે સર્વસ્વ અર્પણ કરી દીધું. સમર્પિત થઈ જવાનું પ્રતિક એટલે માથું અર્પણ કરી દેવું.

વિરરામ ગુરુરગ્રે કહીને લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે પોતાના જીવનનું સર્વસ્વ જય મહારાજના ચરણે સમર્પિત કરી દીધું. જ્યાં શરીરની પાંચેય ઇન્દ્રિયો સોંપી દીધી પછી બાકીના શરીરની એટલી કિંમત નથી.

દંડવત્ પ્રણિપત્યાહ આનંદાશ્રુપરિપ્લુતઃ

આર્ત થઈને દંડવત કર્યા, સૂકા સૂકા નહીં. કોરી રોટલી ખાવાની હોય તો ગમે ખરી? ઘી વગરની ખીચડી ગમે? શુષ્ક લાગે, એમ જીવનમાં પણ સ્નેહ, પ્રેમની આવશ્યકતા છે. આનંદાશ્રુ પરિપ્લુતઃ પ્રેમ અને આનંદની આદંતા આવી ગઈ. એક વાત હંમેશાં યાદ રાખજો. ભલે દુનિયામાં કોરા રહીએ પણ ભગવાનના આંગણે, ગુરુ ભગવાનના દ્વારે તો પલળતા જ રહેવું. જ્યાં પ્રેમ હોય ત્યાં જ પલળી શકાય. અહીં ભગવાનના ગુરુ મહારાજના પ્રેમમાં પલળવાનું છે. જેને તરબોળ કહેવાય. આંબળું કે કાચી કેરી ખાટી લાગે પણ એને ચાસણીમાં બોળી હોય, સતત એમાં રાખી હોય તો એ પણ મધુર થઈ જાય. એમ ભગવદ્પ્રેમની અંદર વૃત્તિઓ ડૂબાડી દીધી હોય તો એ તરબોળ થતાં જ મધુર થઈ જવાની. જીવનમાં ભક્તિ અને સમર્પણની મુઘરતાનો પણ એક આનંદ છે.

આનંદાશ્રુ હર્ષનાં આંસુ છે. દુઃખનાં આંસુ બધા પાસે હોય પણ આનંદનાં આંસુ બધા પાસે ના હોય. ચૈતન્ય મહાપ્રભુ ‘હરિ બોલ, હરિ બોલ કરતાં કરતાં કીર્તન કરતા હોય અને આંખમાંથી અશ્રુધારાઓ વહેતી હોય, જેને આનંદશ્રુ કહેવાય. જેણે આવા આનંદાશ્રુની અનુભૂતિ કરી છે એને સમર્પિત થતાં કેટલી વાર લાગે? જ્યાં દુઃખનાં આંસુ હોય તો ત્યાં કોઈ આશ્વાસન આપવા- વાળું મળે તો આપણને એના તરફ ઘણી લાગણી ઉત્પન્ન થાય. પણ આનંદનાં અશ્રુ

આવતાં હોય, એની અનુભૂતિ થતી હોય તો સમર્પિત થવાની કેવી ઇચ્છા જાગે! દુઃખમાં સહાનુભૂતિ મળે તો તરત માણસને થાય કે બહું સારું થયું કે તમે મને મળ્યા. આનંદનાં આંસુ આવતાં હોય અને ગુરુ મહારાજના ચરણોમાં સમર્પિત થઈ જઈએ તો એ સમર્પણ કેવું સરસ લાગે! પોતાને ભગવાનની પાસેથી, ગુરુ મહારાજની પાસેથી પ્રેમ મળ્યા જ કરે. પ્રેમના કારણે આપોઆપ સમર્પિત થઈ જવાય. દંડવત્ થઈ ગયા પછી કંઈ જ બાકી રહે નહીં.

માથું તારે ખોળે મૂક્યું રે શામળિયા

જીવાડે તું તો જ જીવવાનું, કે મરવાનું...

માથું તારે ખોળે મૂક્યું.'

કેટલો વિશ્વાસ હશે ! આંધળો વિશ્વાસ કે ભગવાન તો કશું ખોટું કરવાના નથી. ગુરુ મહારાજ તો કલ્યાણ જ કરશે. એવા સદ્ભાવ સાથે લક્ષમણદાસજી મહારાજ ગુરુ મહારાજના સાનિધ્યમાં વિરામ પામી ગયા. એમાં ભલે બ્રહ્મજ્ઞાન નથી, બ્રહ્મવિદ્યા નથી. માત્ર સદ્ગુરુ ભગવાનની સેવા જ છે. પરંતુ બ્રહ્મનો આનંદ, બ્રહ્માનુભૂતિ પણ એટલી જ, એથી સહેજ પણ ઉતરતી નહીં. સદ્ગુરુ કૃપા કરે તો સર્વસ્વ આપી દે. પોતાના સમાન બનાવી દે. સંત પોતાનું જ પદ આપી દે. એને પોતાને પણ અનુભવ થાય કે ગુરુ મહારાજે મને આટલું સરસ

આપ્યું. જેને પૂર્ણપદ, આત્મપદ, બ્રહ્મપદ કહેવાય. એ બ્રહ્મના આનંદ સુધી પહોંચાડે, ભલેને એની પાસે કંઈ ના હોય!

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે માત્ર સેવાથી જ જય મહારાજને પ્રસન્ન કરી દીધા. બદલામાં બ્રહ્માનંદ મળ્યો. બાકી બ્રહ્મસૂત્ર ભણીએ, બીજા ઘણા ગ્રંથો ભણીએ ત્યારે માંડ માંડ બ્રહ્મની અનુભૂતિ થાય. ભણી શકાય, પંડિતાઈ પણ આવે પણ ગુરુત્વ ન આવે. એ તો ગુરુ મહારાજની કૃપા હોય તો પ્રસાદી સ્વરૂપે બ્રહ્માનંદ સહજરૂપે પ્રાપ્ત થઈ જાય. જેમ પ્રસાદ વહેંચાતો હોય અને હાથ ધરીએ એટલે મળે જ. પ્રસાદ ઉપર બધાનો હક હોય છે.

ગુરુ મહારાજની સેવા અને સાનિધ્યમાં એટલી બધી પ્રસન્નતા હોય, એટલી બધી પ્રસન્તા હોય કે સેવા કરતાં કરતાં આંખમાં અશ્રુ હોય. એ સેવાનાં અશ્રુ એટલે બ્રહ્માનંદ. જય મહારાજની સેવા વડે લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને બ્રહ્મના આનંદમાં પ્રવેશ મળી ગયો. હવે બીજું શું જોઈએ?

જેને સુખસાગર સદ્ગુરુ મળિયા

તેના ચરણ સેવ્યાના ફેરા ફળિયા.

બ્રહ્મના આનંદનું વર્ણન કેવી રીતે કરી શકાય? તેમાં શરીરસુખ ના હોય, એમાંથી લૌકિક, વ્યવહારિક આનંદ ના મળે. સાંસારિક કોઈપણ આનંદ, ભોગ ક્ષણિક હશે. સારી

નોકરી મળી. એમાં બઢતી મળી, પગાર વધી ગયો, પેંડા વહેંચ્યા, આનંદ થયો પણ જવાબદારી વધી ગઈ. એનો દુઃખાવો થાય ને! તો દુનિયાના લૌકિક, વ્યવહારિક આનંદો ક્ષણિક હોય છે પણ બ્રહ્માનુભૂતિનો આનંદ એ સર્વોપરી સર્વશ્રેષ્ઠ અને હંમેશના માટેનો છે. જે બ્રહ્મના આનંદનો હંમેશને માટે અધિકારી બની જાય એને બીજું શું જોઈએ? ગુરુ મહારાજનું સાનિધ્ય કેવા ઊંચા પ્રકારનું હોય! બ્રહ્મસુખની સામે દુનિયાના બધા જ સુખો ફિક્કા, તેજહીન, રસહીન લાગે. બ્રહ્મસુખની સાથે તે કોઈ વિસાતમાં ના હોય. નજીક જ ના આવી શકે. એનું બ્રહ્મસુખ એ સૂર્યપ્રકાશ છે. દુન્યવી સંસારસુખ એ રાત્રિનો અંધકાર છે. જ્યાં બ્રહ્મનો-પ્રકાશનો ઉદય થાય ત્યાં સાંસારિક સુખોને ભાગી જવું પડે.

જાસુવચનરવિકરનિકર.

જેના વચનમાં સૂર્યનો પ્રકાશ છે. અડધી રાતે ભયંકર રાતના અંધકારમાં પણ ગુરુ મહારાજના વચનનો સૂર્યપ્રકાશ ઝગમગતો હોય. પાપનું અંધારુ એને સ્પર્શ પણ ના કરી શકે. ગુરુ મહારાજ એવા શક્તિશાળી હોય, શિષ્ય પણ એવો સુપાત્ર હોય કે એને માત્ર સેવાના પરિણામમાં આટલું બધું મળી જાય! કેટલું તપ કરે, કેટલી ઉપાસના કરે ત્યારે બ્રહ્મતત્ત્વની પ્રાપ્તિ થાય. જ્યારે અહીં માત્ર સેવાના બદલામાં જ મળે.

બ્રહ્મસુખની અવસ્થા પ્રાપ્ત કરી, માત્ર અને માત્ર ગુરુ

મહારાજની સેવા કરીને. બીજું કશુંય નહીં. પંડિતાઈ પણ નહીં, કોઈ વિદ્વતા પણ નહીં. માત્ર અને માત્ર નિખાલસ અને નિર્વ્યાજ ભાવથી ગુરુ ભગવાનની સેવા. આટલા ઊંચા સ્થાન, આવી ઊંચી અવસ્થા સુધી લઈ જઈ શકે છે. પણ એમાં સહેજેય લોભ, લાલચ ન હોવી જોઈએ. સેવાકાર્ય કરવાવાળાને એમ થાય કે કોઈ મારો ખભો થાબડે કે તમે બહુ સારું કામ કર્યું તો એ પણ એક લાલચ છે. એને તો સારું કામ કર્યું એમ કોઈના મોઢે સાંભળવાની પણ ઈચ્છા ના હોય.

એ જ કહેવાય નિર્વ્યાજ સેવા. પછી એમ ના હોય કે જોને આટલું કરું છું પણ છે કોઈને મારી કદર? એવી કદરની અપેક્ષા પણ નહીં. કંઈ જ નથી જોઈતું. એક આપનું સાનિધ્ય મળશે, દર્શન મળશે, સેવા મળશે એ જ મારે બહુ છે. બીજો કોઈ પણ સ્વાર્થ નહીં. આવી નિર્વ્યાજ સેવાની કિંમત કેટલી હોય? “અમૂલ્ય”. એની કોઈ કિંમત ના હોય. એટલે જ કહીએ છીએ ને કે જોને, મારી કોઈ કિંમત પણ નથી કરતું. બે સારા શબ્દો સાંભળવાની પણ લાલચ નહીં. સેવામાં ક્યાંય લોભ-લાલચ ના હોય. માત્ર ને માત્ર સેવામાં જ મન તરબોળ થઈ ગયું હોય.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજની આ અવસ્થા હતી. ગુરુ મહારાજનું સાનિધ્ય, એમનો સાક્ષાત્કાર એ જ અનુભૂતિ, ગુરુ મહારાજની પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત કરવા માટે બહુ સાધનની જરૂર

નથી પડતી. માત્ર સેવા જ પૂરતી છે. સદ્ગુરુ પાણ એવી ઊંચી
અવસ્થાવાળા હોય ત્યારે એમની પાસેથી કંઈક આવું ઊંચું
સ્થાન મળે, જ્ઞાન મળે, એ અવસ્થા પ્રાપ્ત થાય.
લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને ભકિતની ઉપાસનામાં જ એમના
જીવનનું સાફલ્ય પ્રાપ્ત થઈ ગયું.

॥ જય મહારાજ ॥

ચાદિ પ્રસન્નો યોગીશ

જય મહારાજનું શરણ એ બ્રહ્માનંદ પદ સમાન છે. બ્રહ્મપદ એ સમગ્ર સૃષ્ટિની અંદર સર્વોચ્ચ પદ છે. જીવનમાં જે સર્વોત્તમ સર્વોચ્ચ આનંદ ગણાય એ આનંદ લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને જય મહારાજની માત્ર કૃપાથી જ, સેવાથી જ સહજમાં પ્રાપ્ત થઈ ગયો.

બ્રહ્માનુભૂતિ થાય એ સેવાનો આનંદ કેવો આશ્ચર્યકારક હશે! એ સેવામાં કેવી નિખાલસતા હશે! કેવી નિસ્પૃહતા હશે! આ નિખાલસતા, નિસ્પૃહતા હોય તો જ સેવાનો પરિપૂર્ણ આનંદ અનુભવાય. એમાં સહેજ અમથી પણ સ્વાર્થની ગંધ હોય તો એનો પરિપૂર્ણ, ઉત્કૃષ્ટ આનંદ પ્રાપ્ત નહીં થાય. આટલી બધી સેવા કરી અને એમાંથી કશું જ મળ્યું નહીં! આ તો હિસાબ થયો. અને હિસાબ તો વ્યવહારમાં થાય, વેપારમાં થાય. ભગવદ્ભક્તિમાં, પ્રેમમાં હિસાબ ના હોય, માત્ર સમર્પણ હોય.

દંડવત્ પરિપ્રત્યાહ

દંડવત્ ભાવથી પરિપૂર્ણ રીતે સમર્પિત થઈને બોલ્યા કે પ્રભુ, આપના શરણે, આપના સાનિધ્યે મને શું નથી આપ્યું? આપની સેવાએ મને કૃતકૃત્ય કરી દીધો. બસ! આપની પાસેથી હવે મને કશું જ નથી જોઈતું. જો આપવું જ હોય તો આટલું જ આપજો. એમ કહી ચાર-પાંચ વસ્તુઓ માગી લીધી છે.

યદિ પ્રસન્નો યોગીશ

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે કહ્યું, જો અમારી પર પૂર્ણ રીતે રાજી હો તો, પ્રેમ હોય તો

યદિ દેયો વરો મમ

જો આપને પ્રસન્ન થઈને વરદાન આપવાની ઇચ્છા હોય તો શું આપશો? માગણી સામે આવીને ઊભી રહી. પણ અહીં એમણે શું માગ્યું?

ત્વદંધિ કમલે નિત્યં ભકિતઃ સ્યાન્મે ભવેભવે

જન્મોજન્મ મને આપના ચરણોની સેવા ભકિત આપજો, બીજું કશું નહીં. સેવાથી પ્રસન્ન થયા અને માગી સેવા જ. જેનાથી રાજી થયા છો એ જ વધારે આપજો, બીજું કંઈ જ નથી જોઈતું. બીજો કોઈ લોભ નહીં લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે કેટલી નિખાલસતાથી, નિર્દોષતાથી શરૂઆત કરી. ‘યદિ પ્રસન્નો..’

બાપજી, આપ જો રાજીખુશી હો અને કંઈક આપવા માગતા હોય, તો એટલું જ આપજો કે આપના આ ચરણોની ભક્તિ મને ભવોભવ મળી રહે.

જય મહારાજે જ્યારે સમાધિ લીધી ત્યારે બધા સંતો, ભક્તો, પૂજાભાઈ પણ ત્યાં ઉપસ્થિત હતા. જય મહારાજે સમાધિમાં જતા પહેલાં પૂજાભાઈને કહ્યું કે ‘માગી લો, તમે અમારી ખૂબ સેવા કરી છે.’ પૂજાભાઈએ કહ્યું, બાપજી અમારે શું જોઈએ? ફરી વાર કહ્યું, કંઈક માગો, પૂજાભાઈ ગૃહસ્થી હતા, પરિવાર પણ હતો. માગવું હોત તો ઘણું બધું માગી શક્યા હોત. જય મહારાજે ત્રીજીવાર કહ્યું કે માગો, તમારી સેવાથી અમને પૂર્ણ સંતોષ થયો છે.

પૂજાભાઈએ ૨૭ વર્ષ સુધી જય મહારાજની અખંડ એકધારી સેવા કરી છે. એકધારી પ્રસન્નતાથી પૂજાભાઈએ કહ્યું, ‘બાપજી આપ આટલો બધો આગ્રહ કરો છો તો બીજું તો શું માંગું? પણ આપ એટલું આપો કે મહારાજની વૃદ્ધિ થાય.’

વૃદ્ધિ થાય આ સ્થાનની, વધે ભક્તો વિશ્વાસ,

ના ઈચ્છા મુજને કશી, ના માગું કંઈ ગુરુ પાસ.

કહો જોઈએ ! ગૃહસ્થી હતા. ઘણું બધું માગી શકત પણ આટલું જ માગ્યું. આજે અત્યારે આપણે જે બેઠા છીએ,

જે કંઈ સત્સંગ કરીએ છીએ, જે કંઈ સુવિધાઓ છે એ પૂજાભાઈની શ્રદ્ધા, ભક્તિ છે. એમનો ત્યાગ, એમનું સમર્પણ છે કે એમણે માગ્યું કે મહારાજની બધા જ પ્રકારે વૃદ્ધિ થાય, ભલે લૌકિક વૈભવો હોય પણ એની સાથે સત્સંગની પણ ખૂબ આવશ્યકતા છે. સત્સંગ સિવાય સદ્બુદ્ધિ આવી શકતી નથી. અને સદ્બુદ્ધિ સિવાય વૈભવ પચી શકતો નથી વૈભવ મળે તો ઓકાઈ નાખે. જીરવાય નહીં. માણસ એને સહન ના કરી શકે. પણ પૂજાભાઈનો ત્યાગ અને સમર્પણ જૂઓ. ૩-૩ વખત જય મહારાજે કહ્યું કે, પૂજાભાઈ, કંઈક માગી લ્યો, હવે છેલ્લો સમય છે. એમણે જય મહારાજના ચરણોમાં માથું મૂકીને એટલું જ કહ્યું કે, બસ જય મહારાજની વૃદ્ધિ થાય.

આજે જોઈએ છીએ, સમગ્ર રાષ્ટ્રની અંદર એની સુવાસ છે. દરેકના મનની અંદર જય મહારાજનું સ્થાન છે. મોરારીબાપુ જેવા વક્તાઓ દેશ-વિદેશમાં કથા કરે ત્યારે એકવાર તો જય મહારાજને યાદ કરે જ. ડોંગરેજી મહારાજ જેવા સંતે કહ્યું છે કે આ તો મારું ગુરુસ્થાન છે! આ શું છે? પૂજાભાઈનો ત્યાગ અને એમણે માંગેલું વચન છે. શક્તિ જય મહારાજની છે પણ વચન કોણે માગ્યું? પૂજાભાઈએ.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ અને પૂજાભાઈના તો આ તીર્થ ઉપર એટલા બધા ઉપકાર છે કે આપણે આટલા બધા ભેગા મળીને પણ એનો બદલો ના વાળી શકીએ. આ બંનેનું ઋણ ના ચૂકવી

શકાય. જ્યાં સુધી આ તીર્થ રહેશે ત્યાં સુધી એ ઋણ રહેશે. આ જ બે વિભૂતિઓ છે કે જેઓ મહારાજશ્રીને અહીં સુધી લઈ આવ્યા અને જય મહારાજની સેવામાં પોતાનું સર્વસ્વ સમર્પિત કરી દીધું. આ ખેતર, આ જમીન, જય મહારાજ આપનું જ છે. આટલો મોટો ત્યાગ, ભકિત છતાંય કંઈ ના માગ્યું.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે જય મહારાજની સમાધિ પછી બધી પરંપરાઓ ગોઠવી, વ્યવહારો-નિયમો ગોઠવ્યા, એનાથી આજ સુધી સુંદર રીતે વ્યવસ્થા ચાલ્યા કરે છે. આ છે નિસ્પૃહ સેવા.

આપના ચરણકમળમાં અમારી ભકિત સદાય બની રહે કોઈ દિવસ ઘટે નહીં.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજના આ ભકિતભાવથી જય મહારાજ બંધાયા. મહારાજશ્રીને તો અહીંથી આગળ વિચરણમાં જવું હતું. પણ પૂજાભાઈએ રોક્યા કે ‘બાપજી, અમને છોડીને આપ જશો તો અમારું શું થશે? અમને છોડીને ના જશો.’ પછી કહ્યું, આપ તો સંત છો! આપને કોઈ બંધન ના હોય. છતાંય જો આપની ઈચ્છા હોય તો આપના ચરણ મારી છાતી પર સ્પર્શ કરીને આપ સિધાવો. આવી ભકિત જોઈને જય મહારાજ પંચોત્તરીયા વડથી પાછા વળ્યા કે આને શું કહેવું મારે? એ ભકિત ભલે ગાંડી હોય, ભલે સંતો તો વિચરતા ભલા, છતાંય પૂજાભાઈ જય મહારાજને પાછા લઈ

આવ્યા.

આપની ભકિત મને ભવોભવ મળ્યા કરે. જય મહારાજને પણ એમ થાય કે એમણે આટલું જ માગ્યું? બીજું કંઈ ના માગ્યું? અહીં જય મહારાજે પણ દિલ ભરીને આપ્યું છે. પાછું વળીને નથી જોયું.

‘મુજ જીવનની આ ધન્ય પળો, પામ્યો છું પ્રેમ પ્રસાદ ઘણો.’

પ્રેમનો પ્રસાદ મળ્યો છે. કોઈ ચીજવસ્તુનો નહિ. જય મહારાજના પ્રેમનો પ્રસાદ પૂજાભાઈને પણ મળ્યો. જય મહારાજનો અહર્નિશ પ્રેમ મળ્યા જ કરે. આપણને બધાને પણ એ પ્રેમની અંદર એટલા તરબોળ કરી દે કે આપણું જીવન ક્યારેય નિરસ બને જ નહીં. સમય થયો કે ચાલો જય મહારાજ પાસે. આ ભાવ હૃદયમાં બની રહે અને સમયનો પૂરેપૂરો ઉપયોગ થાય. જય મહારાજનું સાનિધ્ય મળે અને એક નાતો બંધાઈ જાય. મંદિર ન આવીએ, નિત્ય-નિયમ ન થાય તો ચેન ના પડે. સત્સંગ ચૂકાઈ ગયો હોય તો એમ થાય કે આજે કંઈક રહી ગયું. આ ભકિત સતત બની રહે અને એ નિષ્ઠા હૃદયની અંદર એટલી દઢ બની જાય કે આપણા જીવનમાં જય મહારાજ વગર ચાલે જ નહીં.

પૂજાભાઈએ કહ્યું કે ‘બાપજી, આપ તો ચાલ્યા જશો પણ અમારું શું?’ એનો આપ વિચાર કરો છો? આપ તો જ્યાં

જશો ત્યાં નિર્મૂકત થઈને આપનું ભજન કર્યા કરશો, પણ અમારું કોણ? એટલે કૃપા કરીને આપ પાછા પધારો. આટલી આજીજી, વિનંતી કરીને જય મહારાજને પાછા વાળી લાવ્યા. એક સાધુને પાછો વાળવો એ કંઈ સહેલી વાત છે? અને એ પણ આવા ઉચ્ચ પ્રકારની દિવ્ય વિભૂતિ. એમને પ્રેમથી ભક્તિથી વશ કરીને જતા રોકી પાછા વાળી લાવવા અઘરા છે. પણ સેવાના સંબંધે એ સરળ બનાવી દીધું. જય મહારાજ પાછા વળ્યા. સેવાની કિંમત ચૂકવાય નહીં, તમે કોઈની પણ સેવા કરો તો એનું હૈયું ખૂબ રાજી થાય. એના અંતરાત્મામાં એમ થાય કે તે મારી ખૂબ સેવા કરી. નહિ તો આવી સેવા કોણ કરત? અંદરથી એકભાવ જાગે. સેવાનું ઋણ ક્યારેય કોઈ ચૂકવી શક્યું નથી અને ચૂકવાય પણ નહીં. સેવાના બંધન એવા છે કે ભલ ભલાને બાંધી લેવાય. સેવાથી બંધાઈ જાય. ભગવાન જેવા ભગવાન બંધાઈ જાય છે ને!

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે એટલું જ માગ્યું કે આપના ચરણોની ભક્તિ સદાય મને મળી રહે.

જન્મોજન્મ ચરણોની ભક્તિ આપજો

વહાલા તું તો સૌને એ દેનાર જો

જન્મોજન્મ ચરણોની ભક્તિ માગીએ

પુનિત મહારાજના શબ્દો છે. લક્ષ્મણદાસજી

મહારાજે તો વર્ષો પૂર્વે માગ્યું. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે જય મહારાજના સંપૂર્ણ જીવન, કવન અને વિગ્રહને આ સ્તુતિમાં વર્ણવ્યા. અને આ સ્તુતિ દ્વારા આપણને સૌને લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે પોતાની અનુભૂતિ પ્રમાણે જય મહારાજનો સાક્ષાત્કાર કરાવ્યો છે.

‘યોગિવ્યહૈકવંદ્યં’ ત્યાંથી શરૂ કરીને નડીયાદની દક્ષિણે ભોળાનાથની સામે જ જય મહારાજના આખા સ્વરૂપનાં દર્શન કરાવી દીધાં.

વરં વૃણિષ્વ ભદ્રં તે યત્તે મનસિ વર્તતે

ઇતિ વાક્યં ગુરોઃ શ્રુત્વા લક્ષ્મણો વાક્યમાદ દે

જય મહારાજે સામેથી કહ્યું છે કે તારી પર પ્રસન્ન છું. તું માગી લે. ગુરુ મહારાજ પ્રસન્ન થઈને માગવાનું કહે. પૂજાભાઈને આપ્યું. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને પણ આપ્યું, બેટા લક્ષ્મણ, એક વચન માગી લે. જય મહારાજે લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને કહ્યું કે, લે, તને વચન આપું છું. પૂજાભાઈને કહ્યું કે વરદાન આપું છું.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે બ્રાહ્મી સ્થિતિ માગી હોત તો? જય મહારાજમાં તો એ સ્થિતિ હતી જ, છે અને રહેવાની જ છે પણ એમણે માગ્યું કે ‘આપના ચરણોમાં સદાય અમારા મનનો, અમારી વૃત્તિઓનો વાસ બન્યો રહે.’ પછી બીજું શું

જોઈએ? નહીંતર જીવનમાં કેટલાય સંઘર્ષો કરીએ છતાંય વૃત્તિઓ શાંત થાય છે ખરી! જ્યારે જય મહારાજનું સાનિધ્ય મળ્યું અને લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે ગાયું,

વૃત્તિઓ વિકારની, જગતના ભય તણી, દૂર સહેજે થઈ

બાકી જીવનમાં વિકારના, વાસનાઓના ભયસ્થાનો ઓછાં નથી. તે માણસના જીવનમાં પ્રબળ બનતાં જ જાય છે. સહેજે નબળાં પડતાં નથી એને શાંત કરવા માટે જય મહારાજનું શરણ લીધું.

ભકિત સ્યાનમે ભવે ભવે

આપના ચરણોની ભકિત મારા જીવનની અંદર ભવોભવ બની રહે.

॥ જય મહારાજ ॥

યતે મનસિ વર્તતે

સેવાભક્તિ, અર્ચનભક્તિ કે જેને દાસ્યભક્તિ પણ કહેવામાં આવે છે. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજની દાસ્ય ભક્તિ છે. 'કે બાપજી, હું તો આપનો દાસ છું.' દાસનું લક્ષણ જય મહારાજે ખૂબ સરસ જણાવ્યું છે. એના જેવી સેવકની વ્યાખ્યા બીજે ક્યાંય ના મળે.

ન'મોટપણું ના ઈચ્છે, સમ દૃષ્ટિને શીતળ સ્વભાવ - એવા દાસ ક્યાંથી મળે જેને વૈકુંઠનાથ ઈચ્છે.'

સહેજેય મોટાઈ શોધે નહીં. આપણે તો અમથા અમથાય, સેવા કરતાં સેવામાંથીય મોટાઈ શોધીએ. જો મોટાઈ ના મળતી હોય તો સેવા મૂકી દઈએ. આપણે નથી કરવી સેવા.

સેવાભક્તિ એવી મહાન છે, ગહન છે કે ભગવાનને પણ એને વશ થઈ જવું પડે, પ્રસન્ન થવું પડે. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે સેવા જ કરી છે. અને સેવાનાં પરિણામરૂપે

‘બ્રહ્માનંદમ્ ગતોયથા’. જાણે બ્રહ્મનો સાક્ષાત્કાર થઈ ગયો હોય એના જેવો આનંદ થાય, એવો આનંદ લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ અનુભવી રહ્યા છે. માત્ર સેવાભક્તિ દાસ્યભક્તિ, પોતાનું નામ પણ લક્ષ્મણદાસ, તેમણે બધાને દાસ્યભક્તિ, દાસ પરંપરા આપી. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે અહીં દાસ્યભક્તિનું મહાત્મ્ય આપણને બતાવ્યું. કે “હૃદયપૂર્વક જેટલી સેવા કરશો તો જેટલું મને પ્રાપ્ત થયું છે એટલું બધાને મળશે.”

સેવામાત્રથી જય મહારાજની આટલી બધી કૃપા થાય. જય મહારાજે પોતાની પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરી છે, લે લઈ લે... માગી લે, તારે જે જોઈએ એ માગી લે. આપવા તૈયાર છું. આવું કોને કહી શકાય? કોણ કહી શકે? પોતાનું હોય એને કહેવાય કે લે આ તિજોરની ચાવી. ને કોણ આપી શકે? જે પોતાનું છે તે આપી શકે? બધાય લઈ પણ ના શકે, આપી પણ ન શકાય. આટલી ઉદારતા, આટલી છૂટ કોને અપાય? જે પોતાનું હોય તેને જ આપી શકાય.

‘યત્તેમનસિ વર્તતે’ તારા મનની અંદર જે કોઈ ઈચ્છા હોય તે માગી લે. આવું વચન કોઈ બીજાને અપાય ખરું? જય મહારાજ ઉત્સાહપૂર્વક, હૃદયનાં બધાં જ બારણાં ખોલી નાખીને લક્ષ્મણદાસજી મહારાજની ભક્તિ અને સેવાને નવાજી રહ્યા છે. ભલે લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે કોઈ અપેક્ષા

ના રાખી હોય પણ જય મહારાજે કોઈ ઉપેક્ષા કરી નથી. સહજ ઉદારતાથી આપ્યું છે. માગનાર અધિકારી હોય એ પ્રમાણે માગવાનું કહેવાય ને! અહીંયા કોઈપણ મર્યાદા કે નિયમમાં બાંધ્યા સિવાય સંપૂર્ણ મૂકત રીતે કહ્યું કે માગ. અને માંગનારે પણ કેટલો સંયમ રાખ્યો છે.

યદિ પ્રસન્નો યોગીશ:

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ બોલ્યા. ‘આપ પ્રસન્ન છો તો બસ બીજું કંઈ ના જોઈએ. આપના ચરણોની ભકિત હંમેશાં મારા હૃદયમાં બની રહે. દરેક વિચારે જય મહારાજની ભકિત ના છૂટે.’ નહીંતર ભકિત ક્યાંય ચાલતી હોય અને વિચારો ક્યાંય ચાલતા હોય. જેટલા વિચારો ચાલતા હોય એટલા વિચારોની અંદર માત્ર આપની ભકિત જ જોઈએ છે. જય મહારાજે પણ કહ્યું ‘ભકિતર્ભવિષ્યતિતાતદુર્લભા ચાન્યદેહિનાં’

આ ધરતી ઉપરના લોકોને ના મળી હોય એવા પ્રકારની ભકિત હું તને આપુ છું. માનવજાતમાં અવતરેલા બધા માણસોની અંદર ઊંચામાં ઊંચી ભકિત તને આપું છું. ભકિત તો આપી દીધી. જેમ આપણે દીકરાને કામ સોંપીએ, એ માગે કે આટલું આપોને અને એ લાયક હોય તો પ્રસન્ન હોઈએ તો, લે, ઉપરથી બીજું પણ જોડે લઈ જા. એમ કહીએ, એ રીતે પ્રેમથી ઉદારતાથી આપ્યું છે. જય મહારાજે શ્રેષ્ઠ ભકિત આપી.

મયા તે કથિતો યોગઃ સોડપિ ત્વયિ ભવિષ્યતિ

મહારાજે આપેલો યોગ છે એ પણ તને ઈળશે. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે ભકિત માગી તો જય મહારાજે વધારાનું પણ આપ્યું. યોગ એટલે આત્માનું સંધાન, એ પણ તને પ્રાપ્ત થઈ ગયું. જય મહારાજ તો યોગેન્દ્ર યોગેશ્વર છે. એમણે પોતાનું જે ઐશ્વર્ય હતું એ પણ લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને આપી દીધું. જેમ પિતા પોતાનું સંપૂર્ણ ઐશ્વર્ય પોતાના વારસદાર પુત્રને આપે છે એમ સદ્ગુરુ સદ્શિષ્યને પોતાની સર્વ ઉપાસના, શક્તિ, તપ બધું જ આપી દે છે.

મારાથી કહેવાયેલો આ યોગ પણ તને પૂર્ણ રીતે ઈળશે. અને યોગ કેવો ઈળ્યો? કે જય મહારાજની આટલી બધી ઉર્જા અને શક્તિને કારણે ૧૩૦ વર્ષનું આયુષ્ય, હરતાં ફરતાં, સ્વસ્થ અને સેવા કરતાં પુરું કર્યું. અંતકાળ સુધી છેક છેલ્લા દિવસ સુધી જય મહારાજ, પોતાના ઈષ્ટ ગુરુ ભગવાનની સેવા, પ્રભુ સ્મરણમાં રહ્યા.

યોગની અંદર આસન, પ્રાણાયામ, ધ્યાન, ધારણા અને સમાધિ હોય. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે અંત સમયે સ્વેચ્છાએ સમાધિ લઈ લીધી. યોગના ઈળ સ્વરૂપે આપણે લક્ષ્મણદાસજી મહારાજનાં દર્શન કરી શક્યા. તેમણે જય મહારાજની ૨૭ વર્ષ સુધી સેવા કરી, હવે પછીની સ્તુતિમાં લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે સેવાનાં, ભકિતનાં ઈળ બતાવ્યાં, હવે

પછી જે માહાત્મ બતાવ્યું છે એમાં જે નિત્ય ઉપાસના કરે છે તેને શું પ્રાપ્ત થશે, જય મહારાજની સ્તુતિનો પાઠ કયા કયા સમયે કરવો, શાની પ્રાપ્તિ થશે એ પણ સ્પષ્ટ બતાવી દીધું છે. જય મહારાજ પોતાના શ્રીમુખથી બોલ્યા છે.

જેણે સ્તોત્રની રચના કરી હશે એનામાં જય મહારાજનો ભાવ આવ્યો હશે ત્યારે બોલ્યા હશે.

શ્રી સંતરામ ઉવાચ

ભકિતર્ભવિષ્યતિ તાતદુર્લભા....

જય મહારાજના શ્રીમુખમાં વચન મૂક્યાં છે. જય મહારાજે પોતાના શ્રીમુખથી આપણને ફળશ્રુતિ આપી છે. ક્યારે નિત્ય નિયમ પાઠ કરવાથી શું શું પ્રાપ્ત થાય એ પણ આપ્યું છે. સ્વાભાવિક છે કે ખેતી, વેપાર કે નોકરી કરવા જઈએ ત્યારે ઈચ્છીએ કે ફળ સ્વરૂપે કંઈક મળવાનું છે. અહીંયા પણ સાહજિક છે. માણસ સાંસારિક જીવનની અંદર પોતાના જીવન માટે કંઈક અપેક્ષા રાખતો જ હોય છે કે મને પગાર મળે. ભગવાનની ભકિત કરું તો હું સુખી થાઉં ?

પ્રાતઃકાલે સ્તોત્રમિદં મત્સમીપે વિશેષતઃ;

પઠિત્વા ધનમાપ્નોતિ ધનકામશ્ચ યો નરઃ!

પ્રાતઃકાલની અંદર વિશેષ ભાવપૂર્વક જે આ સ્તુતિનો

પાઠ કરે છે એની ધનની ઇચ્છાઓ પૂર્ણ કરાવું છું. આ ધરાતલ પર રહેનાર જે નિત્ય પાઠ કરે છે એને સંતોષ આપું છું. જીવનમાં સંતોષ ના હોય તો માણસ શાંતિથી જીવી ના શકે. સંતોષ એ પરમ સુખ છે.

જેમ બાળક નિશાળ ના જતું હોય અને એને ફોસલાવવામાં આવે કે આટલું કર. લે, આ લઈ જા, પણ નિશાળે જવાનું. હું મૂકવા આવું છે, એમ ગમે તે રીતે તેને લઈ જઈએ છીએ. એમ અહીં માણસને પ્રલોભન આપીને નિત્ય નિયમમાં પરોવી દેવાનો ભાવ છે. કે એ શ્રદ્ધાપૂર્વક નિત્ય નિયમ કર્યા કરે તો અનું કલ્યાણ થાય. એને શાંતિ મળે. એના સમયનો સદુપયોગ થાય. બાકી માણસ તો સમયનો દુરુપયોગ જ કર્યા કરતો હોય છે અને સાથે સાથે પ્રભુએ આપેલા નિરોગી શરીરને પણ ગુમાવી દેતો હોય છે. માટે પ્રલોભનથી પણ એને આકર્ષી લઈને એને કલ્યાણના માર્ગે ચઢાવી દેવો. જ્યાં તે પ્રભુભક્તિ, ભગવદ્સ્મરણ કરી શકે. તમને લાલચ આપવામાં આવે કે તમે આટલું કામ કરજો તો આટલો પગાર આપવામાં આવશે. ફળશ્રુતિ પાછળનો ઉદ્દેશ એ છે કે માણસ પોતાના જીવનમાં ધર્મ તરફ વળવો જોઈએ. સ્વાર્થમાંથી પછી એ આપોઆપ નિઃસ્વાર્થ થઈ જશે. નિત્યનિયમ કરતો હશે પણ ફલશ્રુતિ તરફ લક્ષ નહીં હોય. વિષ્ણુ સહસ્રમાં માહાત્મ્યની કેટલી બધી વાત કરી છે. એ બધા પાછળનો ઉદ્દેશ શું ? સાધકને શરૂઆતમાં પોતાનામાં પરોવવા માટે પ્રલોભન આપી દેવું.

પ્રલોભન હોય એટલે સહજ રીતે કરવાની ઇચ્છા થાય. અરે, નિષ્કામ ભાવ હોય છતાંય પ્રસાદ મળે. દરેક વ્યક્તિ જરૂરિયાત પડે ત્યારે તો ભગવાનને પ્રાર્થના કરે જ છે. હે પ્રભુ, હું આવી રીતે દુઃખી છું, મારી આટલી જરૂર છે ને પ્રાર્થનાથી. ભગવાન પણ સમજે. પરિપૂર્ણ નિસ્પૃહતા તો કોઈની પાસે નથી હોતી માટે જે કંઈ છે એને ભગવદ્ભક્તિ તરફ, જીવનને સાચા માર્ગે લઈ જવા માટે પણ પ્રલોભનો મૂકવા પડે. એ લઈને આગળ ચાલે તો એક સમય એવો આવે કે એના જીવનમાં જે જે ફલશ્રુતિઓ છે એને એ છોડી દે બસ, ભગવાનની ભક્તિ કરવી છે.

શિવમહિમ્નસ્તોત્ર ની અંદર નમો નેદિષ્ઠાય નમઃ સુધી જ પાઠ કરે પછી અટકી જાય. માહાત્મ્યને આપણે શું કરવું છે ? કોઈપણ ધર્મકાર્ય, સેવાકાર્યની પાછળ કોઈ ફલશ્રુતિ આપી હોય તો તે ફલશ્રુતિ એક માત્ર સાધકના પ્રારંભિક જીવન માટે જ છે. પણ એ સાધક જ્યારે સાધનના માર્ગે આગળ વધે ત્યારે ફલશ્રુતિ એના મનમાં ગૌણ બની જતી હોય છે. મારે તો મારો નિત્ય નિમય કરવો છે. માણસને એકવાર એ માર્ગે ચડાવવાની જ આવશ્યકતા હોય છે. બાળકને ઔષધ આપવું હોય તો બીજા કશાકમાં ભેળવીને પણ આપવું પડે. પછી સમજણું થશે ત્યારે સીધી દવા લઈ લેશે, કેમ કે એને સમજાશે કે આ તો લાભપ્રદ છે. આરોગ્યપ્રદ છે.

એમ નિત્યનિયમની અંદર પણ શરૂઆતમાં વ્યક્તિને

થાય કે હું દુઃખી છું, મારે આવશ્યકતા છે માટે આટલો નિત્યનિયમ કરીશ તો મને કંઈક મળશે, મારી આપત્તિ દૂર થશે. તેમાંથી એને ભાવ જાગે અને પછી નિત્યનિયમ કાયમનો બની જાય. પછી એનું ફલશ્રુતિ તરફનું લક્ષ નહીં હોય.

વિષ્ણુસહસ્રનો પાઠ કરશે પણ “નમો સ્વાનનંતાય” નમે સ્વનંતાયો કરીને છોડી દેશે. આગળના પાઠની આપણને શું જરૂર છે? એટલે દરેક સ્તુતિ દરેક ગ્રંથની પાછળ આપેલું મહત્વ પ્રલોભન નથી. પ્રસાદી છે.

પ્રાતઃકાલે સ્તોત્ર મિદં, મત્સમીપે વિશેષતઃ

પઠિત્વા ધનપ્રાપ્નોતિ ધનકામશ્ચ યો નરઃ

એને પુરતું ધન-સામગ્રી મળી ગયું. મારી ઉપર આટલી કૃપા થઈ. આ માર્ગ બહુ સારો છે. શાંતિથી ભજન તો થશે. પણ પછીથી એ લાલચ છૂટી જાય. માત્ર સાધના ઉપાસના જ ભક્તિ બની રહે.

જય મહારાજે તો પોતાના શ્રીમુખે કહ્યું છે મધ્યાહ્ને પઠનાતૂત્ નિત્યં પ્રાપ્નુયાત્ પુત્રસુતમમ્

એને સંસ્કારી સંતાનની પ્રાપ્તિ થશે. એટલે જેને સંતાનની પ્રાપ્તિની ઇચ્છા હોય તે સંતાન પ્રાપ્ત કરી લે. એને થાય કે જય મહારાજે મારી ઉપર કૃપા કરી. ચાલ હવે હું કાયમ વિષ્ણુસહસ્રનો પાઠ કરીશ પ્રસાદ દ્વારા હંમેશને માટે એ

કલ્યાણના માર્ગે જોડાઈ જાય.

જાનકીદાસજી મહારાજ વખતે અમારા બધાની નાની નાની ઉંમર હતી. સવારે વહેલા ઊઠીને આવીએ અને મહારાજ પધારે એટલે કંઈકને કંઈક હાથમાં આપે. નાની ઉંમર એટલે સવારમાં ભૂખ લાગી જ હોય. લાડવો કે માલપૂવો રોજ કંઈને કંઈક આપે. ભલે એ વખતે એ સમજ પ્રમાણે લાલચ હતી કે ભૂખ લાગી છે તો ચાલો મહારાજશ્રી આપે છે તો એમની પાસે જઈએ. પરંતુ હવે? જય મહારાજના બતાવેલા માર્ગે ચાલતાં ચાલતાં બધાં પ્રલોભનો છૂટી ગયાં.

॥ જય મહારાજ ॥

બ્રહ્માર્પણં બ્રહ્મ

ગુરુ મહારાજના સાનિધ્યમાં લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ સૌની ભક્તિને પોષવા માટે સૌને કંઈક આપી રહ્યા છે. સ્તુતિ પૂરી થાય પછી જય મહારાજ પ્રસન્ન થયા છે. પ્રસન્ન થઈને ઉદાર હૃદયથી તેમણે કંઈક માગવાનું કહ્યું, ‘વત્સતાય’ જીવનમાં તને જે અગત્યનું લાગતું હોય તે પસંદ કરી શ્રેષ્ઠ માગી લે. ગુરુ પોતાના શિષ્યને દીકરા તરીકે પણ સંબોધી શકે છે. ‘વરમ્’ શ્રેષ્ઠ કંઈક માગી લે. સામાન્ય નહીં. વરમનો અર્થ છે શ્રેષ્ઠ. મનુષ્યે માગતી વખતે વિચારવાનું છે કે મારે શું જોઈએ છે. આપવાવાળા સમર્થ બેઠા છે, મૂકત મોકળા મનથી કહ્યું કે જે જોઈએ તે માગી લે.

દીકરાની રૂચિ જુદી જુદી હોય, દરેકની અગત્યતા અલગ અલગ હોય. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે પોતાની શ્રેષ્ઠ અગત્યતા વિચારીને કહ્યું કે ‘પ્રભુ, મારા ભગવાન. આપ સામેથી જ ઉદારતાથી આપવા તૈયાર થયા છો તો મારે આપની પાસેથી એક જ વસ્તુ જોઈએ છે. અન્ય કશું જ નહીં.’

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે કલ્પનામાં ના આવે એવું માગી લીધું. સમજણપૂર્વક, ભકિતપૂર્વક માગી લીધું. માત્ર એક જન્મનું નહીં, જન્મોજન્મની ચરણોની ભકિત માગી લીધી. ભૌતિક સાધન માગ્યું હોય તો આટલા જન્મ પૂરતું જ ચાલે, એથી વધારે તો ચાલવાનું છે નહીં. સંપત્તિ માગી હોત કે સંપત્તિ આપજો જે ભવોભવ ચાલી રહે. તો એ તો અહીં જ મૂકીને જવાનું છે. પણ ભવોભવની ભકિત માગી, સ્થૂલ, ભૌતિક સાથે નહીં આવે. અહીં ભવે ભવે ભકિત માગી તો એ જે સંસ્કારો છે એ માણસની ચેતના આત્માની સાથે જતા હોય છે. જ્યાં જ્યાં જન્મ થાય ત્યાં ત્યાં એ સંસ્કારો પુનઃજાગ્રત થાય. ભગવાને ગીતામાં પણ વાત કરી છે કે અંત સમયે જે જે તમારા મનમાં હોય, યાદશક્તિમાં હોય એ બીજા જન્મમાં સામે આવીને ઊભુ રહે.

यंयंवापिस्मरन्भावं, त्यजत्यन्तेकलेवरम्

અંતકાળે જે સ્મૃતિમાં હશે તે આગળના જન્મમાં પ્રાપ્ત કરતો જ રહે છે. એ પ્રમાણે એના સંસ્કાર બનતા હોય છે, પ્રારબ્ધ બનતું હોય છે.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે ગુરૂ ભગવાન પાસે ભવોભવની ભકિત માગી. મારે બીજી કોઈ સેવા નથી જોઈતી. શ્રીજી સેવા બીજા બધાને વહેંચજો. ચરણની ભકિત મને આપી દેજો. સેવાનાં સંસ્કાર ક્યારેય ભૂંસાય નહીં.

ભગવતભક્તિના સંસ્કાર દૃઢ બન્યા રહે અને મારા આત્માની સાથે જન્મોજન્મ એ ક્યારેય વિસરાય નહીં એવી ઊંચી ભક્તિ, સેવા માગી લીધી કે કદી ક્યારેય કશું માગાવનું જ ના રહે.

ભગવદ્ ચરણોનું સાનિધ્ય રહે એટલે સદાયની નિર્ભયતા. કોઈપણ જાતની બીક રહે જ નહીં. જય મહારાજ સદાય ચરણોમાં સાચવ્યા કરે. જય મહારાજના શરણે પહોંચી ગયા એટલે શરણે આવેલાને તો એ પાળવાના જ છે. જેને શરણું મળ્યું એનો ઉદ્ધાર થઈ ગયો. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે પોતાના જીવનનું શ્રેષ્ઠમાં શ્રેષ્ઠ માગી લીધું. હવે એથી વિશેષ તો કશું છે જ નહીં.

‘ભક્તિતર્ભવિષ્યતિ’ મારી ભવેભવની ભક્તિ તને આપી ઉપરાંત બીજું પણ લે. ‘મયા તે કથિતો યોગઃ સોઽપિ તત્ત્વયિ ભવિષ્યતિ’ મારા દ્વારા કહેવાયેલી જે યોગવિદ્યા છે એ પણ તને ફળશે. ઉદારતાથી આપવા બેઠા છે. સામે પાત્રતા પણ હોવી જોઈએ. લોકવ્યવહારમાં કોઈક આવ્યો હોય કે મહારાજ આપજો. પણ એ પીધેલા હોય, જુગારિયા, દુરાચારી હોય એને એક વખત થોડું આપો, તો બીજીવાર માગે તો કોઈ આપે ખરું? એને ન મળે પણ અહીં તો સામે સુપાત્ર છે.

દેશેકાલેચ પાત્રેચ તદાનમ્ સાત્ત્વિકમ્ સ્મૃતમ્

ભગવાને ગીતાનાં ૧૭માં અધ્યાયમાં કહ્યું. દેશકાળ અને સુપાત્રને આપેલું હોય તેને શ્રેષ્ઠ દાન કહ્યું. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને ભક્તિ આપી કેટલું સરસ માગી લીધું. જવાબમાં જય મહારાજે પણ તથાસ્તુ કહ્યું. વરદાન માગ્યા પછી એને તથાસ્તુ કહી દે એટલે કે ‘ભલે... એ પ્રમાણે થાય’ તથા અસ્તુ. તેં માગ્યું, તેં વિચાર્યું એ પ્રમાણે જ થાય. તમે કહો કે મહારાજ આશીર્વાદ આપો, પણ તમે શેનો આશીર્વાદ માગ્યો એની તો જાણકારી નથી પણ આશીર્વાદ માગ્યા અને તથાસ્તુ કહ્યું એટલે ભલે, તમે જે વિચાર્યું છે એ પ્રમાણે થાય. તમે તમારા મનથી જે માગ્યું છે એ થાવ. આપણે ત્યાં સનાતન ધર્મની અંદર ત્રિકાલ સંધ્યા કહી છે એ રીતે અહીં.

પ્રાતઃકાલે સ્તોત્રમદં મત્સમીપે વિશેષતઃ

પ્રાતઃકાળમાં સવારમાં એથીય આગળ બ્રહ્મ મૂર્તિમાં જે કોઈ આ સ્તુતિ-સ્તોત્રનો શ્રદ્ધાપૂર્વક નિયમિત પાઠ કરશે, જય મહારાજ એને સંપત્તિ આપશે, ધન આપશે.

સંતરામ મહારાજ બોલ્યા, મારા સાનિધ્યમાં વિશેષરૂપે શાંતિથી, એકાગ્રતાથી, ઉતાવળ કર્યા સિવાય સમજણપૂર્વક પાઠ કરશે એને હું ધન, સંપત્તિ આપીશ. એની સંપત્તિ વિશેની જે જે ઇચ્છાઓ હશે તે હું પૂરી કરીશ. જય મહારાજે એક કરન્સી આપી દીધી.

મધ્યાહ્ને પઠનાત્....આપણે ત્યાં ત્રણ સંધ્યા-સવારની, બપોરની અને સાંજની થાય છે. કારણ મનુષ્ય પોતાના જીવનમાં આખા દિવસ દરમ્યાન ભગવાનને ભૂલે નહીં. ત્રિકાલ સંધ્યાનો આદેશ આપણી ત્રિકાલ પરંપરાનો છે. ત્રિકાલ સંધ્યા કેવી રીતે કરશો?

સ્તોત્રનો પાઠ કરશો તો પણ સારું છે, સમય મળે એ પ્રમાણે કરો, સવારે ઊઠીને નાહી ધોઈને કરો. બપોરે સમય ના મળે તો થાળી પીરસાય ત્યાં સુધીમાં સ્તોત્રનો પાઠ કરો. પછી જમવાની શરૂઆત કરો. એટલું યાદ રાખજો કે જે અન્ન જમીએ છીએ. થાળીમાં પીરસાયું છે એમાં મંત્ર અભિવ્યક્ત કર્યા પછીથી એની અંદરના ભાવો બદલાઈ જાય છે. જે મંત્ર બોલીએ એના સ્પંદનો () ખોરાક ઉપર અસર કરતાં હોય છે. મંત્ર અભિવ્યક્ત કર્યા પછી જમશો એટલે ખોરાકની અંદર જે કંઈ દોષો હશે એનું નિવારણ થશે.

આમ મધ્યાહ્ન સમયે ભોજન સમયે પાઠ કરવો, એ ભોજન કરીશું તો આપણા અંતઃકરણમાં મંત્ર જાપની શુદ્ધિ હશે. જય મહારાજ બિરાજેલા હશે. મંત્રના ઉચ્ચારથી અન્ન પવિત્ર થઈ જશે. સંતો જમવા બેસે માટે ગીતાના ૧૫માં અધ્યાયનો આખો પાઠ કરશે.

બ્રહ્માર્પણં બ્રહ્મ હવિર્બ્રહ્માગ્નૌ બ્રહ્મણા હુતમ્,

બ્રહ્મૈવ તેન ગંતવ્યં બ્રહ્મકર્મસમાધિના.
 અહં વૈશ્વારો ભૂત્વા પ્રાણિનાં દેહમાશ્રિતઃ,
 પ્રાણાપાનસમાયુક્તઃ પચામ્યન્નં ચતુર્વિધમ્.
 ઐં સહનાવવતુ સહનૌ ભુનક્તુ સહવીર્યં કરવા વહૈ,
 તેજસ્વીના વધીતમસ્તુ મા વિદ્વિષા વહૈ

જઠરમાં બેઠેલો અગ્નિ, અન્નને પચાવનાર પણ ભગવાન પોતે જ છે. એટલે અન્નને પચાવવા માટે પણ ભગવદ્શક્તિની આવશ્યકતા છે. માટે મંત્રો બોલીને પણ છેવટે અન્નપૂર્ણાને યાદ કરીએ કે અન્નપૂર્ણામાં આપ બિરાજો છો.

અન્નપૂર્ણે સદા પૂર્ણે, શંકરપ્રાણ વલ્લભે

ભિક્ષામ દેહિ મ પાર્વતીમ્

મા પાર્વતીજી, આપ અમને ભિક્ષા આપો. એ રીતે યાચના કરી. અન્નપૂર્ણા માએ ભિક્ષા આપી અને એ ભિક્ષા અન્નપૂર્ણા મા જાતે પીરસે. અમે એ જમીએ તો સાત્ત્વિકતા આવે, ખૂબ સારા સંસ્કાર મળે, જીવન શાંતિ પૂર્ણ હશે, સદાચારી હશે, આમ મંત્ર અભિવ્યક્ત અન્ન લેવાથી માણસ સાત્ત્વિક જીવન જીવી શકે છે.

પહેલાં ત્રિકાળ સંધ્યા બધાયને હતી. બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય

બધાય સંધ્યા કરતા. શિખા રાખે, જનોઈ હોય, તિલક પણ હોય, સુથારો, સોનીઓમાં આજે પણ જનોઈ છે એ બધા સંધ્યા કર્મના અધિકારી છે. પણ ધીરે ધીરે બધું છૂટતું ગયું. હવે છેલ્લે બ્રાહ્મણો પાસે છે. બ્રાહ્મણો કેટલું રાખે છે તે જોવાનું છે.

મધ્યાહ્ન સંધ્યા એટલે ઘેર જાય, સ્નાન કરે, ધોતિયું પહેરે ને પછી સંધ્યા કરીને જમે.

મધ્યાહ્ને પઠનાત્ નિત્યં પ્રાપ્નુયાત્ પુત્રમુત્તમં, એને સારામાં સારા સંસ્કાર આપું છું. અન્ન એવું મન એવી જ ઉર્જાઓ હશે. મા-બાપના સંસ્કાર સારા હશે તો એ સંતતિમાં ઉતરવાના છે. માટે શ્રેષ્ઠ સંતતિ પ્રાપ્ત કરવા માટે કહ્યું, ઉત્તમમાં ઉત્તમ સંતાનની પ્રાપ્તિ થાય છે. આપણે બાળકોના માતાપિતા થઈને બાળકોને માટે ફરિયાદ કરવા બેસીએ છીએ. હવે માબાપ તરીકે એના દોષ પણ આપણે અને ફરિયાદી પણ આપણે છીએ. હવે કેસ કેમનો ચલાવવો? માટે જય મહારાજની આજ્ઞા છે.

મધ્યાહ્ને.....થાળી પીરસાય ત્યાં સુધીમાં પાટલા પર કે ખુરશીમાં બેઠા બેઠા પાઠ કરી લો પછી ભોજનનો આરંભ કરો પછી જુઓ... એનો પ્રતિસાદ મળશે અને જીવનની અંદર સંતોષ અનુભવાશે. ઉત્તમમાં ઉત્તમ સંસ્કારી વારસો તમને મળે. જય મહારાજ કેટલા ઉદાર છે!

પ્રાતકાલમાં ઊઠીને સાત્વિકતાથી દિવસનો આરંભ કરીએ તો અનીતિનું ધન ન આવે. કોઈનું ખોટું કરવાની ઇચ્છા નહીં. થાય. મધ્યાહનમાં પણ એક ગૃહસ્થ તરીકે જે મેળવવા જેવું છે તે પોતાનો વંશ, સંતતિ, સારામાં સારી મળે.

બધાને સંપત્તિ જોઈએ છે પણ સંતતિનો વિચાર નથી આવતો. સંપત્તિ મળે એને સાચવવા document fix એની તિજોરી, ચાવી બધું રાખીએ, પણ સંતતિ સંસ્કારી મળે એના તરફ કોઈ કાળજી નથી. સંતતિ મળી ગયા પછી આપણે એના સંસ્કાર માટે બિલકુલ બેજવાદાર થઈ જઈએ છીએ. સંતાન પ્રાપ્ત થયા પછી એના તરફ ઉપેક્ષા-અવજ્ઞા હોય છે કે, હવે ક્યાં જવાના છે? પણ કેવા સંસ્કાર લઈને આવે છે, કેવા દુરાચાર શીખીને આવે છે એના તરફ લક્ષ્ય કર્યું? સંપત્તિની fix મુકશે કે વ્યાજ આવશે, ઓછું કેમ આવ્યું? એ બધી ફિક્કર કરશો પણ સંતતિ માટે ફિક્કર નહીં કરો.

પણ એ કરવી પડશે. જેમ પૈસો સુખ અને આનંદ આપે છે એમ સંતતિ પણ સુખ-સગવડ અને શાંતિ આપે એના માટે કાળજી લેવી પડશે, દરકાર રાખવી પડશે. જો માતા-પિતા તરીકે બેદરકાર રહ્યા તો તમારે જે વેઠવાનું આવશે. પછી જોયું? અમારું કોણ? ઘર બહાર કાઢી મૂક્યા, અપમાન થતા હોય, જરૂરિયાત પૂરી થતી ના હોય એના અપરાધી કોણ? છોકરા? ના. જેને સમજાય તેને જ ખબર પડે કે તમારા અપરાધની સજા તમે

ભોગવો છો. કેમ કે સંતતિને તમે સાચવી શક્યા નથી.

જય મહારાજ પોતાના શ્રીમુખથી કહે છે કે જો મધ્યાહ્નની અંદર ભગવદ્સ્મરણ કરીને ભોજન કરશો તો સારી સંતતિ પ્રાપ્ત થશે.

આ પ્રમાણે ત્રિકાલ સંધ્યાની જય મહારાજની આજ્ઞા છે.

જય મહારાજની સારી-સાચી પરંપરા સાચવવી હોય તો બધા જ સંતોએ પણ મધ્યાહ્ન સંધ્યારૂપે સ્તુતિ-સ્તોત્રના નિયમિત પાઠ કરવાથી સારી શિષ્ય-ભક્ત પરંપરા પ્રાપ્ત થશે કે જેના વડે સેવકો-સંતોની પેઢીઓની પેઢીઓ સુધી સચવાઈ-જળવાઈ રહે. ભૂતકાળની સંત પરંપરાથી આજે સ્થાન-તીર્થ-મંદિરો સચવાઈ રહ્યાં છે એવાં ને એવાં પેઢીઓ દરમ્યાન સચવાતાં રહે. ભવિષ્યમાં અનેક સંત-ભક્તનો ઉદ્ધાર થાય. સૌનું પ્રાણી-મનુષ્યમાત્રનું શુભ થાય કલ્યાણ થાય.

સંત-સંતતીની માગેલી ભક્તિ પણ ઉગવાની જ છે, જે વાવેલું આપણા સદ્ગુરુજનોનું આપણને મળ્યું છે તે આપણે મેળવેલું આગળ પહોંચતું કરવાનું આપણું ઉત્તરદાયીત્વ નીભાવીએ, આપણું કર્તવ્ય આપણે પુરું કરીએ.

(૧) આવી અપેક્ષા જય મહારાજને પણ રુડી લાગશે, મેળવ્યાનો આપણને પુરેપુરો સંતોષ થશે. અંત સમયે આંખ બંધ થતાં જીવન જીવ્યાનો અને કૃતકૃત્યતાનો અનુભવ સાથે

લેતા જવાનો લાવ્હો મળશે.

(૨) નદીનો પ્રવાહ વર્ષોને યુગો સુધી વહયા કરે નદી ક્યારેય તુટે નહિ-સુકાય નહી, પ્રવાહની પવિત્રતા ગંગાજળની જેમ યુગો સુધી બની રહે, જય મહારાજના આ પવિત્ર તીર્થ સંભાળ સમાધિસ્ય જય મહારાજ તો છે જ. વર્તમાન પ્રવર્તક તરીકે આપણે સૌ પ્રાર્થના-સ્તુતિને દરરોજ મધ્યાન્હ સમયે નિત્યનિયમની જેમ શ્રદ્ધાપૂર્વક જાળવી રાખીશું. જય મહારાજ આપણું કલ્યાણ કરશે. મુક્તિનો આનંદ આપશે. મધ્યાન્હે પાઠ કરનાર ગૃહસ્થીઓને શુદ્ધ-સંસ્કારી સંતાનો પ્રાપ્ત થશે અને સંતોને પરંપરાના સંયમી-સદાચારી સંત શિષ્યો મળશે.

॥ જય મહારાજ ॥

બડે હી ઉદાર હૈ

ભક્તિર્ભવિષ્યતિ તાતદુર્લભા ચાન્ય દેહિનામ,

મયા તે કથિતો યોગ સોપિ ત્વયિ ભવિષ્યતિ.

મહાપુરુષો કેવા ઉદાર હોય છે. તમને જીવનની જરૂરિયાતની કિંમતીમાં કિમતી વસ્તુ એમ ને એમ આપે.

‘બડે હી ઉદાર હૈ.’ જય મહારાજ ખૂબ ઉદાર છે. આપણે પ્રાર્થના કરતા હોઈએ છીએ. કદાચ પોપટની માફક પ્રાર્થના કરતા હોઈશું પણ એનો અનુભવ તો કરો?

આ તો ઘણા સમય પહેલાંની સાંભળેલી વાત છે પણ અત્યારે અનુભવ કરીએ છીએ. ‘દિનબંધું તમે દયા કરીને...’ પ્રાર્થના કરીએ ને વરસાદ આવે. જે વિજ્ઞાન ના કરી શકે એ પ્રાર્થનાએ કર્યું. ૧૦ દિવસ પ્રાર્થના કરીને જય મહારાજે આટલો બધો વરસાદ આપ્યો. નહીં તો જીવ તાળવે બંધાયો હોય કે મોંઘવારીનું શું થશે? કોઈ વેપારી આપણને છોડવાનો નથી. સરકાર આપણને બચાવવાની નથી. પણ ભગવાને દયા

કરીને પ્રાર્થના સાંભળી.

‘બડે હી ઉદાર હૈ.’ યત્તેમનસિ વર્તતે, અત્યારે તમારા મનમાં જે હોય તે માગી લો. હવે આવું આપનાર કોણ મળે? આવી ઉદાર વિભૂતિઓ હોય એ જ આપી શકે.

પ્રાર્થનામાં કેટલું બળ છે. બે દિવસ વરસ્યો. એની આપણને સમજણ ન પડે પણ ખેડૂતોને થાય કે આ તો જાણે સોનું વરસ્યું. એમને તો ૧૨ મહિનાના રોટલા-કમાણી બધું આમાંથી જ મળવાનું. એમના માટે તો જાણે પૈસાનો વરસાદ થયો. કેવી ઉદારતા! તમે માત્ર પ્રાર્થના કરી અને આવો મોંઘો વરસાદ આવ્યો.

પ્રાર્થનાના શબ્દોની અંદર જ ભગવાન છે. જે બધાએ ભાવથી પોતપોતાના આરાધ્યને વરસાદ માટે પ્રાર્થના કરી અને એ પ્રાર્થના સાંભળી વરસાદ આવ્યો. પણ આપણામાં અકકલ છે જ નહીં કે ભગવાન આપણી પ્રાર્થના સાંભળે છે ને એનો જવાબ પણ આપે છે. આપણા મગજમાં એ બેસતું જ નથી. પ્રાર્થના થકીથી વરસાદ આવ્યો. રોજ સવારે પ્રાર્થના કરીએ ‘નિકામે નિકામે પરજન્યોઃ વર્ષતુ.’ બાપજી જ્યારે જ્યારે જોઈએ ત્યારે વરસાદ પાડજો. અમને વરસાદ મળે. આ પ્રાર્થના છે. આપણા જીવનની અંદર આપણે ક્યારેક આકસ્મિક, આપત્તિકાળની પ્રાર્થનાઓ કરીએ છીએ. પણ આખા જીવનને સંભાળવવા દૈનિક પ્રાર્થના કેવી હોવી જોઈએ? જેને નિત્ય

નિયમ કહીએ છીએ. જેમ દિવસમાં ૨-૩ વાર જમવા જોઈએ છે કે આ બધા વગર ચાલે નહીં. એમ ભગવદ્સ્મરણનો આ આહાર પણ આત્માને મળવો જોઈએ.’

ઉપનિષદ્ અને વેદોના ઋષિઓએ કહ્યું ‘અયં આત્મા બલહિ નેન ન લભ્યતે નિતમ’ શકિતહીન, માયકાંગલાઓને આત્મા મળતો જ નથી. ‘બલહિ નેન ન લભ્યતે’ જેનામાં શકિત છે એણે આત્મદર્શન, ભગવત્દર્શન કરવું જ પડશે, નિત્ય નિયમથી આત્મપોષણ મળશે. રોજ સવારે ઊઠીને નાહી ધોઈને જે કંઈ સમય મળે એમાં ભગવાનનું સ્મરણ કરો, જપ કરો, ધ્યાન કરો, સેવા-પૂજા કરો. પણ કંઈક કરો. ભગવાનને નૈવૈદ્ય ચડાવજો કે પ્રભુ હું આજના દિવસના ૨૪ કલાક તમને સોંપું છું. આપના ચરણે ધરી દીધા.

ઠાકોરજીને ઘરેલું નૈવૈદ્ય એ થોડો ખાઈ જાય છે! એ તો આપણે જ પ્રસાદ કરીને વહેંચી લઈએ છીએ. એમ દિવસના ૨૪ કલાક પ્રભુના ચરણમાં મૂકી દો, પછી તમે જે ૧૦-૧૫-૨૦ મિનિટ ભગવાન પાસે પૂજા કરી ત્યાર પછીથી વધેલો જે કંઈ સમય હશે એ તમને પાછો આપ્યો. પ્રભુએ નિત્ય નિયમનો ૨૦-૨૫ મિનિટનો સમય લીધો, બાકીના ૨૩-૪૦ મિનિટ તમને પ્રસાદમાં આપ્યા. પછી તમારે વિચારવાનું કે ભગવાનનો પ્રસાદ તો પવિત્ર હોય, સારા કામમાં વાપરવાનો હોય, મળેલા સમયનો દુરુપયોગ ન થાય. દુરાચાર ન થાય. પ્રસાદનો

આદરભાવ કદાચ જેમ પ્રસાદનો કણ પણ નીચે પડ્યો હોય તો ઉઠાવી લઈએ છીએ તો પછીથી આપણા જીવનના સમયને રોળી કેમ નંખાય?

ખૂબ ઉદાર છે. નિત્ય નિયમ ને પ્રાર્થના કરો છો ને! એ એ આપે છે. એમના જીવનની હજારો વર્ષોની તપશ્ચર્યા પછીની જે ઉપલબ્ધિઓ છે એમાંથી તમને આપે છે કે લઈ જાઓ. આપણે તો માત્ર પ્રાર્થના જ કરીએ છીએ. બીજું કંઈ નથી કરતા. કંઈ નથી આપતા. પણ એમના તપસ્વી જીવનમાં જે કંઈ ઉપલબ્ધ થયું એમાંથી તમને આપે છે.

ઈતિ વાક્યમ્ ગુરોઃશ્રુત્વા ગુરુએ કહ્યું, લક્ષ્મણ, કંઈક માગી લે. એક બાપ જેમ વાત્સલ્યથી કહે કે તારે શું જોઈએ છે! લઈ લે. એમ ગુરુ શિષ્યને કહે કે માગી લે.

લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે વિવેક અને પ્રાર્થનાથી કહ્યું, 'યદિ પ્રસન્નો યોગીશ.' વ્યવહારુ કહેવાય. આ જ જોઈએ છે એમ નહીં. ઝાપટ મારી લઈ લો એમાં આપણી શ્રદ્ધા, ભક્તિની કિંમત અંકાઈ જાય. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે વિવેકપૂર્ણ વ્યવહારથી કહ્યું, બાપજી રાજી છોને? કોઈપણ વ્યક્તિ જોડે કંઈ લેવા જઈએ તો પહેલાં કેમ છો? મજામાં તો છો ને? પછી કંઈક આટલી મારી વાત છે એમ કહેવાય, તો એ પણ કહે કે કંઈ વાંધો નહીં. સાહજિકતા થઈ જાય. પણ જઈને તરત કહીએ કે આટલું આપો ને, ક્યારે આપો છો? તો જોઈશું,

વિચારીશું એમ કહી દે, એમાં અવિવેક કહેવાય. જો વ્યવહારમાં અવિવેક થાય તો સામેવાળો માણસ નારાજ થાય. ભગવાનની સામે અવિવેક થાય તો ભગવાન ખોટું તો ન લગાડે પણ આપણી પાત્રતાની કિંમત થઈ જાય. કૃપાપાત્રતા હોય તો ગુમાવી બેસીએ.

માટે લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે હાથ જોડીને કહ્યું, અગર આપની આપવાની ઈચ્છા છે, મને ઘણું સરસ આપવા માગો છો ને! ‘મનસિ વર્તતે’ કહ્યું, શ્રેષ્ઠ આપવાનું કહ્યું. અહીં બે વાત છે. મન ઈચ્છિત આપવાનું અને શ્રેષ્ઠમાં શ્રેષ્ઠ આપવાનું કહ્યું.

આપના ચરણોની ભકિત મને હંમેશને માટે- જન્મોજન્મને માટે આપી દો. આ મારું શ્રેષ્ઠ, મારા મનનું ઈચ્છેલું છે. બીજું કંઈ નથી. ત્યાગી, સમર્પિત સાધુને બીજું જોઈએ શું? માણસની અહીં કિંમત થતી હોય છે. કેટલા નિખાલસ છે કે માત્ર ભકિત માગી છે.

તમે જુઓ. જેણે જેણે ભાગવતમાં, ઉપનિષદ્માં માગ્યું છે શું? આપની કૃપા, આપનો પ્રેમ, આપની ભકિત મળે. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે પણ એ જ પ્રમાણે માગ્યું. કોઈ સ્વાર્થ નહીં માત્ર અકિંચનતા. પ્રસન્નતાથી આપ આપવા માટે તૈયાર થયા છો તો આટલું જ આપો. દાસ્યભકિત, આપનો દાસ છું. ‘મોટપણું ન ઈચ્છે એવા દાસક્યાંથી મળે?’

સમદૃષ્ટિને શીતળ સ્વભાવ સેવા મળે એટલે કોઈની જોડે

ઊંચે અવાજે વાત ન કરાય. સેવાની ભાવના મનમાં જેટલી દૃઢ થતી જાય એટલો સ્વભાવ શાંત ને શીતળ થવો જોઈએ. સૌમ્યતા આવે, નિર્મળતા આવે. શું આજ્ઞા છે? શું સેવા છે? અહીં સંતો આવે છે એટલે મહારાજજી, આપની શી સેવા કરીએ? તો કહે કે ‘આરામ કરીએ, ભોજન કરીએ, ભજન કરીએ. હો જાયેગા.’ જેને વિનય નમ્રતા કહેવાય.

આટલે દૂરથી માણસ સંતરામ મહારાજના નામમાં કોઈ આશા, વિશ્વાસ લઈને આવ્યો હોય કે મારી આ બિમારી છે તો ત્યાં જઈશ અને આવકાર મળે, પ્રેમ મળે તો થાય કે ઈતના બડા ધામ હૈ.. એસી સુવિધા હૈ, પોતાને આનંદ થાય પણ હોસ્પિટલમાં ગરીબ માણસ આવે અને કર્મચારી એને તરછોડી નાખે તો જય મહારાજનું આખું મિશન ડાઘવાળું બની જાય. કે તમને પગાર આપે છે, પોષે છે. જય મહારાજનું સેવાનું આ મિશન છે. જે જય મહારાજના નામથી આટલા દૂરથી લોકો આવે છે અને તમારું આ વર્તન? તમે જય મહારાજના નામ અને ધામ પર કલંક લગાડો છો. તમને તો પગાર મળી ગયો આવેલો માણસ તો જય મહારાજના નામથી આવ્યો છે. પોતાને સેવા મળવાની છે એ લક્ષ્ય લઈને આવ્યો છે. એના પ્રત્યે આપણું વર્તન એવું સહેજે ના હોવું જોઈએ કે એને પોતાને સંકોચ થાય. આવો... બેસો... આ લો. અહીંયા ચાલો, આદરથી કે તમને સારું થઈ જશે. એવા પ્રેમના શબ્દો મળે. સદ્ગુરુ તો આપનાર છે.

ભીખારી સારી દુનિયા, દાતા એક રામ. ભગવાન આપવાવાળો છે. આપણે તો નિમિત્ત છીએ. જય મહારાજનું જ છે. ચાલો સેવા કરવા જઈએ. પીરસવાનું જ છે. અન્ન મહારાજનું છે, જમનારો કોઈક છે. તો પીરસવાની સેવામાં સૌમ્યતા શીતળતા હોવી જોઈએ. જય મહારાજની શોભા છે. જય મહારાજની સાથે જોડાયા છીએ તો આપણી પણ શોભા છે. તમે મંદિરના કાર્યકાર છો, સેવક છો, તમે બહુ સારું કામ કર્યું. તમે ભાગ્યશાળી છો, આવો પ્રતિભાવ આપોઆપ સામેથી મળશે.

આવનાર વ્યક્તિની સામેનું આપણું વર્તન વ્યવહાર એવો હોવો જોઈએ કે જય મહારાજ તો આટલું બધું આપે છે હું તો શું સેવા કરી શકવાનો હતો? મારે તો પીરસવાનું જ છે ને! છતાંય પુણ્ય મળવાનું છે.

મનુભાઈ કરીને રસોઈયા હતા. બહુ નાની ઉંમરમાં હાર્ટએટેકમાં ગુજરી ગયા પણ શું સૌમ્ય સ્વભાવનો માણસ! અડધી રાત્રે કોઈ આવે ને જમાડવાનું હોય તો... હા, હા, ચાલોને! એમાં શું વાંધો છે? મહારાજનું ખર્ચાય છે મને તો પુણ્ય જ મળવાનું છે ને! સહેજે મોટપણું નહીં કે હું તો મંદિરનો રસોઈયો છું ને! નિખાલસ સેવાનો ભાવ.

આ ભાવ હોય તો મહાપુરૂષો-ભગવાન સ્વયં આપણી પ્રાર્થનાનો સ્વીકાર કરે. ભગવદ્ કૃપા તો ઉદારતાથી જ થતી

હોય છે પણ એને અનુભવવાની આપણામાં દૃષ્ટિ હોવી જોઈએ. આપણે જડવત પાપેટવત્ પ્રાર્થનાઓ કરીએ છીએ. થઈ ગઈ પ્રાર્થના ચાલો. પછી એ પ્રાર્થના દ્વારા આપણને પરિણામ મળ્યું તો એના પ્રત્યે આપણે બિલકુલ ગાફેલ રહીએ છીએ અને પછી એમ કહીએ કે ભગવાનનાં દર્શન તો થતાં નથી. ભગવાન આપણી પ્રાર્થના તો સાંભળતા નથી. પણ એ તરફની આપણી જાગૃતિ નથી. પ્રત્યક્ષ દાખલો છે. ૧૦ દિવસ પ્રાર્થના કરી અને વરસાદ આવ્યો.

‘આવા મેઘરૂપી મહારાજ, પલ ન વિસરીએ રે’

~~શ્રી સંતરામ સૌરાષ્ટ્રીય મહારાજ~~ ૧૩૫
મહારાજ સ્વયં મેઘરાજ સ્વરૂપે જ છે. સાક્ષાત્કાર કરતાં આવડતો નથી. દૃષ્ટિ હોવી જોઈએ. ભગવાનને પ્રાર્થના કરવાની અને પ્રાર્થના કર્યા પછીથી અનુભવવાની.

જય મહારાજની ઉદારતાનું દર્શન આપણા હૃદયમાં થવું જોઈએ. અનુભવાવું જોઈએ. ભગવાન ચાર હાથવાળો થઈને સામે આવીને ઉભો રહેતો નથી. નહીં તો કહીશું કે કોઈ બહુરૂપી જેવો લાગે છે. ભગવાન શેનો? આપણે જ પહેલાં તો એનો સ્વીકાર ના કરીએ. ભગવાનને ઓળખવો મુશ્કેલ છે. ભગવાનની કૃપા અને પ્રાર્થનામાં જ એનો સાક્ષાત્કાર રહેલો છે.

યાગજ્ઞાનં ભવિષ્યતિ

જેમના સાનિધ્યમાં પ્રાણ છૂટે એ જ પરમેશ્વર છે. એ જ મહાપુરુષ છે. પરમાત્માના સાનિધ્યથી જ પાપ છૂટતાં હોય છે. મહાપુરુષો જીવન જીવવા માટે જે કંઈ પ્રેરણા આપે એના દ્વારા માણસનું મન નિર્મળ થાય અને પાપ છૂટે.

જય મહારાજે પોતાના શ્રીમુખે કહ્યું કે જે કોઈ આ સ્તુતિનો નિત્ય નિયમ કરશે, પઠન કરશે ભલે જુદા જુદા સમયે કરે. કદાચ એને અનુકૂળ ન આવતો હોય માટે જય મહારાજે ચાર સમય બતાવ્યા છે. જેમ સંધ્યા ભજન કરીએ છીએ એમ જય મહારાજ બાધા આપે છે અને કહે કે રોજ બપોરે આ સંતરામ સ્તોત્રનો પાઠ કરજો, મહારાજ તમારી ઉપર કૃપા કરશે.

આપણે ઉત્તમ સંતાનની પ્રાપ્તિ થાય એ માટે નિત્ય બપોરે પાઠ કરીએ. આપણે પણ જય મહારાજની સંતતિ બાળકો જ છીએ. આપણે પણ મધ્યાહ્નના નિત્ય નિયમથી

જય મહારાજના ઉત્તમ સંતાન બની શકીએ. જય મહારાજ પિતા છે.

સાંચકાલે તુ યઃ સ્તોત્રં પઠેત્ ભક્તિપરાયણ! ભક્તિ પરાયણ થઈને સાંજે પણ સાનિધ્યમાં પાઠ કરો. આમ બધા સમયની અંદર દિવસમાં ૩-૪ વખત સ્મરણ કરવાનું કહ્યું એટલે અનુસંધાન થાય. પાપબુદ્ધિ ઓછી થાય. ભગવદ્ સ્મરણમાં પાપ છૂટે. કોઈ પણ ગ્રંથ, સ્તુતિનો જે મહિમા ગાવામાં આવે છે એની પાછળનો આશય એ જ છે કે એને કંઈક સારું પ્રાપ્ત થાય, નિત્ય સત્સંગનું સાનિધ્ય એને પોતાને મળ્યા કરે.

યશઃ કીર્તિ ચ વિપુલાં પ્રાપ્નોત્યત્ર ન સંશયઃ જરાય સંશય ન રાખશો, સિદ્ધ મહાપુરૂષના શ્રીમુખનું વચન છે. પ્રાતઃ કાલે પાઠ કરો તો આ ફળ મળશે, મધ્યાહનપાઠ કરો તો આ ફળ મળશે અને સાંચકાળ પાઠ કરશો ત્યારે પણ મળશે. જરાય સંશય રાખશો નહીં. ઘણાને નિત્ય નિયમ આપવામાં આવે તો કહે. મહારાજ એક માળા કરીએ તો ચાલશે? એના વતીનું હું કરું? આવી બધી શંકા નહીં રાખવાની.

ચાદર ઓઢિકે, શંકા મત કરિયો. તમને આપીએ તો શંકા ન કરશો. લઈ લો. જય મહારાજનું વચન છે. વારંવાર ભગવદ્સ્મરણ કરતાં કુટેવો, કુવિચારો પર બ્રેક વાગી જશે કે આ ન થાય. અત્યારે આનો સમય છે, આ કરવાનું છે. એવા

ભાવો સહિત સૌને જીવનમાં કંઈક સાધન મળે જેનાથી જીવવાનો સંતોષ થાય.

નિશીથે પઠનાત્ સાધો. રાત્રિ નિશિત કાલમાં સાધુ સંતો એનો નિત્ય શ્રદ્ધાપૂર્વક પાઠ કરશે તો ‘યોગજ્ઞાનં ભવિષ્યતિ’ યોગજ્ઞાન પ્રાપ્ત થશે. યોગજ્ઞાન એટલે માત્ર આસન પ્રાણાયામ કરવાનું એમ નહીં. આત્માનું સંધાનનો પણ યોગ થાય. બે છૂટા પોલા હોય એને વિયોગ કહેવાય એમ ભેગા મળે એને યોગ કહેવાય. લગ્નનો પણ યોગ હોય. એમ ઉપાસનાની અંદર ભગવદ્ યોગ હોય. એટલે ભગવદ્ ભક્તિ પ્રાપ્ત થાય. ભગવદ્ પ્રાપ્તિ એટલે જેમ પ્રાર્થના કરી ને વરસાદ આવ્યો એ પણ ભગવાનનો સાક્ષાત્કાર જ છે. ભગવાન આપણી પ્રાર્થનાને સ્વીકારી, આપણી જે કોઈ આવશ્યકતા હોય તેના સ્વરૂપે આવીને ઊભા રહી જાય છે. એ જ સાક્ષાત્કાર અને એ જ શ્રદ્ધાની વૃદ્ધિ કરનાર શક્તિ છે.

રાત્રિનો આદેશ સાધુ સંતો માટે આપ્યો. દિવસનો ત્રણ પ્રહરનો, ત્રિકાલ સંધ્યાનો આદેશ સાધક, સેવકો માટે આપ્યો. રાત્રિના ૧૦ થી ૧૨-૩૦ સુધીનો સમય નિશિત કાળ કહેવામાં આવે છે. અહીં સાધુ સંતોને કહ્યું કે નિત્ય ભાવપૂર્વક આસન બિછાવીને શાંતિથી શ્રદ્ધાપૂર્વક પાઠ કરવો. જય મહારાજ કયાંક તો અંતઃસ્ફૂરણા આપશે, કયાં તો પોતે સ્વયં નિમિત્ત બને અથવા કોઈને નિમિત્ત બનાવીને પણ આત્માનુસંધાનનો યોગ કરાવશે.

આમ, સમગ્ર સ્તોત્રની સ્તુતિ લક્ષ્મણદાસજી મહારાજે કરી. એક પછી એક જય મહારાજનાં બધાં સ્વરૂપનાં દર્શન કરાવ્યાં. જય મહારાજ જે કંઈ કૃપા કરે છે એ કૃપાનું પણ દર્શન કરાવ્યું. જય મહારાજની યોગની સ્થિતિ-અવસ્થાવાળા સ્વરૂપનાં પણ દર્શન કરાવ્યાં. આમ, સંપૂર્ણ સ્તોત્રને સ્થાપિત કર્યું. લક્ષ્મણદાસજી મહારાજને તો જય મહારાજનો સાક્ષાત્કાર હતો જ પણ સાથે સાથે જય મહારાજનાં જે દર્શન થયાં, અનુભવ થયા એ બધા જ અનુભવ, દર્શન આપણા સોને માટે મૂક્યાં. આપણે ભાગ્યશાળી છીએ કે આ સ્તુતિ આપણને મળી છે અને એના દ્વારા જય મહારાજનાં દર્શન કરી શકીએ છીએ. નહીંતર આ જય મહારાજનું સ્થાન છે. તીર્થ છે, તપોભૂમિ છે. સમાધિનાં દર્શન કરીએ છીએ પણ એમ થાય કે જય મહારાજે તો સમાધિ લીધી! એમણે પોતાનો વિગ્રહ તો જમીનની અંદર મૂકી દીધો. ભલે એ પાંચ ભૌતિકતા છે. મનુષ્ય દેહમાં એ પાંચ ભૌતિકતાના જે ગુણધર્મો છે એ ભગવાન મનુષ્ય અવતાર લઈને આવે તો એમને પણ પાંચ ભૌતિકતાના બંધનોમાં રહીને જ ચાલવું પડે છે. કૃષ્ણ ભગવાન હોય, રામ ભગવાન હોય પણ પાંચ ભૌતિકતાના વિગ્રહે તો વિલીન થઈ જવાનું હોય છે.

ભલે દેહભાવે જય મહારાજ વિલીન થઈ ગયા પણ સમાધિસ્થાન ઉપરની એમની જે સૂક્ષ્મ ચેતના છે, દિવ્ય પ્રભા છે એ સદાય બિરાજેલી હોય છે. આત્મભાવે અને સૂક્ષ્મભાવે

જય મહારાજનાં દર્શન થયા જ કરે છે. જય મહારાજ આપણા સૌના હૃદયની અંદર પણ બિરાજેલા દેખાય. કેમ કે શ્રદ્ધાભક્તિ છે, જય મહારાજ પ્રત્યેની આસ્થા છે એટલે આપણામાં આવીને બિરાજેલા છે. આપણાથી દૂર નથી જ.

આવા સુંદર ભાવથી આ સ્તુતિના સત્સંગ વડે આપણે જય મહારાજના વિગ્રહને અનુભવીએ છીએ. અમેનાં દર્શન કરીએ છીએ. સ્તુતિ, પ્રાર્થના વડે એમની સાથે વાતો પણ કરીએ છીએ. જ્યારે જ્યારે સમાધિ સ્થાનમાં-સાનિધ્યમાં ઊભા હોઈએ ત્યારે દિવ્ય જ્યોતની સામે મનથી કેટલીય વાર પ્રાર્થનાઓ કરી છે કે બાપજી, આટલું સંભાળજો. આટલું જોજો. આવી મારી સ્થિતિ છે. સીધી પ્રાર્થનામાં વાતો કરીએ છીએ અને પ્રાર્થના જય મહારાજના સાનિધ્યથી ફળે છે એટલે સમજી જવાનું કે જય મહારાજ પણ આપણી સાથે સીધી વાતો કરે છે.

આ શ્રદ્ધાભક્તિ વડે જ જય મહારાજ સદાયને માટે આપણા અંતઃકરણમાં બિરાજેલા છે. જ્યારે આપણી અરજી, પ્રાર્થના ફળે એ જ જય મહારાજનો સાક્ષાત્કાર. કેમ કે જય મહારાજ તો સૂક્ષ્મ દેહે બિરાજેલા છે. બ્રહ્મમુહૂર્તમાં અનુભવ કરો. જય મહારાજની સૂક્ષ્મ ચેતના વિચરતી હોય એનો અનુભવ થાય સાત્વિકતનો, શાંતિનો, ક્યારેક અંતર્મુખતાનો, સ્થિરતા વડે સ્પર્શ થઈ જાય કે જય મહારાજ પધાર્યા છે.

સાનિધ્ય છે.

यो योन्तः प्रविश्य भम वायमीभाम् प्रसुपताम् ।

આપ પ્રવેશો અને વિચારો અને વાણી દ્વારા આપ જ બહાર આવો. આપણામાં સંયમ આવે, સદાચાર આવે, ધીરે ધીરે સાત્વિકતા ઉત્પન્ન થાય. સાધન ભજનમાં એકાગ્રતા આવી અંતર્મુખતા આવે ત્યારે સમજવાનું કે જય મહારાજનો અનુભવ થઈ રહ્યો છે. આ જ સાક્ષાત્કાર છે. આ સ્તોત્રનો ફલાદેશ કહ્યો કે જે નિત્ય નિયમપૂર્વક આ સ્તુતિનો પાઠ કરશે એના જીવનની અંદર એની ઈચ્છા અનુસાર એને પ્રાપ્ત થશે.

જય મહારાજની આ સ્તુતિને આપણા જીવનની અંદર હંમેશને માટે સ્થાન આપી દઈએ. મારો નિત્ય નિયમ થાય. જય મહારાજની કૃપા મારા પર બની રહે. અને જય મહારાજનું સ્વરૂપ સદાય મારા હૃદયની અંદર બિરાજેલું રહે.

‘જય મહારાજ સાથે છો ને સાથે રાખજો,

સન્મુખ રહેજો ને અંતર્મુખ રાખજો,

જય મહારાજ જોડે રહેજો ને જોડે રાખજો’ જય મહારાજનો આ વિભાવ બન્યો રહે. આ સ્તુતિને જીવનમાં ધારણ કરીશું તો અવશ્ય જય મહારાજ આપણો સ્વીકાર કરશે. એમના સાનિધ્યમાં સ્થાન આપશે. જય મહારાજનું શરણ

પ્રાપ્ત થાય પછી સંસારના કોઈ વ્યવહારની બીક ના રહે!
“સમર્થ સદ્ગુરુ જેને મળ્યા.” આપણને સ્વયં પરબ્રહ્મના
સાક્ષાત્ સ્વરૂપ મળ્યા છે. બીજે કયાંય જવાની જરૂર નથી.

જય મહારાજ છે તો તું પોતે, બહાર શું ગોતે?

આત્મતત્ત્વ સ્વરૂપ તું પોતે.

જય મહારાજે તત્ત્વજ્ઞાન આપી દીધું.

તું તો જોઈ લે ને તારા રૂપને, ખોળી જોતાં તું જ ખોવાય

બીજો નથી બોલતો

કુંડલ ઓથે કનક ઢંકાય

તું પોતે જ છું. મન અને શરીરને દૂર કરીને
સમજવાવાળો તું પોતે આત્મા છું. આ ભાવો જય મહારાજના
આ ઉપદેશની અંદર છે. આ સ્તુતિને આપણે આપણા
જીવનની અંદર હંમેશને માટે સાથે રાખીશું.

॥ જય મહારાજ ॥

વંદે ગુરુ પરંપરા સત્સંગ વિના મને નહીં ચાલે

॥ જય મહારાજ ॥

જય મહારાજની અવ્યક્ત અલૌકિક સંપત્તિના અધિકારી શિષ્ય એકમાત્ર પ.પૂ. શ્રી લક્ષ્મણદાસજી મહારાજ હતા. પરંતુ આ સંપત્તિ તે પ્રસાદ સ્વરૂપે ફક્ત “જય મહારાજ” નો નાદ માત્ર કરનાર આપણા જેવા ભક્તો-સેવકો ને મુમુક્ષોને પ.પૂ. શ્રી રામદાસજી મહારાજે શ્રી સંતરામ સૌરભ, સત્સંગ શબ્દ સંપુટના માધ્યમથી આપી ને, આપણને અધિકારી બનાવી દીધા.

ગુરુવચનના નિર્વચનમાં ગુરુમુખી બની ગુરુગમ પ્રાપ્ત કરનાર, ગુરુકૃપાને પ્રાપ્ત કરીને ગુરુમય બની શકે, અન્ય કોઈ નહીં. પ.પૂ. શ્રી રામદાસજી મહારાજ ગુરુમય બન્યા અને પરિણામ સ્વરૂપ આદિગુરુના મહિમાને આત્મસાત્ કરી શક્યા.

આતમ્ સુખદાતા ભગવાન દત્તાત્રેયના અવતાર એવા જય મહારાજના નામનો પરસ્પર જય ઘોષ કરીને એકબીજા નું અભિવાદન કરવાની વૃત્તિથી કેળવાયેલ આપણા જેવા અબુધ ભક્તોને પણ, કરુણાસાગર, જ્ઞાનના ભંડાર અને પ્રેમમૂર્તિ એવા ગુરુ પ.પૂ. શ્રી રામદાસજી મહારાજે અધિકારી ગણીને

આદીગુરુ શ્રી સંતરામ મહારાજના મહિમાનું જ્ઞાન આપી “જય મહારાજ” ના વિરાટ સ્વરૂપનાં દર્શન કરાવી ધન્ય બનાવી દીધા છે.

ગુરુ મહારાજ પ.પુ. શ્રી રામદાસજી મહારાજ પહેલા સ્વયંમ ગુરુમુખી બન્યા પછી, સાધક, પથદર્શક બની આત્મસુખદાતા બની ભક્તિ, સેવા અને સમર્પણ સાથે આત્માની ઓળખ થાય તેવા આદી પુરુષ શ્રી સંતરામ મહારાજના આદેશથી આપણને શ્રી સંતરામ સૌરભ (શ્રી સંતરામ સ્તોત્ર દર્શન) ભાગ ૧ થી ૧૦ ગ્રંથ સ્વરૂપે આપ્યા છે. તેના પ્રકરણોને જય મહારાજની પ્રાપ્તિના ક્રમશઃ પગથીયા સમજજો તો આ જીવન સાર્થક ગણાશે.

॥ જય મહારાજ ॥

[દરેક પ્રકરણની સંક્ષિપ્ત સમજૂતી નીચે મુજબ છે]

ભાગ - ૧

અપિચેત્ સુદુરાચારો ભજતે મામનન્યભાક્ ।

સાદુ રેવ સમન્તવ્યઃ સમ્યક્ વ્યવસિતો હિ સઃ ॥

ભગવાન કહે છે કે ગમે તેટલો દુરાચારી હોય, પણ ભગવાનનું ભજન કરવા બેસી જાય કે તરત જ ભગવાનનો બની જાય છે.

યોગ સંવાદથી ગ્રંથમાં મુમુક્ષોને પ્રવેશ કરાવી અધિકારી શિષ્યને પૂર્વજન્મનું સ્વરૂપ દર્શન સૌ પ્રથમ કરાવ્યું. પરિણામ સ્વરૂપ સદ્ગુરુ આનંદ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત થયા અને માણીને અધિકારી શિષ્યના મનમાં શરણાગતિના ભાવો જાગૃત થયા. અને સમર્પણની સિદ્ધિથી મનખાદેહ માં સ્વીકારની શક્તિનો આવિર્ભાવ થયો અને સુપાત્ર શિષ્યને ગુરુ-શિષ્ય માટે અને શિષ્યને ગુરુ માટે પરસ્પર અભેદ ભાવ જનમ્યો. અને એકમ્ નિત્યમ્ વિમલ મયલમ્ સર્વધી : સાક્ષીભૂતમ્ આપીને અલૌકિક પ્રાપ્તિ કરાવી આપી.

સર્વની મતિની અંદર સાક્ષી સ્વરૂપે બિરાજેલ જય મહારાજે તેમના અનેક સ્વરૂપ પછીનું એક સ્વરૂપ યોગીનું દર્શન પણ કરાવી દીધું અને માનસ પરિવર્તન થયું. જેથી જીવનના

આંગણે સદ્ગુરુ મળ્યાનો હરખ પૂર્વજન્મ પૂણ્યે રે પુરા ગુરુદેવ
મલ્યાના ઉદ્દગારથી અભિવ્યક્ત થયો અને ત્યારે સમજાયું કે
ગુરુ એ જ શિક્ષક છે. શિક્ષક સ્વયં એક તીર્થધામ છે. એજ ચૈતન્ય
ની સહજાવસ્થાથી ગુરુચરણમાં બ્રાહ્મીભાવ જાગે છે. ત્યારે જ
મહાપુરુષની ઝાંખી અને શાંત સ્વરૂપ સંતરામની મહેરથી
સત્સંગની સુવાસ દ્વારા ગુણ સાગર બની શકાય છે.

ભાગ - ૨

પરમતત્વ શાંતમ્ શ્રી સંતરામના જ્ઞાન સ્વરૂપના
દર્શનથી ભાગ ૨ માં પ્રવેશ કરાવીને નાના બાળકની આંગળી
પકડીને જે રીતે પિતા સાચા રસ્તા ઉપર દોરી જાય તેવી જ
રીતે ગુરુ શ્રી રામદાસજી મહારાજ આપણી અંદરના
બ્રાહ્મીભાવને જાગૃત કરી બ્રહ્મદ્રષ્ટિ આપીને ભવસાગર પાર
કરવા માટે ભાવાનુસંધાનનું સાધન આપે છે. ત્યાર પછી
પરસ્પર અભેદ દ્વારા વ્યાપક બ્રહ્મનું સ્વરૂપ સમજાવી
આત્મબ્રહ્મની ઓળખ કરાવે છે.

માનવ જીવનના ઉચ્ચતમ ધ્યેય સમા ભક્તિઃ ભવે ભવે
સિદ્ધ કરાવી અવ્યક્તો વ્યક્તના પગથીયે થઈને ગુરુસેવામાં
પણ અનુશાસનના પાઠ શીખવાડે છે.

જય મહારાજની સમાધિનું શ્રીવિગ્રહ કેવું દર્શનીય છે
કેવું દેદીપ્યમાન છે. ત્રિવલિભિરુદરં તેના થકી પામર જીવનો

ઉધ્ધાર કરે છે અને નાસિકાના અગ્રભાગે જેણે પોતાની દ્રષ્ટિને સ્થિર કરી ચિત્તને પરબ્રહ્મમાં સ્થિર કર્યું છે તે નાસાગ્રે બદ્ધદષ્ટિ દ્વારા જીવનમાં સ્થિરતા સ્થાપવાનો સફળ પ્રયાસ કરે છે.

બ્રહ્મણિ ભ્રાજમાનં એટલે જે સદાય બ્રહ્મભાવમાં પોતાના સ્વરૂપમાં સ્થિર છે. જે બ્રહ્મમાં ભેળા થયા, પહોંચ્યા તે પાછા ના વળ્યા ! અને શાંત સ્વરૂપ થયા. ચિત્તવૃત્તિ નિરોધ થી ચિત્તને શાંત કરી, મનને પોતાનામાં સ્થિર થવા આજ્ઞા આપી. મન ઉપર નિયંત્રણ મેળવ્યું. ઝૂંકારાય નમો નમઃ નો અજપા જાપ શરુ કર્યો. અંતર મનમાં હૃદય કમળ ઉપર આદિપુરુષ સંતરામ મહારાજનાં નિત્યદર્શન પ્રાપ્ત થયાં, તેમની કરુણાથી **ષટ્ચક્રભેદન** કરી, ઈશ્વર સ્વરૂપ યોગીરાજની આત્મનિવેદનની વૃત્તિ નિરંતર બની રહી. પછી સમજાયું ઈશ્વર અંશજીવ અવિનાશી.

ભાગ - ૩

વંદે સદા શ્રી ગુરુ સંતરામમ્ ના અજપા જાપથી શ્રી દત્ત સ્વરૂપ સંતરામ પ્રથમ પ્રકરણથી ગ્રંથમાં પ્રવેશ કરાવીને ગુરુ મહારાજ પ.પૂ. શ્રી રામદાસજી મહારાજે આપણી ઉપર અહેતુક કૃપા કરી છે. તેઓ બ્રહ્મસ્વરૂપ છે અને પરમ પરમાત્મા રૂપ છે. રહુ નિજ નામ તણે આધાર કરીને આપણને સૌ ભક્તોને

ગુણાતિત સંતરામની ઉપાસના માટે સૂરતશબ્દ યોગ આપ્યો છે.

જય મહારાજ જેવું જ આપણું મન નિર્મળ થાય તે માટે હરિદમલ ગૃહાનો પરિચય પણ કરાવી આપ્યો. નિર્મળ મન થાય પછી યોગીઓને પ્રાપ્ત યોગિક સાધના કુંડલિની જાગૃત તથા જીવન ઉર્ધ્વમુખ થવા માટે જીવન બિન્દુધારણાની ઉપાસનાની સહજ સમજ પ્રાપ્ત થઈ, પછી મેળવવા જેવું છે તો તે અચલ સુખકરં “મન મૂક્યું મેં તમ ચરણે રે...” ઈશ્વર સમીપની પરાકાષ્ટા મનોભિષ્ટદં, આપની દ્રષ્ટી સદાય મારી ઉપર બની રહે... “મહારાજ સાથે રહેજો અને સાથે રાખજો” પછીતો લક્ષ્ય અને રૂપ બન્ને જય મહારાજ છે. એક રૂપ થઈ જવું, શરીર ભૌતિક છે હું તો આત્મા છું તેવી સમજ કેળવવી, લક્ષ્યે રૂપે કૃતૈક્યં વ્યાપક બ્રહ્મ એજ હું છું.... જય મહારાજ મારી અંદર બિરાજેલા છે જ. પછી તો સાક્ષાત્કાર સહજ છે.

યાનિ નામાનિ ગૌણાનિથી જય મહારાજના ગુણગાન ગાતાં ગાતાં સ્વ સ્વરૂપ સુધી પહોંચાય તે જરૂરી છે. પછી તો દેવો અને માનવોને સુખ આપનાર સુરનર સુખદઃમાં ભળતાં કેટલી વાર ?

જય મહારાજની દિવ્ય ચેતના અખંડજ્યોતિમાં સમાયેલ છે. તેનાં દર્શન માત્રથી ત્રિવિધ તાપ ટળે છે. એટલે જ તેને સિદ્ધોની શ્રી તરીકે ઓળખ આપી છે. “પૂરણ બ્રહ્મ

ચરાચર વ્યાપક” એક જ નામ “સંતરામ શુભ નામ” આપ સુખસાગર છો, જ્ઞાનના સાગર છો. પ્રેમ કરુણાના માલિક છો અને યોગિભિઃ સેવનીય : આપ જ છો. એટલે સિદ્ધો, દેવો, યોગીઓ, મહાપુરુષો અને સંતો સહીત સામાન્ય માનવ દ્વારા આપ સેવાયેલા છો. આપનું શુદ્ધ સ્વરૂપ અમને પાવન કરે છે અને તે અમને સુસુખ આપનાર છે.

ભાગ - ૪

પ્રથમ નમું ગુરુ “રામ” ને જેણે આપ્યું જ્ઞાન,

પંચ ઈન્દ્રિયો શમી, ટળ્યું દેહ અભિમાન.

જેહ સ્વરૂપ સમજયા વિના, પામ્યો દુઃખ અનંત,

સમજાવ્યું તે પદ મને, નમું સદગુરું “રામ” ને

જેમણે બધી જ રીતે અનુકુળ જીવન બનાવી આપ્યું અને સુસેવાથી ચોથા ભાગમાં મુમુક્ષોને પ્રવેશ કરાવીને મહારાજ સ્વયંમ જંગમ તીર્થ છે. તેમના શરણે ઢળ્યા પછી દુઃખ કે અશાંતિ રહેજ નહીં, કેમ ખબર છે ? આ બધી જય મહારાજે સાત્વિકતાની અનુકુળ કરી આપી છે આપણને એટલે!

કલિકાલના કોઈપણ તાપ આપણને સ્પર્શે નહીં. કલિયુગજજને, “રામ એક તાપસ તારી, નામ કોટિ ખલ કુમતિ

સુધારી.” આપણા જેવા પામર જીવોના ઉદ્ધાર માટે કલિકાલ માં બાલયોગી સ્વરૂપે અવતરણ થવું કેવું દર્શનીય સ્વરૂપ. આજ્ઞાબાહુ, નેત્ર વિશાલા, બડભાગી ને સહજમાં પ્રાપ્ત થઈ ગયા. શોભાદયો દીપયુક્તો આપણી સન્મુખ પ્રકાશ સ્વરૂપ દત્તાત્રેય અવતાર યોગીરાજ સ્વયંમ ઉભા હોય પછી અજ્ઞાન રૂપી અંધારાં આપણી અંદર ટકે જ નહીંને, પછી આત્મ નિરીક્ષણ-આત્માનુભૂતિનો કેવો અખલૂટ આનંદ પ્રાપ્ત થાય ત્યારબાદ સત્સંગનો કલ્પવાસ મળે અને હૃદયમાંથી ભાવો જન્મે.

દેખો અપને આપકો, સમજો અપને આપ

અપનેકો જાને બિના, મીટે ન ભવ સંતાપ ॥

ઉદ્ગારોની અભિવ્યક્તિ સાથે જીવનમાં રસાળ અધ્યાત્મ પ્રગટ થયા વિના રહેજ નહીં, ગુરુજી મારા રુદીયામાં આપ પધારો અંતરની જ્યોત પ્રગટાવો. સાનિધ્ય જય મહારાજનું હોય, ચત્સંગા જેના સાનિધ્ય માત્રથી જીવન પવિત્ર બને અને પ્રગટે. ક્લેશ પંચાદિહારમ જીવનના બધા જ ક્લેશ શાંત થાય. સાચા સદ્ગુરુ મને મળીયા, તેને શો ભય છે.

ભયને દૂર કરે પરંતુ આપણે પામરજીવો છીએ તેમના વિચાર સ્વરૂપને ઓળખવા સમજવા માટે સક્ષમ નથી એટલે જ વાંગમય સ્વરૂપ આપણને તેમનું સ્વસ્વરૂપ સમા ગુરુ શ્રી

રામદાસજી મહારાજના શ્રીમુખે આપણને પદસંગ્રહની સમજ અને સત્સંગ આપ્યો છે.

મેરે ઉર વશીએ અશરણ-શરણ... આપણા ઉરમાં બિરાજ્યા પછી પણ સગુણ સ્વરૂપે આપણને **નમો નમઃ શ્રી ગુરુ પાદુકાભ્યામ્** કરીને દિવ્ય પાદુકાની સેવા અર્ચના અને દર્શનનો અધિકાર આપ્યો છે.

અધિકારી બનાવ્યા પછી **સૂરત નૂરતના** ઉપદેશ અને જ્ઞાન આપીને મનના વિષય સઘળા વાળીને સ્વસ્વરૂપમાં બેસાડ્યો. ત્યારે અજ્ઞાન અંધારું ગયું. ગુરુ જ્ઞાને અજવાળું થયું. **અજ્ઞાનમૂલમ્** મૂળમાંથી જ અણસમજ અને ગેરસમજના અંધારાં દુર કર્યાં તે સમયે ખબર પડી. નામ આધાર એક માત્ર “**ૐ શ્રી સંતરામ સદ્ગુરુ શરણમ્ મમ**” જ મારો આધાર છે.

આપે બ્રહ્મ માં ભેળા ભર્યા

પહોર્યા તે પાછા નવ વળ્યા

સમજણને અજવાળે ગળ્યા.

યાનિનામાની ગૌણાની - જય મહારાજનું સ્વરૂપ આ બધા ગુણોથી શોભી રહ્યું છે તેવું પામરજીવ હવે હું સમજ્યો.

“અમે નેવે મૂકી લાજ, તારે હાથ સોપી છે નાડ” ગુરુ સ્વયં સદ્શિષ્યની શોધ આદરે અને છેક વરાડ સુધી ચટકો દઈને

ચેતન કરવા જાય તેવો અવસર અમને પણ પ્રાપ્ત થાય. પણ ક્યારે ? જ્યારે ગુરુનિષ્ઠા હોય ત્યારે. ગુરુગમ વિના આવે નહીં, કરીએ કોટી ઉપાય, બાપજી, આપની કૃપા વગર કેવી રીતે આત્મસુખ પ્રાપ્ત કરી શકું ? મનોવૃત્તિ અને સંયમનું જ્ઞાન આપો.

“માયામોહો તથા મે સમદિ વિગલિતૌ” એ મારા પહેલાંના બધા જ ગયા, મારે પણ આ માયા છોડીને કાલે જવાનું છે. આ સમજ મારી અંદર કેળવો બાપજી.

ભાગ - ૫

જય મહારાજ પ્રત્યેનો આપણો ગુરુભાવ દઢ થતો જાય ગુરુભક્તિના ઊંડાણમાં જતાં જતાં આપણી શ્રદ્ધાની ભૂખ વધતી જાય તેવા અનુભવો આપણને ભાગ ૧ થી ૪ માં ગુરુ શ્રી પ.પૂ. શ્રી રામદાસજી મહારાજે કરાવ્યા એ ભાગ-૫ માં ગુરુકૃપા હિ કેવલમ્ થી પ્રવેશ કરાવ્યો. જેમણે “મારી શબ્દ તણી ચોટો - મટી ગઈ મન તણી દોટો” એ યોગિભિઃ સેવનીય છે. ત્યારે જ મનરિપુ જીતા સબ રિપુ જીતા... શુભ શાંત વૃત્તિમ્ની પ્રસાદી આપી, ભવસાગર પાર કરવા માટેની નાવ આપી દીધી.

ગુરુજીએ સમજણ આપી સમજાવ્યા

ગુરુજીએ આતમ્ સુખ આપ્યા ॥

યતો જાય તે પાલ્ય તે - આખું જગત, આખી સૃષ્ટિ એ

જ શક્તિમાંથી જન્મ્યા છીએ અને એમના સ્વરૂપમાં જ ભળી જવાનું છે એવી સમજ ગુરુગમ હોય તો આવે.

રામ નામની ઔષધિ, ખરા ખંતથી ખાય,

અંગ પીડા વ્યાપે નહી, મહારોગ મટી જાય.

એના માટે જય મહારાજે કહ્યું ભજન સુખકરમ્ એના જેવું શ્રેષ્ઠ સુખ બીજું કશું જ નથી

॥ સાધુ હોકે સંસારી ભજન કરે તે ભાવે

સરે સમજ્યા તેને કહીએ, જે રેસ રેણી લાવે ॥

જીવનમાંથી અશક્તિ દૂર કરે, એ આણસમજનું અંધારું દૂર કરી નષ્ટ સંદેહવૃત્તિમૂનો આપણા મનની ભ્રાન્તિઓ દૂર કરે, ત્યારે શબ્દ વિનાનો શબ્દ બને એકાત્મતાનો ભાવ જન્મે. એ એકાગ્ર થતાં વાર લાગે નહીં. સુખસાગરને મળતાં કેટલી વાર ? પણ તેના માટે સમર્પિત જીવન જીવવું પડે. એજ કરી શકે જે સત્સંગી પ્રેમીજન છે.

પછી તો પૂછવું જ શું, “લાભ જડ્યો ને લોકે વાળ્યો,

હિરા ને મણિઓ,

હિસાબ કિતાબ સમજ્યા સદ્ગુરુની સંગે.”

કેટલો બધો આનંદ આવે ? જીવનમાં કરેલા બધા જ

અપરાધો જય મહારાજ માફ કરે. માયામોહૌ તથા મે ધીરે ધીરે ઓગળે જેમ દૂધમાં સાકર ને પાણીમાં લુણ (મીઠું), નષ્ટ પામે, ભળી જાય, મિથ્યાત્વનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય, પછી તો તૃપ્તિનો ઓડકાર આવે જ, અને જીવનમાં ભક્તિયુક્તં ભજન સુખકરમ્ સિવાય કશું જ રહેતું નથી એ જ સાચી સમજ છે. એ જ સાચી ઓળખાણ છે. સાચી શાંતિ છે. એ નિત્યનિયમ બનવો જોઈએ અને સમજણમાં સુખ છે તેવું જ્ઞાન પ્રગટ થાય. એને જ જય મહારાજ પરમ સુખકરમ્ કહે છે. સદગુરુના સાનિધ્યથી જીવનમાં ઓર નિખાર આવે છે. જાણે “માલી સિયે સો ઘડા, ત્રહતુ આવે ફલ.” ફળની પ્રાપ્તિ પછી આનંદનાં આસું આવ્યા વગર રહેતાં નથી. જય મહારાજે આપણને જીવન જીવવાની સાચી સમજનો અમુલ્ય ખજાનો આપી દીધો છે.

એ ખજાનામાંથી આપણને જીવન જીવવાની જડીબુટ્ટી સમું વૈરાગ્યં ભક્તિયુક્તમ્ નામનું અમૃત પ્રાપ્ત થયું છે.

“ત્યાગ ટકે ના વૈરાગ્ય વિના, કરીએ કોટી ઉપાય”, પરંતુ આપણને સહજમાં પ્રાપ્ત થઈ ગયું છે. કેમ આપણે કલ્પતરુના શરણે છીએ પછી તો આનંદમ્ બ્રહ્મ મળવાનો છે તેની ખાત્રી છે. એ જ તો જય મહારાજના સાનિધ્યનો આસ્વાદ છે અને એટલે જ મન કહે છે. સત્સંગ વિના મારે નહીં ચાલે. વહેણ તમારા મને બહુ સાલે.

જય મહારાજ સાથે સત્સંગનો વ્યવહાર લાભપ્રદ છે. લેશમાત્ર નુકશાનકારક નથી, શમદમ તિતિક્ષાના પ્રથમ ચરણથી ગ્રંથમાં પ્રવેશ કરાવીને આપણી તમામ ઈન્દ્રિયો ઉપર વિજય મેળવવાની કળા આપણને જય મહારાજે શિખવાડી દીધી છે, કેમ ખબર છે ? આપણે કહીએ છીએ. “મન મુક્યું મેં તમ ચરણે રે” બસ આટલું કહેવા માત્રથી આપણને સંતનો સંગ પ્રાપ્ત થયો. એ સંગે આપણને ગુરુભેદ સમજાવ્યો, આપણને સમર્થ બનાવ્યા, પણ એક લાલબત્તી-દિવાદાંડી પણ બતાવી કે “જીવનમાં સંયમ-નિયમ અને સાત્વિકતા ખૂબ જ જરૂરી છે, પછી જ સદગુરુ મિલન થશે.” એ જ તો સત્સંગનો મહિમા છે. કેમ ખબર છે ? આ બધું મન બુદ્ધિથી છે અળગું, એવું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય કે ચોર ન લૂંટે, ખર્ચે ના ખૂટે, નિતનિત બઢત સવાયો. એના અજવાળે જ સ્વનિરિક્ષણ થાય, ત્યારે જ ઉદ્ભવે જય મહારાજ મારા, ને હું જય મહારાજનો એ દયાળુ જય મહારાજ કહે વેદાંતગમ્યમ્.

આપણે તેમના આશ્રિત છીએ અને એ કરુણાના સાગર. એમણે જ આપણા જીવનનો બધો જ કચરો સાફ કરી દીધો. યોગનો અંશ પણ ખબર ન હતી. તેવા આપણને યોગ માર્ગી બનાવી દીધા. અને વિચારની દિશા બદલો તો ખરા ? પછી જૂઓ આ દુનિયા, સૃષ્ટિ પરમાત્માનું સ્વરૂપ દેખાય છે કે

નહીં. તેમ સમજાવી દીધું. જ્ઞાનચક્ષુ આપી દીધાં. આપણી દ્રષ્ટિ બદલી તો જગત આખું બદલાઈ ગયું, રહસિ પરશિવમ્ સમજાયું કે આપણા કલ્યાણનું રહસ્ય એ આત્માને જાણવાનું છે. મનની વૃત્તિઓ સ્થિર અને શાંત કરી યોગમાર્ગે એક નિષ્ઠા થઈ. પરંતુ ગુરુગમવિના આવે નહીં.

એજ ગુરુગમને લીધે “વિરા” જેવો પશુ ચરાવનાર ભક્ત કહી શકે છે. કહે “વીરો” આનંદ ભરપુર છે. કારણ વીરાને ગુરુગમ હતી તો તે, જય મહારાજ આનંદ સ્વરૂપ છે એ ઓળખી શક્યો, પામી શક્યો અને જીવનમાંથી અશાંતિનું કારણ અહંકારને દૂર કરી શક્યો અને જય મહારાજે સ્વરૂપની અનુભૂતિ કરાવી દીધી. આ ગુરુવાક્યની અંદર નિષ્ઠાથી પ્રાપ્ત થયેલ ગુરુગમનું પરિણામ છે. એની શ્રેષ્ઠ સિદ્ધિ એટલે પાંચ ઈન્દ્રિયોની લગામ આપણા હાથમાં. વરતીઓ રાખજો હાથમાં અને એટલે જ કલેશાતિતમ્ મમેશમ્ થઈને આપણી પડખે ઊભા રહયા, પરંતુ આ ક્ષણે એ પાણ કહ્યું કે

મનરિપુ જીતા - સબરિપુ જીતે તારા મનને જીતેલુ જ રાખજે. ક્યાંય છટકવા દઈશ નહીં. અભિષ્ટદં નિત્યમીડે હમેશાં તારું શુભ જ કહીશ. લેશમાત્ર શંકા રાખીશ નહીં, કેમ ખબર છે ? તારી કાયાના ગઢ ઉપર હું હંમેશાં હૃદય કમળમાં બિરાજમાન છું “કાયાગઢ પર ગિરનારી મળ્યા” તને પ્રાપ્ત થયેલી મારા થકીની સન્મતિ - સદ્બુદ્ધિ એ જ તારો વૈભવ

અને સંપત્તિ છે અને વૃત્તિઓની એકાગ્રતા તે કેળવી લીધી છે.

પછી હૃદયમાંથી ઉદ્દગાર નીકળે છે ઘટ ઘટ વ્યાપી છો ગુરુ મારા. મારા કોટી અપરાધ વિસારી. મારી ઉપર મહેર કરી છે. સત્સંગની શાંતિ આપી છે. એ શાંતિ મેળવ્યા પછી કશું મેળવવાનું રહેતું નથી. ત્યાં પહોંચ્યા પછી પાછા વળવાનું રહેતું નથી. યદ્ગત્વા ન નિવર્તતે બીજા કશાની ઈચ્છા, અપેક્ષા સહેજ પણ રહેતી નથી.

બસ એક જ આધાર

ૐ શ્રી સંતરામ સદ્ગુરુ શરાણમ્ મમ

ભાગ - ૭

જય મહારાજના સત્સંગના માર્ગે જેને ચાલતાં આવડ્યું તેની આત્મચેતનાને આત્મબ્રહ્મની સ્થિતિ પ્રાપ્ત થઈ ગઈ. પરંબ્રહ્મ સ્વરૂપના પ્રથમ પગથિયેથી ભાગ સાતમાં પ્રવેશ કરાવીને જય મહારાજે આપણા જીવનના ગુંચાયેલાં તમામ ગુંચાણીયાં કાપ્યાં છે અને જ્ઞાન આપ્યું. સુરત ચેલો શબ્દ સદ્ગુરુ તે ચેલાની રામરક્ષા કરે. એ જ્ઞાન આપ્યું ને જીવનમાં સાચી સમજ કેળવી માણસને માણસ તરીકે જીવતાં શિખવાડ્યું. જીવનની સાચી શાંતિ સત્સંગથી જ મળશે. અંતર્મૂખતાનો ભાવ કેળવાશે અને હું કરું હું કરું તે અજ્ઞાનતા દૂર થશે.

જેના સાનિધ્યથી સૃષ્ટિ સુલભ બની ગઈ, તે ગુરુગતમનસો અવસ્થા પ્રાપ્ત થઈ, પછી મેં મારા મનની બધી જ વૃત્તિઓ જય મહારાજમાં સ્થિર કરી અને આત્મસ્વરૂપની અનુભૂતિ પ્રાપ્ત થઈ.

જે જાણવા યોગ્ય છે, જે સમજવા યોગ્ય છે, અને જે જીવવા યોગ્ય છે તે આત્માનમ્ વિદિધિ એટલે કે મારો આત્મા જ મારા જીવનનું લક્ષ્ય છે અને એ લક્ષ્યના ગંતવ્ય ઉપર મારા જય મહારાજ બિરાજેલ છે. એ જ મારો યોગ છે અને એના પ્રભાવમાં યૂપ સાધનાની અનોખી શિક્ષા પ્રાપ્ત થઈ છે. સ્વસ્વરૂપનું શુદ્ધ બોધ સમજાવી ગુરુજીએ આત્મસુખ આપ્યું છે. આ ક્ષણે આત્મરૂપી ચેતના વ્યાપક બ્રહ્મચેતનાને કહે છે. જેવો તેવો પણ ત્હારો કારણ, તું પરં શિવમ્ છે અને અમે તારા શરણે આવ્યા છીએ તેટલે અમને સાચું સાધન આપો મુજને. મારી અંદર રહેલા અહંકાર, દૂષણ, અજ્ઞાન, દૂર કરી મનનું ભજન તેજ સાચું ભજન એ સમજાવો. જેથી અમે મનોવાંછિત અભિષ્ટદંમનિત્યમીડિ મેળવી શકીએ અને એ ઉક્તિ સાર્થક થાય. શરણે આવે તેને સદાય શિર પર ગાજો છો. આપની એ અલહાદક અનુભૂતિ અને સ્પંદનો અમને મનની પ્રસન્નતા માટે સત્સંગ આપી આપનો શાંતમ્ શ્રી નો વૈભવી પરિચય કરાવે છે.

આપના શરણમાં આવ્યા પછી મારે તો બારે વસંત

સત્સંગ. કેમકે બીજા વસંત રમે એક માસ અને હું સત્સંગ થકી રમુ બારે માસ. નિત્ય આનંદ, નિત્ય પ્રેમ થકી ગોહે વાજિંત્રધોષ થકી જય મહારાજ પાસેથી મને મારા જીવનમાં પ્રસન્નતાનાં વાંજિત્રો સદાય સુખપ્રદ આનંદ આપતાં રહે છે. મારું મન મોહિત થઈને કહે છે. આનંદ વાજાં વાગે ભીતરમાં સમજણની નોબતથી હવે આ સંસાર કૂચા કરણી ભાસે છે અને મને અગોચરીમાં રામજી મળ્યા છે. હું યસ્ય નિત્યં ભવતિ એટલે કે ભજનનો, સત્સંગનો, નિત્યનિયમનો અને ભગવદ્ સ્મરણનો હરક્ષણે ઉત્સવ ઊજવું છું, પછી તો આ મનખા દેહમાં નિરાંતનાં વાજાં રોજ વાગે. સમજફેરનાં નાટક ભજવતાં બંધ થાય અને નિરંતર જય મહારાજના સાનિધ્યમાં મારી વૃત્તિઓ તેમનામાં સ્થિર થાય. હૃદય પોકારી ઊઠે. મોટો લાભ થયો, દર્શન કરતાં દુવિધા પામી, કારણ આપ સંકટહરણ સંતરામ છો. આપે અમારું સહજં કર્મકૌન્તેય સદોષમપિ નત્યજેત

આપ સમજરૂપ સ્વરૂપે મારી અંદર પ્રગટ થઈ જીવનનું સહજ કાર્ય પૂર્ણ કરવાની સમજ કેળવી આપી અને એટલે જ હું આપને નમ્રતાપૂર્વક વંદન કરુ છું નમતઃ બહુજનાઃ

આપ મનને ઠરવાનો ઠામ સંતરામધામ આનંદદાયક, સુખદાયક અને હૈયાને ઠારતા સ્પંદનો મને સુખદુખની અનુભૂતિ સાથે આપના શરણે રહીને મારી સન્મતિ કરાવે છે.

મારા મનમાંથી બધી જ આસુરી વૃત્તિઓને દૂર કરી

પલપલ નામ રટાય છે અને એ જ જીવનનો સત્યમ્ પરમ્ ધીમહિ છે. પ્રભુ, હું આપને સ્વાન્તરે વિરમું છું કે જેથી મારા પાપ સબ ગયે છૂટી ભક્તિપ્રદ વાત મોટી. એક મુમુક્ષુ તરીકે આપનું સાનિધ્ય સાહજિક મળ્યું છે. હું રહે જગવંદિત તત્ત્વ તુમ્હારાને પામવાનો અહર્નિષ પ્રયાસ કરીશ. મને ખબર છે હું જીવનની અંદર આ સંસારના તમામ ભયથી મુક્ત થઈશ. વિગતભવભય: ત્યારે મને સતચિત સ્વરૂપ એવા આપની અનુભૂતિનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થશે અને ઉદ્ગાર નીકળશે. સાચા સદ્ગુરુ જેને મળ્યા તેને શો ભય છે.

ભાગ - ૮

આત્મા પોતે સ્વયં પ્રકાશ છે તેનું ઓજ તેનું તેજ આપણી દેહાશક્તિનું આવરણ હટી જાય તો જ દેખાય છે અને ત્યારે જ તેનું મૂળ સ્વરૂપ સતચિત આનંદને પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. સ્વસ્વરૂપની અનુભૂતિ કરાવવાનો, પરમ પૂજ્ય શ્રી રામદાસજી મહારાજનો પ્રેમાળ પ્રયાસ આપણને ભાગ આઠના પ્રથમ પગથિયેથી પ્રવેશ કરાવે છે. આપણા જીવનમાં સમજણનો દીવો પ્રગટાવી કહે છે અજ્ઞાન અંધારૂ ગયું ગુરુગમે અજવાળું થયું અને એ ગુરુગમથી દુઃખનો યત્રવાતિ એટલે કે તમામ પ્રકારના દુઃખોનો સંહાર કરવાવાળી શક્તિ આપણી અંદર પ્રગટે છે અને દુઃખનું પોટલું નાહકનું માથા પર લઈને ફરતાં તે સહજતાથી દૂર થાય છે.

સત્સંગના સાનિધ્યે કાયક-વાચક-માનસિ ત્રણે ક્રિયાઓ એક કરવાની અદ્ભૂત ચાવી પ્રાપ્ત થાય છે. અલખનું સંગીત સંભળાય છે. મન અને તન કહે છે “ઘટ-ઘટ પર તે ગર્જ રહ્યો પરછંદાની પેર” વાજાં વાગે ઘટમાં અનહદનાં અને તે ક્ષણે ભવભયહરણ કહીને જન્મારો સફળ થવાની કૃતાર્થતા અનુભવાય.

જય મહારાજ સાથે આપણો નાતો એકલા સદ્ગુરુનો નથી માતા-પિતાનો પણ છે. તસ્માતુભ્યં નમસ્તે તમે છો

તન-મન-ધન મારે રે,

કરીને પોતાનો સ્થાપો રે

અજ્ઞાન બંધ હોય તે કાપો રે

કારણ ત્વમેવ માતા, પિતા ત્વમેવ.

મારા દિવ્ય જીવનની અંદર આત્માનુભૂતિ આપના પરિણામે જ છે. આપની સાથે મારો નાદબુંદ નિજ નામ એટલે કે લૌકિક અને આધ્યાત્મિક બંનેનો (સંબંધ) નાતો છે. આપનું સેવારૂપ હું સમજી શક્યો છું. ક્યારેય મારા જીવનમાં એ સમજના લીધે સેવાનું અજીર્ણ નહીં થાય. આપની કૃપા પર મને દૃઢ શ્રદ્ધા છે. જેના થકી હું અજ્ઞાન જન્ય અંધશ્રદ્ધાને દૂર કરી શકીશ. મારું સમજણ વગરનું મન મરશે.

મને આપે જે જ્ઞાનનું આંજણ મારી આંખોમાં આંજયુ

છે તેના થકી હું આપની સાથે જ્ઞાનનો નાતો ક્યારેય વિસરી શકીશ નહીં. મારું મન કહે છે “નડે નહીં મને કોઈ સંસાર, રહું નીજ નામ તણે આધાર” મેં મારું તન-મન-ધન આપને અર્પણ કરી દીધું છે. તો હું કેવી રીતે કહું કે મારો જન્મારો એળે વહી ગયો ? કારણ આપ ભવરોગ વૈદ્ય છો. મારા મનનું કાંઈ ના ચાલે ગુરુવચને રહેજો. જેમ ભગવાન શ્રી કૃષ્ણએ વિભિષણને આજ્ઞા કરી સબકે મમાત તાગ બટોરી તેવી જ રીતે મેં પણ “ફાંસી ડાલી પ્રેમ કી મનના મસ્તક માંહી.” તે સ્વીકાર્યા પછી તે તો નહીં હું મારું આપોઆપ કહેવાઈ જાય.

આ મનખા દેહ અન્નાદૈઃ પંચકોશૈઃ થી બનેલું છે. અન્નમય કોષ, પ્રાણમય કોષ, મનોમય કોષ, વિજ્ઞાનમય કોષ અને આનંદમય કોષથી બનેલ આ શરીર આપની કૃપાથી સંસારીનું સુખ કેવું ઝાંઝવાનાં નીર જેવું અનુભવે છે. ભલેને પંચતત્વ પંચકોષને પરિણામે સ્થૂળ શરીર પ્રાપ્ત થયું હોય પરંતુ તેની અંદર અલૌકિક ટેકો જે ન સમજાય તેવો છે તેમ છતાં અમારા માટે કલ્યાણકારી છે અને એ જ આત્મચેતના છે.

પરંતુ અમે કુંડળ ઓથે કંકણ ઢંકાય તેવી રીતે શરીરને પ્રાધાન્ય આપીએ છીએ. પરંતુ આત્માની ઊર્જાને પ્રાધાન્ય આપતા નથી. આપની જ અમને એક બલ એક આશ છે. તેના થકી અમે દેહભાવ અને પંચકોષને છોડી આત્માના ભાવને જાગ્રત કરી શકીશું.

આત્મા સ્વયં તત્ત્વ છે. આપણું પરમ કલ્યાણ આત્મ સ્વરૂપ છે. જય મહારાજ કહે છે. તમે સામાન્ય જીવ નથી. જગતના વ્યવહાર પણ તમે નથી. વ્યવહારથી બનેલ શરીર પણ તમે નથી. તમે તો માત્ર તત્ત્વ સ્વરૂપ આત્મા છો. ખુબ જ સહજ રીતે “તત્ત્વં તત્ત્વવિદ્ આત્મા” નામના પ્રથમ પ્રકરણથી આપણને ગ્રંથ-૯ માં પ્રવેશ કરાવીને આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપ આત્મારામશ્ચમુનયો થી સમજ આપી પ્રાણી માત્રમાં સ્વસ્વરૂપના દર્શનની દિશા ખોલી આપી છે.

તત્ત્વમ્ યસિ તે તું છે ની ખૂબ જ ઉમદા સમજ આપી આ વેદવાક્યને સમજાવીને પોતાની અંદર સ્થિર થતાં શીખવાડ્યું. પછી તો ભવભયહરણં બનીને જીવનની તમામ અશાંતિઓ આપે દૂર કરી દીધી છે. આપનું વારંવાર ચિંતન સાચી સમજણ આપે છે. તુંઓળખ તારી જાતની પ્રાપ્તિ આપની દયા વગર શક્ય જ નથી. પોતાના સ્વરૂપને ઓળખવું ઘણું જ કઠીન છે. જે આપે સહજમાં સમજાવી દીધું છે. સમજણનો દીવો આપે પ્રગટાવી દીધો છે. તેના પ્રકાશમાં સ્વનિયંત્રણ સહજ બની ગયું છે. ચપટી વગાડતા જ જાણે ક્ષિપ્રંભવતિ ધર્માત્મા

જેવી રીતે લૂંટારો વાલીયો, વાલ્મીકિ ઋષિ બની ગયો તેવી જ રીતે આપ પણ મને સ્વસ્વરૂપનું દર્શન કરાવી સિદ્ધાસને બેસાડો છો ત્યારે મનમાં થાય નામ ખુમારી નાનકા,

આપના નામ સ્મરણ માત્રથી ભવોભવના નરકમાંથી મુક્ત થઈ શકાય છે. જીવનનો સાચો રાહ, સાચી સમજ આપે છે.

આપની અહૈતુક કૃપાથી પ્રસન્નમ્ બ્રહ્મરૂપમ્ નો ઉપદેશ આપીને બ્રહ્મચિંતન, બ્રહ્મ ભગવત માર્ગ તરફ દોરી જાવ છો, આપ તો પરમ પદવિદમ છો. આપના દર્શન માત્રથી સહજં કર્મ કોત્તેય નર્કસમી બધી વૃત્તિઓના બંધન તૂટી જાય છે. જય મહારાજનું શરણ સ્મરણ સહજ થઈ જાય છે જે એકમાત્ર મારું હિત છે મને “સિયારામમય સબ જગ જાની” નું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે.

આપ પરમ તત્ત્વ અને ચેતન તત્ત્વ હોવાથી અમારા જેવા શિષ્યોના હૃદયમાં બિરાજો છો. ચૈતન્યં શિષ્ય મધ્યે અને સત્ય સ્વરૂપ આત્મા ની સાચી ઓળખ અમને આપવાની કૃપા કરો છો. એજ સચ્ચિદાનંદરૂપ આત્મા છે.

આ દિવ્ય પ્રાપ્તિ માટે આપે સંત સાનિધ્યને માધ્યમ બનાવ્યું છે. અંતે મને સમજાયું છે કે શરીરમાદં ખલુ ધર્મસાધનમ્. શરીર પણ હું નથી. સુક્ષ્મપણે હું નથી. હું અખંડ અવિનાશી છું. આ શરીર તો ધર્મ-કર્મ માટેનું સાધન માત્ર છે. મારી અંદર શરીર પ્રત્યેના સ્થૂળભાવ સમા ભેદ ભવારથ - જન્મનું રહસ્ય સમજાવવા માટે આપે મને ઈન્દ્રિયોના ભોગો - વિષય વાસના - શરીરસુખ આ બધી જ બહિર્મુખી વૃત્તિઓથી અલગ કરીને નરક ભયહરમ્ બનીને મારો ઉદ્ધાર કર્યો છે.

ત્યારે આ અબુધ જીવ પવન તનય બલ પવન સમાના ની
આપની શક્તિનો મારી અંદર આવિભાવ કરે છે. ત્યાર બાદ

આપની કૃપા પછી જ પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મ-નિત્ય સત્ચિત-
આનંદની અલૌકિક સમજ અને આનંદની પ્રાપ્તિ થઈ છે, મને
આપની કૃપાથી મુક્તિનો આનંદ પ્રાપ્ત થયો છે.

પ.પુ. પ્રાતઃ સ્મરણીય ગુરુ શ્રી રામદાસજી મહારાજની
અહૈતુક કૃપાથી આપણને સૌને શ્રી સંતરામ સૌરભ ના ભાગ ૧
થી ૧૦ સુધી તેઓશ્રીના શ્રીમુખે સત્સંગ સ્વરૂપે અને ત્યાર
બાદ (શબ્દ સંપુટ) ગ્રંથ સ્વરૂપે પ્રાપ્ત થયા છે.

તે પૈકીના ભાગ ૧ થી ૯ સુધીના તમામ પ્રકરણોને જય
મહારાજના સાક્ષાત્કાર કરવા માટેની આપણી શ્રદ્ધા ભક્તિને
વધુ પ્રબળ બનાવવાનાં પગથિયાં ગણીને જય મહારાજની
કૃપાથી મારી સમજ પ્રમાણે ટુકસારમાં સમજવાનો એક પ્રયાસ
માત્ર છે; દરેક ગ્રંથના પ્રકરણોને બોલડ કર્યા છે જેથી જે તે
પ્રકરણની વિસ્તૃત સમજ મેળવી શકીએ.

જય મહારાજને બસ એટલી જ પ્રાર્થના. આજ રીતે
સદાય પ્રેમ વર્સાવતા રહેજો. સાથે રહેજો અને સાથે રાખજો.

આપનો કૃપાભિલાષી

આશિષ ઈન્દ્રવદન દવે

॥ श्री संतराम स्तोत्रम् ॥

श्रुत्वा स य गुरोर्विक्रयं लक्ष्मणो हृष्टमानसः,
दंडवत् प्रणिपत्याह आनंदाश्रुपरिप्लुतः.

॥ श्री लक्ष्मण उवाच ॥

योगिव्यूहैकबंधं प्रथितमपि गुणैः सेवितं लोकसंधैः,
दत्तात्रेयावतारं कलियुगज्जनेभ्यो वदंतं सुयोगं;
तिष्ठंतं सिद्धयुक्तं मुनिगणनमितं पार्थिवैर्विघ्नमानं,
शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥१॥

मेघश्यामं सुनेत्रं विदितपरशिवं भासयंतं स्वकांत्या,
त्रैलोक्यं विश्वमेतत् सुरवरमुनिभिः प्रार्थ्यमानं यदंगं;
श्वेतैः काषायवस्त्रैः सुभद्रगुणगणैर्गुडितं ब्रह्मरूपं,
शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥२॥

सिंहस्कंधं सुपादं त्रिवलिभिर्दृढरं शोभितं यस्य पूर्णं,
स्वच्छंपद्मासनस्थं गुणतमपिपरं तारमाद्यं सनादं;
नासाग्रे अद्धदृष्टिं स्थितमपि य महा ब्रह्मणि ब्राजमानं,
शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥३॥

भित्त्वा षट् यकमार्गं गहनमपि परं योगिभिश्चाप्यगम्यं
लक्ष्ये रूपे कृतैक्यं स्तवनगुणामयं संस्तुतं देवसंधैः;
यस्याग्रे सिद्धयोऽष्टौ हरिदमलगृहा द्वागतारक्तवन्त्यः,
शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥४॥

यस्य श्री सिद्धसेव्यः सुरनरसुभद्रः सुप्रसन्नः सुरभ्यः,
युक्तैः श्वेतैर्ध्वजैर्वै सुसुभजलयुतो योगिभिः सेवनीयः;
शोभाढयो दीपयुक्तो जनहितकलयो योगयोग्यो मठोवै,
शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥५॥

यत्संगान्नष्टपापः सपदि मम गतं धोरमज्ञानमूलं,
 मायामोहौ तथा मे सपदि विगलितौ नष्टसंदेहवृत्तिः
 वैराग्यं भक्तियुक्तं भजनसुभकरं सुप्रसन्नं मनो मे,
 शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥६॥

यत्संगंप्राप्तशिष्याः शमदमसहिता योगमार्गैकनिष्ठाः,
 वेदं वेदांतगम्यं रहसि परशिवं शुद्धबोधैकरूपं;
 ज्ञात्वात्मानं य सर्वे गुरुगतमनसो योगनिष्ठा बभूवुः,
 शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥७॥

गेहे वादित्रघोषा विनतभङ्गुजना यस्य नित्यं भवंति,
 दुःखधनो यत्र वाति प्राणतजनमनो ललाटकारी य वायुः;
 यं प्राप्याहं विमूढो विगतभवभयो ज्ञातसख्यित्स्वरूपः,
 शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥८॥

त्वं मे माता पिता मे स्वजन कुल कुटुंबं य बन्धुस्त्वमेव,
 येनातोऽज्ञानबंधः सपदिपरशुना तीव्रवेगेन छिन्नः;
 तस्मात्तुभ्यं नमस्ते शरणगतजन क्लेशहंतासिभोत्वं,
 शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥९॥

अन्नाद्यैः पंचकोशैः रहितपरशिवं पूर्णभक्त्या गृण्णतं,
 योगीद्रैश्चाति वंद्यै य भवभयहरै स्तत्त्वमस्यादि वाक्यैः;
 शिष्यान्संबोधयंतं नरकभयहरं लक्षणैक्यत्वमाद्यं,
 शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥१०॥

प्रज्ञानं ब्रह्मरूपं श्रुतिशतपठितं सख्यिदानंदरूपं,
 क्लेशातीतं क्लेशादित्भिरपि सततं प्रार्थ्यमानं सुरेशैः;
 यैतन्यं शिष्यमध्ये निगमगतिगिरा कथ्यते यद् भ्रुवंतं,
 शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे. ॥११॥

शोभाढ्याय्द्रीमलेशात् प्रतिचिद्विशिगतं मंदिरंभाति यस्य,
विप्राद्वैश्चापि युक्ताय्दतपथनिपुणात् पतनात्नष्ट संज्ञात्;
काष्ठावाय्यां वसंतं सुरनरमुनिभिः सेवनीयं शुभांगं,
शांतं श्री संतरामं प्राणतजनमनोऽभीष्टदं नित्यमीडे ॥१२॥

अेवं स्तुत्वा गुरुर्भक्त्या लक्ष्मणः प्रीतमानसः,
विरराम गुरोरग्रे ब्रह्मानंदं गतो यथा ॥१३॥
दृष्ट्वा यैतादृशं शिष्यं स योगिसिद्धसम्मतः,
उवाच प्रीतियुक्तेन वाक्येन उर्षयन्निव ॥१४॥

॥ श्री संतराम उवाच ॥

वरं वृष्टिष्व भद्रं ते यत्तेमनसि वर्तते,
धति वाक्यं गुरोःश्रुत्वा लक्ष्मणो वाक्यमाददे ॥१५॥

॥ श्री लक्ष्मण उवाच ॥

यद्वि प्रसन्नो योगीश यद्वि द्वेयो वरो मम,
त्वदंघ्रिकमले नित्यं भक्तिः स्यान्मे भवेभवे ॥१६॥

॥ श्री संतराम उवाच ॥

भक्तिर्भविष्यति तात दुर्लभां यान्यद्वेष्टिनां,
मया ते कथितो योगः सोऽपि त्वयि भविष्यति ॥१७॥

स्तोत्रेणानेन मां नित्यं स्तोष्यंति भुवि ये नराः,
तेषां कामान् प्रदास्यामि मनोऽभीष्टान् संशयः ॥१८॥

प्रातःकाले स्तोत्रमिदं मत्समीपे विशेषतः,
पठित्वा धनमाप्नोति धनकामश्च यो नरः ॥१९॥

मध्याह्नेपठनात् नित्यं प्राप्नुयात् पुत्रमुत्तमं,
सायंकाले तु यः स्तोत्रं पठेत् भक्तिपरायणः ॥२०॥

यशः किर्ती य विपुलां प्राप्नोत्यत्र न संशयः,
निशीथे पठनात् साधो योगज्ञानं भविष्यति. ॥२१॥
कृत्वा पूजां गुरोः सम्यग् वासोलंकारयंदनैः,
धूपैर्द्वैपैश्च नैवेद्यैः रत्नाद्यैर्दक्षिणादिभिः. ॥२२॥
वितानैः श्रेष्ठवस्त्रैश्च पादक्षालन पूर्वकैः,
पठेदनन्यत्वावेन स प्राप्नोत्युत्तमां गतिम्. ॥२३॥
॥ इति श्री अवधूतेन्द्र श्री संतराम स्तोत्रम् ॥

॥ जय महाराज ॥

